

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଉପନିଷଦ

(ଉପନିଷତ୍)

Upanishad / उपनिषद्

୧୦୮ ଉପନିଷଦ (ଭାଗ - ୧)

108 Upanishad (Part – 1)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଉପଦେଷ୍ଟା

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର

ସଂପାଦକ, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା, ଓଡ଼ିଶା ଶାଖା

ବେଦ ଉପନିଷଦ

ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ 'ବେଦ ଯୁଗ'ର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ଉପନିଷଦ 'ଷଦ' ଶବ୍ଦରୁ ଆସିଅଛି, ଷଦ ଅର୍ଥାତ 'ବସିବା', ଏଥିରେ ପୂର୍ବରେ 'ଉପ' ଓ 'ନି' କୁ ଯୋଡ଼ା ଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ 'ଉପ' ର ଅର୍ଥ ପାଖରେ , 'ନି' ର ଅର୍ଥ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ, ତେଣୁ ଉପ-ନି-ଷଦ, ଯାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବା, ଅର୍ଥାତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପଣ ସହିତ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ବେଦର ଶେଷ ଭାଗ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା । ଉପନିଷଦକୁ ବେଦର ଚତୁର୍ଥ ସ୍ତର ବା ଅଂଶ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଯେହେତୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ବେଦର ଅନ୍ତ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ଏହାକୁ 'ବେଦାନ୍ତ' ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକର ବିଷୟବସ୍ତୁ 'ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା' ଓ 'ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଏହାକୁ ଅନେକ ଗବେଷକ ବା ପଣ୍ଡିତ ବା ଜ୍ଞାନୀମାନେ ଅନେକ ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛନ୍ତି ଯଥା – 'ଆଦି ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ' ଏହାକୁ 'ଆତ୍ମ ଓ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' କହିଛନ୍ତି, 'ମାକ୍ଷ ମୁଲ୍ଲେର୍' ଓ 'ପାଉଲ୍ ଦେଉସାନ୍' ଏହାକୁ 'ଗୁପ୍ତ ଶିକ୍ଷା', ଓ 'ପାଟ୍ରିକ୍ ଓଲିଭେଲ୍ଲେ' 'ଲୁକ୍କାୟିତ ଅର୍ଥ', ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଯେଉଁ ଶିଷ୍ୟ ମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର, ଶିକ୍ଷା ଓ ଗୁରୁଭକ୍ତି ଠିକ ରହୁଥିଲା, ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଉପନିଷଦ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥିଲା । ସେଇଥିପାଇଁ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କୁ "ଗୁପ୍ତ ବିଦ୍ୟା" କୁହାଯାଏ ।

ଇତିହାସକାର ଓ ଗବେଷକ ମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦରେ ସମୁଦାୟ ୧୦୮ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି । ଏହିସବୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦ ଅଧୀନରେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅନୁସାରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ବିଭକ୍ତିକରଣର ପଦ୍ଧତି ଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ । ଅର୍ଥାତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦର ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ଅଛି । (ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଟେବୁଲ୍‌ରେ ଏହାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତକରଣ ପାଇ ପାରିବେ)

ଏସବୁ ଉପନିଷଦ ଭିତରୁ ଦଶୋପନିଷଦ, ଅର୍ଥାତ ୧୦ଟି ଉପନିଷଦକୁ 'ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ' ଭାବରେ ମାନନ୍ତି, ଏଥିରେ, ପରେ ଆଉ ୩ଟି ଉପନିଷଦ ଯୋଗ କରାଯାଇ ଏହାକୁ ୧୩ଟି କରିଦିଆଗଲା । ତେଣୁ ୧୩ଟି ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ, ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - (ଦଶୋପନିଷଦ) - ଈଶ, କେନ, କଠ, ପ୍ରଶ୍ନ, ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଐତରେୟ, ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ ଓ ବୃହଦାରଣ୍ୟକ, (ଅତିରିକ୍ତ) - କୌଷୀତକି, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର ଓ ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ ।

ବେଦ - ଉପନିଷଦ ସଂଗଠନ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ନ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଉକ୍ ବେଦ	୧୦	ଐତରେୟ, କୌଷୀତକି	ଆତ୍ମବୋଧ, ମୁକ୍ତଲ	ନିର୍ବାଣ	ତ୍ରିପୁରା, ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବହୁତ,	-	ଅକ୍ଷମାଳିକା	ନାଦବିନ୍ଦୁ
ସାମବେଦ	୧୨	ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ, କେନ	ବକ୍ରସୂତୀ, ମହା, ସାବିତ୍ରୀ,	ଆରୁଣେୟ, ମୈତ୍ରେୟ, ସଂନ୍ୟାସ, କୁଷ୍ଠିକା	-	ବାସୁଦେବ, ଅବ୍ୟକ୍ତ	ରୁଦ୍ରାକ୍ଷଜୀବା ଲ, ଜବାଳି	ଯୋଗଚୂଡ଼ାମଣି, ଦର୍ଶନ
କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ	୩୨	କଠ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର, ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ,	ସର୍ବସାର, ଶୁକରହସ୍ୟ, ସ୍ୱୟ, ଗର୍ଭ, ଶାରୀରକ, ଏକାକ୍ଷର, ଅକ୍ଷି	ବ୍ରହ୍ମ, ଅବଧୂତ, କଠଶ୍ରୁତି	ସରସ୍ୱତୀ ରହସ୍ୟ	ନାରାୟଣ, କଳି ସତ୍ତରଣ	କୈବଲ୍ୟ, କାଳାଗ୍ନି ରୁଦ୍ର, ଦକ୍ଷିଣାମୂର୍ତ୍ତି, ରୁଦ୍ରହୃଦୟ, ପଞ୍ଚବ୍ରହ୍ମ	ଅମୃତବିନ୍ଦୁ, ତେଜୋବିନ୍ଦୁ, ଅମୃତନାଦ, କ୍ଷୁରିକା, ଧାନବିନ୍ଦୁ, ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା, ଯୋଗତତ୍ତ୍ୱ, ଯୋଗଶିଖା, ଯୋଗକୁଣ୍ଡଳିନୀ, ବରାହ
ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ	୧୮	ଇଶ, ବୃହଦାରଣ୍ୟକ	ସୁବାଲ, ମନ୍ତ୍ରିକ, ନିରାଲମ୍ବ, ପୈଙ୍ଗଲ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ମୁକ୍ତିକା	ଜୀବାଲ, ଭିକ୍ଷୁକ, ତୁରୀୟାତୀତ ଅବଧୂତ, ୟାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ, ଶାବ୍- ୟାୟନୀୟ,	-	ତାରସାର	-	ଅଦ୍-ବୟ ତାରକ, ହଂସ, ତ୍ରିଶିଖ-ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମଣ୍ଡଳ-ବ୍ରାହ୍ମଣ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ଧ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	୩୨	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ,	ଆତ୍ମା, ସୂକ୍ଷ୍ମ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର	ଆଶ୍ୱମେଧ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରଂବ୍ରହ୍ମ,	ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ	ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ- ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୃଦୟୀବ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼	ଅଥର୍ବସିରସ, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଳ, ଶରଭ, ଭୃଗୁଜାବାଳ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବ ଶୀର୍ଷ	ଶାନ୍ତିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ
ସମୁଦାୟ	୧୦୮	୧୩	୨୧	୧୯	୮	୧୪	୧୩	୨୦

ପ୍ରୀୟ ପାଠକ,

ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ଉପଲବ୍ଧ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ତର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ, ଏହା ଭୁଲ୍ କିମ୍ବା ତୃଟିଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ, ଏହା କେବଳ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍କରଣ ଅଟେ । ଏହି ଉପନିଷଦ ସଂସ୍କରଣରେ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ "ଇଶାଦି ବିଂଶୋତ୍ତରଶତୋପନିଷଦଃ" ପୁସ୍ତକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ।

ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ସମସ୍ତ ସାବଧାନ, ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ଓଡ଼ିଆରେ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଭୁଲ୍ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇପାରେ, ଯଦି କିଛି ତୃଟି ରହିଯାଇଥାଏ, ତାହା ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ଜ୍ଞାନଲିପ୍ତ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ, ତଥା ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢ଼ି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୧୦.୦୯.୨୦୨୧

ଗଣେଶ ଚତୁର୍ଥୀ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଓଡ଼ିଶା



ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ

(Principal Upanishad)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ଛାନ୍ଦୋଗୋପାନିଷଦ

(Chhandogyopanishat / Chhandogyopanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ନିଳାଦ୍ରି ବିହାରୀ ଶତପଥୀ

ଶ୍ରୀ ତରଣୀସେନ ମେହେର



ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ



ଶ୍ରୀ ନିଳାଦ୍ରି ବିହାରୀ ଶତପଥୀ

ଭଞ୍ଜନଗର, ଗଞ୍ଜାମ,

ଓଡ଼ିଶା

niladrihere@gmail.com



ଶ୍ରୀ ତରଣୀସେନ ମେହେର

ବଲାଙ୍ଗୀର, ଓଡ଼ିଶା

mehrtaranisen1@gmail.com

ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟୋପନିଷଦ୍ / ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟୋପନିଷଦ୍ / ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ ଉପନିଷଦ



|| ଅଥ ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟୋପନିଷଦ୍ ||

ଓଁ ଆପ୍ୟାୟନ୍ତୁ ମମାଜାନି ବାକ୍ପ୍ରାଣଶ୍ଚକ୍ଷୁଃ ଶ୍ରୋତ୍ରମଥୋ ବଲମିନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ଚ ସର୍ବାଣି ସର୍ବଂ
ବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦଂ ମାହଂ ବ୍ରହ୍ମ ନିରାକୁର୍ୟାଂ ମା ମା ବ୍ରହ୍ମ ନିରାକରୋଦନିରାକରଣମସ୍ତ୍ବନିକାରଣଂ
ମେଃସ୍ତୁ ତଦାତ୍ମନି ନିରତେ ଯ ଉପନିଷସ୍ତୁ ଧର୍ମାସ୍ତେ ମୟି ସନ୍ତୁ ତେ ମୟି ସନ୍ତୁ ||
|| ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ||

|| ପ୍ରଥମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ||

|| ପ୍ରଥମଃ ଶ୍ଳୋକଃ ||

ଓମିତ୍ୟେତଦକ୍ଷରମୁଦ୍ଘାତମୁପାସୀତ ।

ଓମିତି ହ୍ୟୁଦ୍ଘାୟତି ତସ୍ୟୋପବ୍ୟାଖ୍ୟାନମ୍ || ୧.୧.୧||

ଏଷାଂ ଭୂତାନାଂ ପୃଥିବୀ ରସଃ ପୃଥିବ୍ୟା ଆପୋ ରସଃ ଅପାମୋଷଧୟୋ ରସ ଓଷଧୀନାଂ ପୁରୁଷୋ
ରସଃ ପୁରୁଷସ୍ୟ ବାଗ୍ରସୋ ବାଚ ଋଗ୍ରସ ଋଚଃ ସାମ ରସଃ ସାମ୍ ଉଦ୍ଘାତୋ ରସଃ || ୧.୧.୨||

ସ ଏଷ ରସାନାଂ ରସତମଃ ପରମଃ ପରାର୍ପ୍ୟୋଽଷ୍ଟମୋ ଯଦୁଦ୍ଘାତଃ || ୧.୧.୩||

କତମା କତମର୍କ୍ତମକ୍ରତମସ୍ତାମ କତମଃ କତମ ଉଦ୍ଘାତ ଇତି ବିମୃଷ୍ଟଂ ଭବତି || ୧.୧.୪||

ବାଗେବର୍କ୍ ପ୍ରାଣଃ ସାମୋମିତ୍ୟେତଦକ୍ଷରମୁଦ୍ଘାତଃ ।

ତଦ୍ବା ଏତନ୍ନିଧୁନଂ ଯଦ୍ବାକ୍ ଚ ପ୍ରାଣଶ୍ଚକ୍ ଚ ସାମ ଚ || ୧.୧.୫||

ତଦେତନ୍ନିଧୁନମୋମିତ୍ୟେତସ୍ମିନ୍ନକ୍ଷରେ ସଂସୃଜ୍ୟତେ ଯଦା ବୈ ମିଥୁନୌ

ସମାଗଚ୍ଛତ ଆପୟତୋ ବୈ ତାବନ୍ୟୋନ୍ୟସ୍ୟ କାମମ୍ || ୧.୧.୬||

ଆପୟିତା ହ ବୈ କାମାନାଂ ଭବତି ଯ ଏତଦେବଂ ବିଦ୍ଵାନକ୍ଷରମୁଦ୍ଘୀଧମୁପାସ୍ତେ ॥ ୧.୧.୭॥

ତଦ୍ଵା ଏତଦନୁଜ୍ଞାକ୍ଷରଂ ଯଦ୍ଧି କିଂଚାନୁଜାନାତ୍ୟାମିତ୍ୟେବ ତଦାହୈଷୋ ଏବ ସମୃଦ୍ଧିର୍ଯଦନୁଜ୍ଞା
ସମର୍ଥୟିତା ହ ବୈ କାମାନାଂ ଭବତି ଯ ଏତଦେବଂ ବିଦ୍ଵାନକ୍ଷରମୁଦ୍ଘୀଧମୁପାସ୍ତେ ॥ ୧.୧.୮॥

ତେନେୟଂ ତ୍ରୟୀ ବିଦ୍ୟା ବର୍ତ୍ତତ ଓମିତ୍ୟାଶ୍ରାବୟତ୍ୟାମିତି
ଶଂସତ୍ୟାମିତୁ୍ୟଦ୍ଘାୟତ୍ୟେତସ୍ୟୈବାକ୍ଷରସ୍ୟାପତିତ୍ୟୈ ମହିମ୍ନା ରସେନ ॥ ୧.୧.୯॥

ତେନୋତ୍ତୌ କୁରୁତୋ ଯଶ୍ଚୈତଦେବଂ ବେଦ ଯଶ୍ଚ ନ ବେଦ ।
ନାନା ତୁ ବିଦ୍ୟା ଚାବିଦ୍ୟା ଚ ଯଦେବ ବିଦ୍ୟୟା କରୋତି ଶ୍ରଦ୍ଧୟୋପନିଷଦା ତଦେବ ବୀର୍ଯ୍ୟବତ୍ତରଂ
ଭବତୀତି ଖଲ୍ଲେତସ୍ୟୈବାକ୍ଷରସ୍ୟୋପବ୍ୟାଖ୍ୟାନଂ ଭବତି ॥ ୧.୧.୧୦॥

॥ ଇତି ପ୍ରଥମାଧ୍ୟାୟୋପ୍ରଥମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଦ୍ଵିତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଦେବାସୁରା ହ ବୈ ଯତ୍ର ସଂଯେତିର ଉତ୍ତୟେ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟାସ୍ତୁଜ
ଦେବା ଉଦ୍ଘୀଧମାଜହୁରନେନୈନାନଭିଭବିଷ୍ୟାମ ଇତି ॥ ୧.୨.୧॥

ତେ ହ ନାସିକ୍ୟଂ ପ୍ରାଣମୁଦ୍ଘୀଧମୁପାସାଂଚକ୍ରିରେ ତଂହାସୁରାଃ ପାପ୍ସୁନା ବିବିଧୁସ୍ତସ୍ମାଘେନୋଭୟଂ
ଜିହ୍ଵତି ସୁରଭି ଚ ଦୁର୍ଗନ୍ଧି ଚ ପାପ୍ସୁନା ହ୍ୟେଷ ବିଜଃ ॥ ୧.୨.୨॥

ଅଥ ହ ବାଚମୁଦ୍ଘୀଧମୁପାସାଂଚକ୍ରିରେ ତଂହାସୁରାଃ ପାପ୍ସୁନା ବିବିଧୁସ୍ତସ୍ମାଘୟୋଭୟଂ ବଦତି ସତ୍ୟଂ
ଚାନ୍ୱତଂ ଚ ପାପ୍ସୁନା ହ୍ୟେଷା ବିଜା ॥ ୧.୨.୩॥

ଅଥ ହ ଚକ୍ଷୁରୁଦ୍ଘୀଧମୁପାସାଂଚକ୍ରିରେ ତଦ୍ଵାସୁରାଃ ପାପ୍ସୁନା ବିବିଧୁସ୍ତସ୍ମାଘେନୋଭୟଂ ପଶ୍ୟତି
ଦର୍ଶନୀୟଂ ଚାଦର୍ଶନୀୟଂ ଚ ପାପ୍ସୁନା ହ୍ୟେତଦ୍ଵିଜମ୍ ॥ ୧.୨.୪॥

ଅଥ ହ ଶ୍ରୋତ୍ରମୁଦ୍ଘୀଥମୁପାସାଂଚକ୍ରିରେ ତଦ୍ଵାସୁରାଃ ପାପୁନା ବିବିଧୁସ୍ତସ୍ତାଞ୍ଜେନୋଭୟଃ ଶୃଣୋତି
ଶ୍ରବଣୀୟଂ ଚାଶ୍ରବଣୀୟଂ ଚ ପାପୁନା ହ୍ୟେତଦ୍ଵିଜମ୍ ।। ୧.୨.୫।।

ଅଥ ହ ମନ ଉଦ୍ଘୀଥମୁପାସାଂଚକ୍ରିରେ ତଦ୍ଵାସୁରାଃ ପାପୁନା ବିବିଧୁସ୍ତସ୍ତାଞ୍ଜେନୋଭୟଃ ସଂକଳ୍ପୟତେ
ସଂକଳ୍ପନୀୟଂ ଚାସଂକଳ୍ପନୀୟଂ ଚ ପାପୁନା ହ୍ୟେତଦ୍ଵିଜମ୍ ।। ୧.୨.୬।।

ଅଥ ହ ଯ ଏବାୟଂ ମୁଖ୍ୟଃ ପ୍ରାଣସ୍ତମୁଦ୍ଘୀଥମୁପାସାଂଚକ୍ରିରେ ତଂହାସୁରା ଋତ୍ଵା
ବିଦଧ୍ଵଂ ସୁର୍ଯ୍ୟଥାଂଶ୍ଵାନମାଶଶମୃତ୍ଵା ବିଧ୍ଵଂସେତ ।। ୧.୨.୭।।

ଏବଂ ଯଥାଂଶ୍ଵାନମାଶଶମୃତ୍ଵା ବିଧ୍ଵଂସେତ ଏବଂ ହୈବ ସ ବିଧ୍ଵଂସେତେ ଯ ଏବଂବିଦି ପାପଂ
କାମୟତେ ଯଶ୍ଚୈନମଭିଦାସତି ସ ଏଷୋଂଶ୍ଵାଶଶଃ ।। ୧.୨.୮।।

ନୈବୈତେନ ସୁରତି ନ ଦୁର୍ଗନ୍ଧି ବିଜାନାତ୍ୟପହତପାପ୍ତା ହ୍ୟେଷ ତେନ ଯଦଶ୍ଵାତି ଯୁପିବତି
ତେନେତରାନ୍ ପ୍ରାଣାନବତି ।

ଏତମ୍ନୁ ଏବାନ୍ତତୋଂବିଶ୍ଵୋକ୍ରାମତି ବ୍ୟାଦଦାତ୍ୟେବାନ୍ତତ ଇତି ।। ୧.୨.୯।।

ତଂହାଙ୍ଗିରା ଉଦ୍ଘୀଥମୁପାସାଂଚକ୍ରି ଏତମ୍ନୁ ଏବାଙ୍ଗିରସଂ ମନ୍ୟନ୍ତେଽଘାନାଂ ଯଦ୍ରସଃ ।। ୧.୨.୧୦।।

ତେନ ତଂହ ବୃହସ୍ପତିରୁଦ୍ଘୀଥମୁପାସାଂଚକ୍ରି ଏତମ୍ନୁ ଏବ ବୃହସ୍ପତିଂ
ମନ୍ୟନ୍ତେ ବାଗ୍ଘି ବୃହତୀ ତସ୍ୟା ଏଷ ପତିଃ ।। ୧.୨.୧୧ ।।

ତେନ ତଂହାୟାସ୍ୟ ଉଦ୍ଘୀଥମୁପାସାଂଚକ୍ରି ଏତମ୍ନୁ ଏବାୟାସ୍ୟଂ
ମନ୍ୟନ୍ତୁ ଆସ୍ୟାଦ୍ୟଦୟତେ ।। ୧.୨.୧୨।।

ତେନ ତଂହ ବକୋ ଦାଲ୍-ଭ୍ୟୋ ବିଦାଂଚକାର ।

ସ ହ ନୈମିଶୀୟାନାମୁଦ୍ଘାତା ବଭୁବ ସ ହ ସ୍ତୈଭ୍ୟଃ କାମାନାଗାୟତି ।। ୧.୨.୧୩।।

ଆଗାତା ହ ବୈ କାମାନାଂ ଭବତି ଯୁ ଏତଦେବଂ
ବିଦ୍ଵାନକ୍ଷରମୁଦ୍ଘୀଧମୁପାସ୍ତ୍ର ଇତ୍ୟଧ୍ୟାତ୍ମନ୍ ॥ ୧.୭.୧୪॥

॥ ଇତି ପ୍ରଥମାଧ୍ୟାୟୋଦ୍ଘିତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ତୃତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଅଥାପିଦୈବତଂ ଯୁ ଏବାସୌ ତପତି ତମୁଦ୍ଘୀଧମୁପାସୀତୋଦ୍ୟନ୍ତା ଏଷ ପ୍ରଜାତ୍ୟ ଉଦ୍ଘାୟତି
ଉଦ୍ୟଂସ୍ତମୋଭୟମପହତ୍ୟପହତ୍ତା ହ ବୈ ଭୟସ୍ୟ ତମସୋ ଭବତି ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୧.୩.୧॥

ସମାନ ଉ ଏବାୟଂ ଚାସୌ ଚୋଷ୍ଟୋଽୟମୁଷ୍ଟୋଽସୌ ସ୍ଵର ଇତୀମମାଚକ୍ଷତେ ସ୍ଵର
ଇତି ପ୍ରତ୍ୟାସ୍ଵର ଇତ୍ୟମୁଂ ତସ୍ମାଦ୍ଵା ଏତମିମମମୁଂ ଚୋଦ୍ଘୀଧମୁପାସୀତ ॥ ୧.୩.୨॥

ଅଥ ଖଲୁ ବ୍ୟାନମେବୋଦ୍ଘୀଧମୁପାସୀତ ଯଦ୍ଘୈ ପ୍ରାଣିତି ସ ପ୍ରାଣୋ ଯଦପାନିତି ସୋଽପାନଃ ।
ଅଥ ଯଃ ପ୍ରାଣାପାନୟୋଃ ସନ୍ଧିଃ ସ ବ୍ୟାନୋ ଯୋ ବ୍ୟାନଃ ସା ବାକ୍
ତସ୍ମାଦପ୍ରାଣନ୍ନପାନନ୍ତାଚମଭିବ୍ୟାହରତି ॥ ୧.୩.୩॥

ୟା ବାକ୍ଷ୍ମସ୍ତସ୍ମାଦପ୍ରାଣନ୍ନପାନନ୍ତୁଚମଭିବ୍ୟାହରତି ଯକ୍ଷ୍ମସ୍ତାମ ତସ୍ମାଦପ୍ରାଣନ୍ନପାନନ୍ସାମ
ଗାୟତି ଯସ୍ତାମ ସ ଉଦ୍ଘୀଧସ୍ତସ୍ମାଦପ୍ରାଣନ୍ନପାନନ୍ତୁଦ୍ଘାୟତି ॥ ୧.୩.୪॥

ଅତୋ ଯୁନ୍ୟନ୍ୟାନି ବୀର୍ଯୁବନ୍ତି କର୍ମାଣି ଯୁଧାଗ୍ନୈର୍ମହ୍ନନମାଜେଃ
ସରଣଂ ଦୃଢସ୍ୟ ଧନୁଷ ଆୟମନମପ୍ରାଣନ୍ନପାନଂସ୍ତାନି
କରୋତ୍ୟେତସ୍ୟ ହେତୋର୍ବ୍ୟାନମେବୋଦ୍ଘୀଧମୁପାସୀତ ॥ ୧.୩.୫॥

ଅଥ ଖଲୁଦ୍ଘୀଧାକ୍ଷରାଶ୍ଵ୍ୟପାସୀତୋଦ୍ଘୀଧ ଇତି ପ୍ରାଣ ଏବୋତ୍-ପ୍ରାଣେନ ଦ୍ୟୁତିଷ୍ଠତି
ବାଘ୍ନୀର୍ବାଚୋ ହ ଗିର ଇତ୍ୟାଚକ୍ଷତେଽନ୍ନଂ ଥମନ୍ନେ ହୀଦଂ ସର୍ବଂ ଘ୍ରିତମ୍ ॥ ୧.୩.୬॥

ଦୈବୀରେବୋଦନ୍ତୁରିଷଂ ଗୀଃ ପୃଥିବୀ ଥମାଦିତ୍ୟ ଏବୋଦ୍ଦାୟୁର୍ଗୀରଗ୍ନିସ୍ତଃ
ସାମବେଦ ଏବୋଦ୍ୟଜୁର୍ବେଦୋ ଗୀରୁଗ୍ନେଦସ୍ତଂ ଦୁର୍ବ୍ବେଃସ୍ତୈ ବାଘୋହଂ ଯୋ
ବାତୋ ଦୋହୋଃନୁବାନନୁାଦୋ ଭବତି ଯୁ ଏତାନ୍ୟବଂ
ବିଦ୍ଦାନୁଦ୍ଧୀଥାକ୍ଷରାଶୁ୍ୟପାସ୍ତ୍ର ଉଦ୍ଧୀଥ ଇତି || ୧.୩.୭||

ଅଥ ଖଲ୍ଲାଗୀଃସମୃଦ୍ଧିରୁପସରଣାନୀତୁ୍ୟପାସୀତ
ୟେନ ସାମ୍ନା ସ୍ତୋଷ୍ୟନ୍ସ୍ୟାଉସ୍ତ୍ରାମୋପଧାବେତ୍ || ୧.୩.୮||

ୟସ୍ୟାମୃତି ତାମୃତଂ ଯଦାର୍ଷେୟଂ ତମୃଷିଂ ଯାଂ
ଦେବତାମଭିଷ୍ଟୋଷ୍ୟନ୍ସ୍ୟାଉଂ ଦେବତାମୁପଧାବେତ୍ || ୧.୩.୯||

ୟେନ ଛନ୍ଦସା ସ୍ତୋଷ୍ୟନ୍ସ୍ୟାଉଛନ୍ଦ ଉପଧାବେଦ୍ୟେନ
ସ୍ତୋମେନ ସ୍ତୋଷ୍ୟମାଶଃ ସ୍ୟାଉଃ ସ୍ତୋମମୁପଧାବେତ୍ || ୧.୩.୧୦||

ୟାଂ ଦିଶମଭିଷ୍ଟୋଷ୍ୟନ୍ସ୍ୟାଉଂ ଦିଶମୁପଧାବେତ୍ || ୧.୩.୧୧||

ଆତ୍ମାନମନ୍ତ୍ରତ ଉପସୃତ୍ୟ ସୁବୀତ କାମଂ ଧ୍ୟାୟନ୍ନୁପ୍ରମତ୍ତୋଽଭ୍ୟାଶୋ ହ ଯଦସ୍ତୈ
ସ କାମଃ ସମୃଧ୍ୟେତ ଯଜ୍ଞାମଃ ସୁବୀତେତି ଯଜ୍ଞାମଃ ସୁବୀତେତି || ୧.୩.୧୨||

|| ଇତି ପ୍ରଥମାଧ୍ୟାୟୋତ୍ତୃତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଚତୁର୍ଥଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ଓମିତ୍ୟେତଦକ୍ଷରମୁଦ୍ଧୀଥମୁପାସୀତୋମିତି ହ୍ୟୁଦ୍ଧାୟତି ତସ୍ୟୋପବ୍ୟାଖ୍ୟାନମ୍ || ୧.୪.୧||

ଦେବା ବୈ ମୃତ୍ୟୋର୍ବିଭ୍ୟତସ୍ତୟାଂ ବିଦ୍ୟାଂ ପ୍ରାବିଶଂସ୍ତେ
ଛନ୍ଦୋଭିରଜ୍ଞାଦୟନ୍ୟଦେଭିରଜ୍ଞାଦୟଂ ସ୍ତୁଛନ୍ଦସାଂ ଛନ୍ଦସ୍ତମ୍ || ୧.୪.୨||

ତାନ୍ନୁ ତତ୍ର ମୃତ୍ୟୁର୍ଯଥା ମହ୍ୟମୁଦକେ ପରିପଶ୍ୟେଦେବଂ ପର୍ଯ୍ୟପଶ୍ୟାଦୃତି ସ୍ନାମ୍ନି ଯଜୁଷି ।
ତେ ନୁ ବିଞ୍ଚୋର୍ଧ୍ନା ଋତଃ ସାମ୍ନୋ ଯଜୁଷଃ ସ୍ବରମେବ ପ୍ରାବିଶନ୍ ॥ ୧.୪.୩॥

ୟଦା ବା ଋତମାପ୍ନୋତ୍ୟୋମିତ୍ୟେବାତିସ୍ବରତ୍ୟେବଂ ସାମୈବଂ ଯଜୁରେଷ ଉ ସ୍ବରେ ।
ୟଦେତଦକ୍ଷରମେତଦମୃତମଭୟଂ ତତ୍-ପ୍ରବିଶ୍ୟ ଦେବା ଅମୃତା ଅଭୟା ଅଭବନ୍ ॥ ୧.୪.୪॥

ସ ଯ ଏତଦେବଂ ବିଦ୍ବାନକ୍ଷରଂ ପ୍ରଣୌତ୍ୟେତଦେବାକ୍ଷରଂ ସ୍ବରମମୃତମଭୟଂ ପ୍ରବିଶତି
ତତ୍-ପ୍ରବିଶ୍ୟ ଯଦମୃତା ଦେବାସ୍ତଦମୃତୋ ଭବତି ॥ ୧.୪.୫॥

॥ ଇତି ପ୍ରଥମାଧ୍ୟାୟେ ଚତୁର୍ଥଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ପଞ୍ଚମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଅଥ ଖଲୁ ଯ ଉଦ୍ଘୀଥଃ ସ ପ୍ରଣବୋ ଯଃ ପ୍ରଣବଃ ସ ଉଦ୍ଘୀଥ ଇତ୍ୟସୌ
ବା ଆଦିତ୍ୟ ଉଦ୍ଘୀଥ ଏଷ ପ୍ରଣବ ଓମିତି ହ୍ୟେଷ ସ୍ବରନ୍ନେତି ॥ ୧.୫.୧॥

ଏତମ୍ନୁ ଏବାହମଭ୍ୟଗାସିଷଂ ତସ୍ମାନ୍ନମ ତ୍ବମେକୋଽସୀତି ହ କୌଷୀତକିଃ ପୁତ୍ରମୁବାଚ
ରଶ୍ମୀଂସ୍ତ୍ବଂ ପର୍ଯ୍ୟାବର୍ତ୍ତୟାଦ୍ବହବୋ ବୈ ତେ ଭବିଷ୍ୟନ୍ତୀତ୍ୟପିଦୈବତମ୍ ॥ ୧.୫.୨॥

ଅଥାଧ୍ୟାତ୍ମଂ ଯ ଏବାୟଂ ମୁଖ୍ୟଃ ପ୍ରାଣସ୍ତମୁଦ୍ଘୀଥମୁପାସୀତୋମିତି ହ୍ୟେଷ ସ୍ବରନ୍ନେତି ॥ ୧.୫.୩॥

ଏତମ୍ନୁ ଏବାହମଭ୍ୟଗାସିଷଂ ତସ୍ମାନ୍ନମ ତ୍ବମେକୋଽସୀତି ହ କୌଷୀତକିଃ ପୁତ୍ରମୁବାଚ
ପ୍ରାଣାଂସ୍ତ୍ବଂ ଭୂମାନମଭିଗାୟତାଦ୍ବହବୋ ବୈ ମେ ଭବିଷ୍ୟନ୍ତୀତି ॥ ୧.୫.୪॥

ଅଥ ଖଲୁ ଯ ଉଦ୍ଘୀଥଃ ସ ପ୍ରଣବୋ ଯଃ ପ୍ରଣବଃ ସ ଉଦ୍ଘୀଥ ଇତି
ହୋତୃଷଦନାଜୈବାପି ଦୁରୁଦ୍ଘୀତମନୁସମାହରତୀତ୍ୟନୁସମାହରତୀତି ॥ ୧.୫.୫॥

॥ ଇତି ପ୍ରଥମାଧ୍ୟାୟେ ପଞ୍ଚମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଷଷ୍ଠ ଖଣ୍ଡ ॥

ଇନ୍ଦ୍ରମେବର୍ଗ୍ଗିଃ ସାମ ତଦେତଦେତସ୍ୟାମୃତ୍ୟୁଧଃ ସାମ
ତସ୍ମାଦୃତ୍ୟଧଃ ସାମ ଗୀୟତ ଇନ୍ଦ୍ରମେବ ସାଂଗ୍ନିରମସ୍ତସ୍ତାମ ॥ ୧.୬.୧॥

ଅନ୍ତରିକ୍ଷମେବର୍ଗ୍ଗାୟୁଃ ସାମ ତଦେତଦେତସ୍ୟାମୃତ୍ୟୁଧଃ ସାମ
ତସ୍ମାଦୃତ୍ୟଧଃ ସାମ ଗୀୟତେଽନ୍ତରିକ୍ଷମେବ ସା ବାୟୁରମସ୍ତସ୍ତାମ ॥ ୧.୬.୨॥

ଦ୍ୟୌରେବର୍ଗାଦିତ୍ୟଃ ସାମ ତଦେତଦେତସ୍ୟାମୃତ୍ୟୁଧଃ ସାମ
ତସ୍ମାଦୃତ୍ୟଧଃ ସାମ ଗୀୟତେ ଦ୍ୟୌରେବ ସାଦିତ୍ୟୋଽମସ୍ତସ୍ତାମ ॥ ୧.୬.୩॥

ନକ୍ଷତ୍ରାଣ୍ୟବର୍କ୍ଚଚନ୍ଦ୍ରମାଃ ସାମ ତଦେତଦେତସ୍ୟାମୃତ୍ୟୁଧଃ ସାମ
ତସ୍ମାଦୃତ୍ୟଧଃ ସାମ ଗୀୟତେ ନକ୍ଷତ୍ରାଣ୍ୟବ ସା ଚନ୍ଦ୍ରମା ଅମସ୍ତସ୍ତାମ ॥ ୧.୬.୪॥

ଅଥ ଯଦେତଦାଦିତ୍ୟସ୍ୟ ଶୁକ୍ଳଂ ଭାଃ ସୈବର୍ଗ୍ୟ ଯନ୍ମୂଳଂ ପରଃ କୃଷ୍ଣଂ ତସ୍ତାମ
ତଦେତଦେତସ୍ୟାମୃତ୍ୟୁଧଃ ସାମ ତସ୍ମାଦୃତ୍ୟଧଃ ସାମ ଗୀୟତେ ॥ ୧.୬.୫॥

ଅଥ ଯଦେବୈତଦାଦିତ୍ୟସ୍ୟ ଶୁକ୍ଳଂ ଭାଃ ସୈବ ସାଂଥ ଯନ୍ମୂଳଂ ପରଃ କୃଷ୍ଣଂ
ତଦମସ୍ତସ୍ତାମାଂଥ ଯ ଯଷୋଽନ୍ତରାଦିତ୍ୟେ ହିରଣ୍ମୟଃ ପୁରୁଷୋ ଦୃଶ୍ୟତେ
ହିରଣ୍ୟଶୁଶ୍ରୁର୍ହିରଣ୍ୟକେଶ ଆପ୍ରଣସ୍ତାସ୍ତର୍ବ ଏବ ସୁବର୍ଣ୍ଣଃ ॥ ୧.୬.୬॥

ତସ୍ୟ ଯଥା କପ୍ୟାସଂ ପୁଣ୍ଡରୀକମେବମକ୍ଷିଣୀ ତସ୍ୟୋଦିତି ନାମ ସ ଏଷ ସର୍ବେଭ୍ୟଃ
ପାପୁଭ୍ୟ ଉଦିତ ଉଦେତି ହ ବୈ ସର୍ବେଭ୍ୟଃ ପାପୁଭ୍ୟୋ ଯ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୧.୬.୭॥

ତସ୍ୟାକ୍ ଚ ସାମ ଚ ଗେଷ୍ଠୌ ତସ୍ମାଦୁଦ୍ଧୂଧସ୍ତସ୍ମାନ୍ତ୍ରେବୋଦ୍ଧାତୈତସ୍ୟ ହି ଗାତା ସ ଏଷ ଯେ
ଚାମୁଷ୍ମାପୂରାଞ୍ଜୋ ଲୋକାସ୍ତେଷାଂ ଚେଷ୍ଟେ ଦେବକାମାନାଂ ଚେତ୍ୟପିଦୈବତମ୍ ॥ ୧.୬.୮॥

॥ ଇତି ପ୍ରଥମାଧ୍ୟାୟେ ଷଷ୍ଠ ଖଣ୍ଡ ॥

॥ ସପ୍ତମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଅଥାଧ୍ୟାତ୍ମଂ ବାଗେବକ୍ ପ୍ରାଣଃ ସାମ ତଦେତଦେତସ୍ୟାମୃତ୍ୟୁଧଂ

ସାମ ତସ୍ମାଦୃତ୍ୟଧଂ ସାମ ଗୀୟତେ ।

ବାଗେବ ସା ପ୍ରାଣୋଽମସ୍ତସ୍ତାମ ॥ ୧.୭.୧॥

ଚକ୍ଷୁରେବର୍ଗାତ୍ମା ସାମ ତଦେତଦେତସ୍ୟାମୃତ୍ୟୁଧଂ ସାମ

ତସ୍ମାଦୃତ୍ୟଧଂ ସାମ ଗୀୟତେ ।

ଚକ୍ଷୁରେବ ସାଃଽତ୍ମାଽମସ୍ତସ୍ତାମ ॥ ୧.୭.୨॥

ଶ୍ରୋତ୍ରମେବର୍ତ୍ତ୍ତମନଃ ସାମ ତଦେତଦେତସ୍ୟାମୃତ୍ୟୁଧଂ ସାମ

ତସ୍ମାଦୃତ୍ୟଧଂ ସାମ ଗୀୟତେ ।

ଶ୍ରୋତ୍ରମେବ ସା ମନୋଽମସ୍ତସ୍ତାମ ॥ ୧.୭.୩॥

ଅଥ ଯଦେତଦକ୍ଷ-ଶଃ ଶୁକ୍ଳଂ ଭାଃ ସୈବର୍ଗଥ ଯନ୍ମୂଳଂ ପରଃ

କୃଷ୍ଣଂ ତସ୍ତାମ ତଦେତଦେତସ୍ୟାମୃତ୍ୟୁଧଂ ସାମ ତସ୍ମାଦୃତ୍ୟଧଂ ସାମ ଗୀୟତେ ।

ଅଥ ଯଦେବୈତଦକ୍ଷ-ଶଃ ଶୁକ୍ଳଂ ଭାଃ ସୈବ ସାଃଽଥ

ଯନ୍ମୂଳଂ ପରଃ କୃଷ୍ଣଂ ତଦମସ୍ତସ୍ତାମ ॥ ୧.୭.୪॥

ଅଥ ଯ ଏଷୋଽନ୍ତରକ୍ଷିଣି ପୁରୁଷୋ ଦୃଶ୍ୟତେ ସୈବର୍କ୍ତସ୍ତାମ

ତଦୁକ୍ଥଂ ତଦ୍ୟଜୁସ୍ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମ ତସୈତସ୍ୟ ତଦେବ ରୂପଂ ଯଦମୁଷ୍ୟ ରୂପଂ

ୟାବମୁଷ୍ୟ ଗେଷ୍ଠୌ ତୌ ଗେଷ୍ଠୌ ଯନ୍ନାମ ତନ୍ନାମ ॥ ୧.୭.୫॥

ସ ଏଷ ଯେ ତୈତସ୍ତାଦର୍ବାଞ୍ଜୋ ଲୋକାସ୍ତେଷାଂ ତେଷ୍ଠେ ମନୁଷ୍ୟକାମାନାଂ

ତେତି ତଦ୍ୟ ଇମେ ବୀଣାୟାଂ ଗାୟନ୍ତ୍ୟତଂ ତେ ଗାୟନ୍ତି ତସ୍ମାତ୍ତେ ଧନସନୟଃ ॥ ୧.୭.୬॥

ଅଥ ଯ ଏତଦେବଂ ବିଦ୍ଵାନ୍ସାମ ଗାୟତ୍ୟତୌ ସ ଗାୟତି ସୋଽମୁନୈବ ସ ଏଷ ଯେ

ଚାମୁଷ୍ମାପୁରାଞ୍ଜୋ ଲୋକାସ୍ତାଂଶ୍ଚାୟୋତି ଦେବକାମାଂଶ୍ଚ ॥ ୧.୭.୭॥

ଅଥାନେନୈବ ଯେ ଚୈତସ୍ନାଦର୍ବାଞ୍ଚୋ ଲୋକାସ୍ତାଂଶ୍ଚାପ୍ନୋତି
ମନୁଷ୍ୟକାମାଂଶ୍ଚ ତସ୍ନାଦୁ ହୈବଂବିଦୁଢ୍ଵାତା ବୃୟାତ୍ ।। ୧.୭.୮।।

କଂ ତେ କାମମାଗାୟାନୀତ୍ୟେଷ ହ୍ୟେବ କାମାଗାନସ୍ୟେଷ୍ଟେ ଯ
ଏବଂ ବିଦ୍ବାନ୍ସାମ ଗାୟତି ସାମ ଗାୟତି ।। ୧.୭.୯।।

।। ଇତି ପ୍ରଥମାଧ୍ୟାୟେ ସପ୍ତମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଅଷ୍ଟମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ତ୍ରୟୋ ହୋଢ୍ଵାଧ୍ୟେ କୁଶଳା ବତୁରୁଃ ଶିଲକଃ ଶାଳାବତ୍ୟଶ୍ଳୈକିତାୟନୋ
ଦାଲ୍ଭ୍ୟଃ ପ୍ରବାହଣୋ ଜୈବଲିରିତି, ତେ ହୋରୁରୁଢ୍ଵାଧ୍ୟେ
ବୈ କୁଶଳାଃ ସ୍ନୋ ହନ୍ତୋଢ୍ଵାଧ୍ୟେ କଥାଂ ବଦାମ ଇତି ।। ୧.୮.୧।।

ତଥେତି ହ ସମୁପବିବିଶୁଃ, ସ ହ ପ୍ରବାହଣୋ ଜୈବଲିରୁବାତ,
ଭଗବନ୍ତ୍ରାବଗ୍ରେ ବଦତାଂ ବ୍ରାହ୍ମଣୟୋର୍ବଦତୋର୍ବାଚଂ ଶ୍ରୋଷ୍ୟାମୀତି ।। ୧.୮.୨।।

ସ ହ ଶିଲକଃ ଶାଳାବତ୍ୟଶ୍ଳୈକିତାୟନଂ ଦାଲ୍ଭ୍ୟମୁବାତ
ହନ୍ତ ବ୍ରା ପୃଚ୍ଛାନୀତି, ପୃଚ୍ଛେତି ହୋବାତ ।। ୧.୮.୩।।

କା ସାମ୍ନୋ ଗତିରିତି, ସ୍ଵର ଇତି ହୋବାତ, ସ୍ଵରସ୍ୟ କା ଗତିରିତି, ପ୍ରାଣ ଇତି ହୋବାତ, ପ୍ରାଣସ୍ୟ କା
ଗତିରିତ୍ୟନ୍ନମିତି ହୋବାତାନ୍ନସ୍ୟ କା ଗତିରିତ୍ୟାପ ଇତି ହୋବାତ ।। ୧.୮.୪।।

ଅପାଂ କା ଗତିରିତ୍ୟସୌ ଲୋକ ଇତି ହୋବାତାମୁଷ୍ୟ ଲୋକସ୍ୟ
କା ଗତିରିତି ନ ସ୍ଵର୍ଗଂ ଲୋକମତିନୟେଦିତି ହୋବାତ, ସ୍ଵର୍ଗଂ
ବୟଂ ଲୋକଂ ସାମାଭିସଂସ୍ଥାପୟାମଃ ସ୍ଵର୍ଗସଂସ୍ଥାବଂ ହି ସାମେତି ।। ୧.୮.୫।।

ତଃ ହ ଶିଲକଃ ଶାଲାବତ୍ୟଶ୍ଳେକିତାୟନଂ ଦାଲ୍ଭ୍ୟମୁବାଚାପ୍ରତିଷ୍ଠିତଂ ବୈ କିଲ ତେ
ଦାଲ୍ଭ୍ୟ ସାମ ଯୁସ୍ତେତର୍ହ ବୁୟାନ୍ଧୂର୍ଯା ତେ ବିପତିଷ୍ୟତୀତି ମୂର୍ଯା ତେ ବିପତେଦିତି ।। ୧.୮.୭।।

ହୁକ୍ତାହମେତଦ୍-ଭଗବତୋ ବେଦାନୀତି, ବିଜୀତି ହୋବାଚାମୁଷ୍ୟ ଲୋକସ୍ୟ କା ଗତିରିତ୍ୟୟଂ
ଲୋକ ଇତି ହୋବାଚାସ୍ୟ ଲୋକସ୍ୟ କା ଗତିରିତି ନ ପ୍ରତିଷ୍ଠାଂ ଲୋକମିତିନୟେଦିତି ହୋବାଚ,
ପ୍ରତିଷ୍ଠାଂ ବୟଂ ଲୋକଃ ସାମାଭିସଃ ସ୍ଥାପୟାମଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠାସଃ ସ୍ତ୍ରାବଃ ହି ସାମେତି ।। ୧.୮.୭।।

ତଃହ ପ୍ରବାହଣୋ ଜୈବଲିରୁବାଚାହୁବଦ୍ଧୈ କିଲ ତେ ଶାଲାବତ୍ୟ ସାମ ଯୁସ୍ତେତର୍ହ
ବୁୟାନ୍ଧୂର୍ଯା ତେ ବିପତିଷ୍ୟତୀତି ମୂର୍ଯା ତେ ବିପତେଦିତି ହୁକ୍ତାହମେତଦ୍-ଭଗବତୋ
ବେଦାନୀତି, ବିଜୀତି ହୋବାଚ ।। ୧.୮.୮।।

।। ଇତି ପ୍ରଥମାଧ୍ୟାୟଃ ଷଷ୍ଠଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ନବମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ଅସ୍ୟ ଲୋକସ୍ୟ କା ଗତିରିତ୍ୟାକାଶ ଇତି ହୋବାଚ ସର୍ବାଣି ହ ବା ଇମାନି
ଭୂତାନ୍ୟାକାଶାଦେବ ସମୁପ୍ତ୍ୟନ୍ତ ଆକାଶଂ ପ୍ରତ୍ୟସ୍ତଂ ଯୁକ୍ତ୍ୟାକାଶୋ
ହ୍ୟେବୈଭ୍ୟୋ ଜ୍ୟାୟାନକାଶଃ ପରାୟଣମ୍ ।। ୧.୯.୧।।

ସ ଏଷ ପରୋବରୀୟାନ୍ଧୂର୍ଘ୍ନୀଥଃ ସ ଏଷୋନନ୍ତଃ ପରୋବରୀୟୋ
ହାସ୍ୟ ଭବତି ପରୋବରୀୟସୋ ହ ଲୋକାଞ୍ଜୟତି
ୟ ଏତଦେବଂ ବିଦ୍ଵାନ୍-ପରୋବରୀୟାଂ ସମୁଦ୍ଘୀଥମୁପାସ୍ତେ ।। ୧.୯.୨।।

ତଃ ହୈତମତିଧନ୍ନା ଶୌନକ ଉଦରଶାସ୍ତ୍ରିଲ୍ୟାୟୋକ୍ତୋବାଚ
ୟାବତ୍ ଏନଂ ପ୍ରଜାୟାମୁଦ୍ଘୀଥଂ ବେଦିଷ୍ୟନ୍ତେ ପରୋବରୀୟୋ
ହୈଭ୍ୟସ୍ତ୍ରାବଦସ୍ମିଲ୍ଲୋକେ ଜୀବନଂ ଭବିଷ୍ୟତି ।। ୧.୯.୩।।

ତଥାମୁଷ୍ଟିଲ୍ଲୋକେ ଲୋକ ଇତି ସ ଯୁ ଏତଦେବଂ ବିଦ୍ଵାନୁପାସ୍ତେ
ପରୋବରୀୟ ଏବ ହାସ୍ୟାସ୍ତିଲ୍ଲୋକେ ଜୀବନଂ ଭବତି
ତଥାମୁଷ୍ଟିଲ୍ଲୋକେ ଲୋକ ଇତି ଲୋକେ ଲୋକ ଇତି || ୧.୯.୪||

|| ଇତି ପ୍ରଥମାଧ୍ୟାୟେ ନବମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଦଶମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ମଟତୀହତେଷୁ କୁରୁଷ୍ଠାଚିକ୍ୟା ସହ ଜାୟୟୋଷସ୍ତୁର୍ହ
ଚାକ୍ରାୟଶ ଇତ୍ୟଗ୍ରାମେ ପ୍ରଦ୍ରାଶକ ଭବାସ || ୧.୧୦.୧||

ସ ହେଭ୍ୟଂ କୁଲ୍ଲାଷାନ୍-ଶାଦନ୍ତଂ ବିଭିକ୍ଷେ ତଂ ହୋବାଚ ।
ନେତୋଽନ୍ୟେ ବିଦ୍ୟନ୍ତେ ଯଜ ଯେ ମ ଇମ ଉପନିହିତା ଇତି || ୧.୧୦.୨||

ଏତେଷାଂ ମେ ଦେହୀତି ହୋବାଚ, ତାନସ୍ତୈ ପ୍ରଦଦୌ
ହନ୍ତାନୁପାନମିଦୁ୍ୟକ୍ଳିଷ୍ଠଂ ବୈ ମେ ପୀତଂ ସ୍ୟାଦିତି ହୋବାଚ || ୧.୧୦.୩||

ନ ସ୍ତ୍ରୀଦେତେଽପ୍ୟୁକ୍ଳିଷ୍ଠା ଇତି ନ ବା ଅଜୀବିଷ୍ୟମିମାନଶାଦନ୍ତିତି
ହୋବାଚ କାମୋ ମ ଉଦପାନମିତି || ୧.୧୦.୪||

ସ ହ ଖାଦିତ୍ବାତିଶେଷାଞ୍ଜାୟାୟ ଆଜହାର ସାଗ୍ର ଏବ
ସୁଭିକ୍ଷା ବଭୂବ ତାନ୍ପ୍ରତିଗୃହ୍ୟ ନିଦଧୌ || ୧.୧୦.୫||

ସ ହ ପ୍ରାତଃ ସଂଜିହାନ ଭବାଚ ଯଦ୍ଵତାନ୍ନସ୍ୟ ଲଭେମହି ଲଭେମହି
ଧନମାତ୍ରାଂ ରାଜାସୌ ଯୁଷ୍ୟତେ ସ ମା ସର୍ବୈରାର୍ତ୍ତଜ୍ୟୈର୍ବୃଣୀତେତି || ୧.୧୦.୬||

ତଂ ଜାୟୋବାଚ ହନ୍ତ ପତ ଇମ ଏବ କୁଲ୍ଲାଷା ଇତି
ତାନ୍-ଖାଦିତ୍ବାଽମ୍ନଂ ଯଜ୍ଞଂ ବିତତମେୟାୟ || ୧.୧୦.୭||

ତତ୍ରୋଢ୍ଵାତୁନାସ୍ତାବେ ସ୍ତୋଷ୍ୟମାଶାନୁପୋପବିବେଶ, ସ ହ ପ୍ରସ୍ତୋତାରମୁବାଚ ।। ୧.୧୦.୮।।

ପ୍ରସ୍ତୋତୟ୍ ଦେବତା ପ୍ରସ୍ତାବମନ୍ତାୟତ୍ତା ତାଂ ଚେଦବିଦ୍ବାନ୍ପ୍ରସ୍ତୋଷ୍ୟସି
ମୂର୍ଧା ତେ ବିପତିଷ୍ୟତୀତି ।। ୧.୧୦.୯।।

ଏବମେବୋଢ୍ଵାତାରମୁବାଚୋଢ୍ଵାତୟ୍ ଦେବତୋଢ୍ଵାଥମନ୍ତାୟତ୍ତା
ତାଂ ଚେଦବିଦ୍ବାନ୍ତୁଢ୍ଵାସ୍ୟସି ମୂର୍ଧା ତେ ବିପତିଷ୍ୟତୀତି ।। ୧.୧୦.୧୦।।

ଏବମେବ ପ୍ରତିହର୍ତାରମୁବାଚ, ପ୍ରତିହର୍ତୟ୍ ଦେବତା
ପ୍ରତିହାରମନ୍ତାୟତ୍ତା ତାଂ ଚେଦବିଦ୍ବାନ୍ପ୍ରତିହରିଷ୍ୟସି ମୂର୍ଧା ତେ
ବିପତିଷ୍ୟତୀତି, ତେ ହ ସମାରତାସ୍ତୁଷ୍ଟୀମାସ୍ରାଂଚକ୍ରିରେ ।। ୧.୧୦.୧୧।।

।। ଇତି ପ୍ରଥମାଧ୍ୟାୟେ ଦଶମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଏକାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ଅଥ ହୈନଂ ଯୁଜମାନ ଉବାଚ, ଭଗବନ୍ତଂ ବା ଅହଂ
ବିବିଦିଷାଶୀତୁ୍ୟସ୍ତ୍ରରସ୍ମି ଚାକ୍ରାୟଶ ଇତି ହୋବାଚ ।। ୧.୧୧.୧।।

ସ ହୋବାଚ, ଭଗବନ୍ତଂ ବା ଅହମେଭିଃ ସର୍ବେରାର୍ତ୍ତଜ୍ୟୈଃ
ପର୍ଯ୍ୟେଷିଷଂ ଭଗବତୋ ବା ଅହମବିଃଞ୍ଜ୍ୟାନ୍ୟାନବୃଷି ।। ୧.୧୧.୨।।

ଭଗବାଂସ୍ତେବ ମେ ସର୍ବେରାର୍ତ୍ତଜ୍ୟୈରିତି ତଥେତ୍ୟଥ
ତର୍ହ୍ୟେତ ଏବ ସମତିସ୍ତୁଷ୍ଟାଃ ସ୍ତୁବତାଂ ଯ୍ଯାବତ୍ତେଭ୍ୟା ଧନଂ
ଦଦ୍ୟାସ୍ତାବନ୍ନମ ଦଦ୍ୟା ଇତି, ତଥେତି ହ ଯୁଜମାନ ଉବାଚ ।। ୧.୧୧.୩।।

ଅଥ ହୈନଂ ପ୍ରସ୍ତୋତୋପସସାଦ, ପ୍ରସ୍ତୋତର୍ଯ୍ୟା ଦେବତା
ପ୍ରସ୍ତାବମନ୍ତାୟତ୍ତା ତାଂ ଚେଦବିଦ୍ବାନ୍ପ୍ରସ୍ତୋଷ୍ୟସି ମୂର୍ଧା ତେ
ବିପତିଷ୍ୟତୀତି, ମା ଭଗବାନବୋଚକ୍ଳତମା ସା ଦେବତେତି || ୧.୧୧.୪||

ପ୍ରାଣ ଇତି ହୋବାଚ, ସର୍ବାଣି ହ ବା ଇମାନି ଭୂତାନି ପ୍ରାଣମେବାଭିସଂବିଶନ୍ତି
ପ୍ରାଣମଭ୍ୟୁଦ୍ଧିହତେ ସୈଷା ଦେବତା ପ୍ରସ୍ତାବମନ୍ତାୟତ୍ତା ତାଂ ଚେଦବିଦ୍ବାନ୍ପ୍ରାସ୍ତୋଷ୍ୟା
ମୂର୍ଧା ତେ ବ୍ୟପତିଷ୍ୟତ୍ତଥୋକ୍ତସ୍ୟ ମୟେତି || ୧.୧୧.୫||

ଅଥ ହୈନମୁଦ୍ଭାତୋପସସାଦୋଦ୍ଭାତର୍ଯ୍ୟା ଦେବତୋଦ୍ଭାତମନ୍ତାୟତ୍ତା
ତାଂ ଚେଦବିଦ୍ବାନ୍ମୁଦ୍ଭାସ୍ୟସି ମୂର୍ଧା ତେ ବିପତିଷ୍ୟତୀତି,
ମା ଭଗବାନବୋଚକ୍ଳତମା ସା ଦେବତେତି || ୧.୧୧.୬||

ଆଦିତ୍ୟ ଇତି ହୋବାଚ, ସର୍ବାଣି ହ ବା ଇମାନି ଭୂତାନ୍ୟାଦିତ୍ୟମୁକ୍ତେଃ ସନ୍ତଂ
ଗାୟନ୍ତି ସୈଷା ଦେବତୋଦ୍ଭାତମନ୍ତାୟତ୍ତା ତାଂ ଚେଦବିଦ୍ବାନ୍ମୁଦଗାସ୍ୟେ
ମୂର୍ଧା ତେ ବ୍ୟପତିଷ୍ୟତ୍ତଥୋକ୍ତସ୍ୟ ମୟେତି || ୧.୧୧.୭||

ଅଥ ହୈନଂ ପ୍ରତିହର୍ତ୍ତୋପସସାଦ, ପ୍ରତିହର୍ତ୍ତର୍ଯ୍ୟା ଦେବତା ପ୍ରତିହାରମନ୍ତାୟତ୍ତା ତାଂ
ଚେଦବିଦ୍ବାନ୍ପ୍ରତିହରିଷ୍ୟସି ମୂର୍ଧା ତେ ବିପତିଷ୍ୟତୀତି, ମା ଭଗବାନବୋଚକ୍ଳତମା
ସା ଦେବତେତି || ୧.୧୧.୮||

ଅନ୍ନମିତି ହୋବାଚ, ସର୍ବାଣି ହ ବା ଇମାନି ଭୂତନ୍ୟନ୍ନମେବ ପ୍ରତିହରମାଶାନି
ଜୀବନ୍ତି ସୈଷା ଦେବତା ପ୍ରତିହାରମନ୍ତାୟତ୍ତା ତାଂ ଚେଦବିଦ୍ବାନ୍ପ୍ରତ୍ୟହରିଷ୍ୟେ
ମୂର୍ଧା ତେ ବ୍ୟପତିଷ୍ୟତ୍ତଥୋକ୍ତସ୍ୟ ମୟେତି ତଥୋକ୍ତସ୍ୟ ମୟେତି || ୧.୧୧.୯||

|| ଇତି ପ୍ରଥମାଧ୍ୟାୟେ ଏକାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

॥ ଦ୍ଵାଦଶ ଖଣ୍ଡ ॥

ଅଥାତଃ ଶୌବ ଉଦ୍ଧୂଧସ୍ତ୍ରବ ବକୋ ଦାଲ୍-ଭେଧା ଗ୍ଲାବୋ ବା
ମୈତ୍ରେୟଃ ସ୍ଵାଧ୍ୟାୟମୁଦ୍ଵଜାଜ ॥ ୧.୧୭.୧॥

ତସ୍ମୈ ଶ୍ଵା ଶ୍ଵେତଃ ପ୍ରାଦୁର୍ବଭୁବ, ତମନ୍ୟେ ଶ୍ଵାନ ଉପସମେତ୍ୟାତୁରନ୍ନଂ
ନୋ ଭଗବାନାଗାୟତ୍ଵଶନାୟାମ ବା ଇତି ॥ ୧.୧୭.୨॥

ତାନ୍-ହୋବାଚେହୈବ ମା ପ୍ରାତରୁପସମୀୟାତେତି, ତଦ୍ଵ ବକୋ ଦାଲ୍-ଭେଧା
ଗ୍ଲାବୋ ବା ମୈତ୍ରେୟଃ ପ୍ରତିପାଲୟାଂଚକାର ॥ ୧.୧୭.୩॥

ତେ ହ ଯଥୈବେଦଂ ବହିଷ୍ଠବମାନେନ ସ୍ତୋଷ୍ୟମାଶାଃ ସଂରକ୍ଷାଃ
ସର୍ପତ୍ରୀତ୍ୟେବ ମାସସ୍ତପୁସ୍ତେ ହ ସମୁପବିଶ୍ୟ ହିଂଚକ୍ରୁଃ ॥ ୧.୧୭.୪॥

ଓମ୍ନମଦାମୋଂନାପିବାମୋଂନାଦେବୋ ବରୁଣଃ ପ୍ରଜାପତିଃ
ସବିତାଓନ୍ନମିତ୍ରାଓଃହରଦନ୍ନପତେନା ନ୍ନମିତ୍ରାଓଃହରାଓଃହରୋନାମିତି ॥ ୧.୧୭.୫॥

॥ ଇତି ପ୍ରଥମାଧ୍ୟାୟେ ଦ୍ଵାଦଶ ଖଣ୍ଡ ॥

॥ ତ୍ରୟୋଦଶ ଖଣ୍ଡ ॥

ଅୟଂ ବାବ ଲୋକୋ ହାଉକାରୋ ବାୟୁର୍ହାଉକାରଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରମା
ଅଥକାରଃ ଆତ୍ମେହକାରୋଽଗ୍ନିରୀକାରଃ ॥ ୧.୧୮.୧॥

ଆଦିତ୍ୟ ଉକାରୋ ନିହବ ଏକାରୋ ବିଶ୍ଵେଦେବା ଔହୋଇକାରଃ
ପ୍ରଜାପତିର୍ହିଂକାରଃ ପ୍ରାଣଃ ସ୍ଵରୋଽନ୍ନଂ ଯା ବାଗ୍ନିରାଚ୍ ॥ ୧.୧୮.୨॥

ଅନିରୁକ୍ତସ୍ତ୍ରୟୋଦଶଃ ସ୍ତୋଭଃ ସଂଚରୋ ହୁଂକାରଃ ॥ ୧.୧୮.୩॥

ଦୁଷ୍ଟେଽସ୍ତୈ ବାଗ୍-ଦୋହଂ ଯେ ବାଚୋ ଦୋହୋଽନୁବାନନ୍ନାଦୋ ଭବତି
ୟ ଏତାମେବଂ ସ୍ବାମ୍ନାମୁପନିଷଦଂ ବେଦୋପନିଷଦଂ ବେଦ ଇତି ।। ୧.୧୩.୪।।

।। ଇତି ପ୍ରଥମାଧ୍ୟାୟେତ୍ରୟୋଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଇତି ପ୍ରଥମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।।



॥ ଦ୍ଵିତୀୟୋଧ୍ୟାୟଃ ॥

॥ ପ୍ରଥମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଓଁ ସମସ୍ତସ୍ୟ ଖଲୁ ସାମ୍ନ ଉପାସନଂ ସାଧୁ ଯତ୍-ଖଲୁ ସାଧୁ
ତସ୍ମାମେତ୍ୟାତକ୍ଷତେ ଯଦସାଧୁ ତଦସାମେତି ॥ ୨.୧.୧॥

ତଦୁତାପ୍ୟାହୁଃ ସାମ୍ନୈନମୁପାଗାଦିତି ସାଧୁନୈନମୁପାଗାଦିତ୍ୟେବ
ତଦାହୁରସାମ୍ନୈନମୁପାଗାଦିତ୍ୟସାଧୁନୈନମୁପାଗାଦିତ୍ୟେବ ତଦାହୁଃ ॥ ୨.୧.୨॥

ଅଥୋତାପ୍ୟାହୁଃ ସାମ ନୋ ବତେତି ଯସ୍ମାଧୁ ଭବତି ସାଧୁ ବତେତ୍ୟେବ
ତଦାହୁରସାମ ନୋ ବତେତି ଯଦସାଧୁ ଭବତ୍ୟସାଧୁ ବତେତ୍ୟେବ ତଦାହୁଃ ॥ ୨.୧.୩॥

ସ ଯ ଏତଦେବଂ ବିଦ୍ଵାନସାଧୁ ସାମେତ୍ୟପାସ୍ତ୍ରୋଽଭ୍ୟାଶୋ ହ ଯଦେନଂ
ସାଧବୋ ଧର୍ମା ଆ ତ ଗଚ୍ଛେୟୁରୁପ ତ ନମେୟୁଃ ॥ ୨.୧.୪॥

॥ ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋପ୍ରଥମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଦ୍ଵିତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଲୋକେଷୁ ପଞ୍ଚବିଧଂ ସାମୋପାସୀତ ପୃଥିବୀ ହିଂକାରୋଽଗ୍ନିଃ
ପ୍ରସ୍ତାବୋଽନ୍ତରିକ୍ଷମୁଦ୍ଘୀଥ ଆଦିତ୍ୟଃ ପ୍ରତିହାରୋ ଦୈର୍ଘ୍ୟନିଧନମିତ୍ୟର୍ଘ୍ୟେଷୁ ॥ ୨.୨.୧॥

ଅଥାବୃତ୍ତେଷୁ ଦୈର୍ଘ୍ୟନିଧନ ଆଦିତ୍ୟଃ
ପ୍ରସ୍ତାବୋଽନ୍ତରିକ୍ଷମୁଦ୍ଘୀଥୋଽଗ୍ନିଃ ପ୍ରତିହାରଃ ପୃଥିବୀ ନିଧନମ୍ ॥ ୨.୨.୨॥

କଳ୍ପନ୍ତେ ହାସ୍ତୈ ଲୋକା ଉର୍ଧ୍ଵାଶ୍ଵାବୃତ୍ତାଶ୍ଚ ଯ ଏତଦେବଂ
ବିଦ୍ଵାଁଲ୍ଲୋକେଷୁ ପଞ୍ଚବିଧଂ ସାମୋପାସ୍ତ୍ରୋ ॥ ୨.୨.୩॥

॥ ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋଦ୍ଵିତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ତୃତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ବୃକ୍ଷୋ ପଞ୍ଚବିଧଃ ସାମୋପାସୀତ ପୁରୋବାତୋ ହିଂକାରୋ ମେଘୋ ଜାୟତେ
ସ ପ୍ରସ୍ତାବୋ ବର୍ଷତି ସ ଉଦ୍ଘୀଥୋ ବିଦ୍ୟୋତତେ ସ୍ତନୟତି ସ ପ୍ରତିହାରଃ ॥ ୨.୩.୧॥

ଉଦ୍ଘୀତୀତି ତନ୍ନିଧନଂ ବର୍ଷତି ହାସ୍ତେ ବର୍ଷୟତି ହ ଯ ଏତଦେବଂ
ବିଦ୍ଵାନୁଦ୍ଘୀତି ପଞ୍ଚବିଧଃ ସାମୋପାସ୍ତେ ॥ ୨.୩.୨॥

॥ ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋତୃତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଚତୁର୍ଥଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ସର୍ବାସ୍ତୁ ପଞ୍ଚବିଧଃ ସାମୋପାସୀତ ମେଘୋ ଯନ୍ତ୍ରଂପୁରତେ ସ ହିଂକାରୋ ଯଦୂର୍ଷତି ସ ପ୍ରସ୍ତାବୋ
ୟଃ ପ୍ରାଚ୍ୟଃ ସ୍ୟନ୍ତେ ସ ଉଦ୍ଘୀଥୋ ଯଃ ପ୍ରତୀଚ୍ୟଃ ସ ପ୍ରତିହାରଃ ସମୁଦ୍ରୋ ନିଧନଂ ॥ ୨.୪.୧॥
ନ ହାସ୍ତୁ ପ୍ରେତ୍ୟସ୍ତୁମାନ୍ଭବତି ଯ ଏତଦେବଂ ବିଦ୍ଵାନ୍ସର୍ବାସ୍ତୁ
ପଞ୍ଚବିଧଃ ସାମୋପାସ୍ତେ ॥ ୨.୪.୨॥

॥ ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋଚତୁର୍ଥଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ପଞ୍ଚମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଋତୁଷ୍ଟୁ ପଞ୍ଚବିଧଃ ସାମୋପାସୀତ ବସନ୍ତୋ ହିଂକାରଃ
ଗ୍ରୀଷ୍ମଃ ପ୍ରସ୍ତାବୋ ବର୍ଷା ଉଦ୍ଘୀଥଃ ଶରତ୍-ପ୍ରତିହାରୋ ହେମନ୍ତୋ ନିଧନଂ ॥ ୨.୫.୧॥
କଳ୍ପନ୍ତେ ହାସ୍ତା ଋତବ ଋତୁମାନ୍ଭବତି ଯ ଏତଦେବଂ
ବିଦ୍ଵାନୁତୁଷ୍ଟୁ ପଞ୍ଚବିଧଃ ସାମୋପାସ୍ତେ ॥ ୨.୫.୨॥

॥ ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋପଞ୍ଚମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

|| ଷଷ୍ଠଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ପଶୁଷୁ ପଞ୍ଚବିଧଃ ସାମୋପାସୀତାଜା ହିଂକାରୋଽବୟଃ
ପ୍ରସ୍ତାବୋ ଗାବ ଉଦ୍ଧୀଥୋଽଶ୍ଵାଃ ପ୍ରତିହାରଃ ପୁରୁଷୋ ନିଧନମ୍ || ୨.୭.୧||

ଭବନ୍ତି ହାସ୍ୟ ପଶବଃ ପଶୁମାନ୍ଭବତି ଯୁ ଏତଦେବଂ
ବିଦ୍ଵାନ୍ପଶୁଷୁ ପଞ୍ଚବିଧଃ ସାମୋପାସ୍ତେ || ୨.୭.୨||

|| ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟେଷଷ୍ଠଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ସପ୍ତମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ପ୍ରାଣେଷୁ ପଞ୍ଚବିଧଂ ପରୋବରୀୟଃ ସାମୋପାସୀତ ପ୍ରାଣୋ
ହିଂକାରୋ ବାକ୍ପ୍ରସ୍ତାବଶ୍ଚକ୍ଷୁରୁଦ୍ଧୀଧଃ ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ପ୍ରତିହାରୋ
ମନୋ ନିଧନଂ ପରୋବରୀୟଃସି ବୈତାନି || ୨.୭.୧||

ପରୋବରୀୟୋ ହାସ୍ୟ ଭବତି ପରୋବରୀୟସୋ ହ ଲୋକାଞ୍ଜୟତି
ଯୁ ଏତଦେବଂ ବିଦ୍ଵାନ୍ପ୍ରାଣେଷୁ ପଞ୍ଚବିଧଂ ପରୋବରୀୟଃ
ସାମୋପାସ୍ତ ଇତି ତୁ ପଞ୍ଚବିଧସ୍ୟ || ୨.୭.୨||

|| ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟେସପ୍ତମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଅଷ୍ଟମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ଅଥ ସପ୍ତବିଧସ୍ୟ ବାଚି ସପ୍ତବିଧଃ ସାମୋପାସୀତ ଯଜ୍ଞିଂତ
ବାତୋ ଦୁମିତି ସ ହିଂକାରୋ ଯତ୍-ପ୍ରେତି ସ ପ୍ରସ୍ତାବୋ ଯଦେତି ସ ଆଦିଃ || ୨.୮.୧||

ଯଦୁଦିତି ସ ଉଦ୍ଧୱୋ ଯଦ୍-ପ୍ରତୀତି ସ ପ୍ରତିହାରୋ
ଯଦୁପେତି ସ ଉପଦ୍ରବୋ ଯନ୍ନୀତି ତନ୍ନିଧନମ୍ ।। ୨.୮.୨।।

ଦୁର୍ଲ୍ଲେଃସ୍ତୈ ବାଗ୍-ଦୋହଂ ଯୋ ବାତୋ ଦୋହୋଃନୁବାନନୁଦୋ ଭବତି
ୟ ଏତଦେବଂ ବିଦ୍ଵାନ୍ନୀତି ସପ୍ରବିଧଃ ସାମୋପାସ୍ତେ ।। ୨.୮.୩।।

।। ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋଽଷ୍ଟମଃଶ୍ଳୋକଃ ।।

।। ନବମଃ ଶ୍ଳୋକଃ ।।

ଅଥ ଖଲୁମୁମାଦିତ୍ୟଃ ସପ୍ରବିଧଃ ସାମୋପାସୀତ ସର୍ବଦା
ସମସ୍ତେନ ସାମ ମାଂ ପ୍ରତି ମାଂ ପ୍ରତୀତି ସର୍ବେଣ ସମସ୍ତେନ ସାମ ।। ୨.୯.୧।।

ତସ୍ମିନ୍ନିମାନି ସର୍ବାଣି ଭୂତାନ୍ୟନ୍ଦ୍ରାୟତ୍ଵାନୀତି ବିଦ୍ୟାତ୍ସ୍ୟ ଯଦ୍-ପୁରୋଦୟାତ୍ଵ ହିଂକାରସ୍ତଦସ୍ୟ
ପଶବୋଃନ୍ଦ୍ରାୟତ୍ଵାସ୍ତସ୍ମାତ୍ତେ ହିଂକୁର୍ବନ୍ତି ହିଂକାରଭାଜିନୋ ହ୍ୟେତସ୍ୟ ସାମ୍ନଃ ।। ୨.୯.୨।।

ଅଥ ଯଦ୍-ପ୍ରଥମୋଦିତେ ସ ପ୍ରସ୍ତାବସ୍ତଦସ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟା ଅନ୍ଦ୍ରାୟତ୍ଵାସ୍ତସ୍ମାତ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତୁତିକାମାଃ
ପ୍ରଶଂସାକାମାଃ ପ୍ରସ୍ତାବଭାଜିନୋ ହ୍ୟେତସ୍ୟ ସାମ୍ନଃ ।। ୨.୯.୩।।

ଅଥ ଯସ୍ମିନ୍ନବବେଲ୍ଲୟଃ ସ ଆଦିସ୍ତଦସ୍ୟ ବୟଃସ୍ୟନ୍ଦ୍ରାୟତ୍ଵାନି
ତସ୍ମାତ୍ତାନ୍ୟନ୍ତ୍ରିକ୍ଷେନାରମ୍ଭଶାନ୍ୟାଦାୟତ୍ଵାନଂ
ପରିପତନ୍ତ୍ୟାଦିଭାଜୀନି ହ୍ୟେତସ୍ୟ ସାମ୍ନଃ ।। ୨.୯.୪।।

ଅଥ ଯସ୍ମିନ୍ ପ୍ରତି ମଧ୍ୟନ୍ଦିନେ ସ ଉଦ୍ଧୱୀଥସ୍ତଦସ୍ୟ ଦେବା ଅନ୍ଦ୍ରାୟତ୍ଵାସ୍ତସ୍ମାତ୍ତେ ସତ୍ତମାଃ
ପ୍ରାଜାପତ୍ୟାନାମୁଦ୍ଧୱୀଥଭାଜିନୋ ହ୍ୟେତସ୍ୟ ସାମ୍ନଃ ।। ୨.୯.୫।।

ଅଥ ଯଦୂର୍ଧ୍ଵଂ ମଧ୍ୟଂଦିନାତ୍-ପ୍ରାଗପରାହ୍ଣାତ୍ ପ୍ରତିହାରସ୍ତଦସ୍ୟ ଗର୍ଭା ଅନ୍ଦ୍ରାୟତ୍ଵାସ୍ତସ୍ମାତ୍ତେ
ପ୍ରତିହୃତା ନାବପଦ୍ୟନ୍ତେ ପ୍ରତିହାରଭାଜିନୋ ହ୍ୟେତସ୍ୟ ସାମ୍ନଃ ।। ୨.୯.୬।।

ଅଥ ଯଦୁର୍ଧ୍ବମପରାହ୍ଣାତ୍-ପ୍ରାଗସ୍ତମୟାସ୍ତ ଉପଦ୍ରବସ୍ତଦସ୍ୟାରଣ୍ୟା ଅନ୍ଦାୟତ୍ତାସ୍ତସ୍ମାନ୍ନେ ପୁରୁଷଂ
ଦୃଷ୍ଟ୍ବା କକ୍ଷଃ ଶୁଭ୍ରମିତ୍ୟୁପଦ୍ରବନ୍ତ୍ୟୁପଦ୍ରବଭାଜିନୋ ହ୍ୟେତସ୍ୟ ସାମ୍ନଃ || ୨.୯.୭||

ଅଥ ଯତ୍-ପ୍ରଥମାସ୍ତମିତେ ତନ୍ନିଧନଂ ତଦସ୍ୟ ପିତରୋଽନ୍ଦାୟତ୍ତାସ୍ତସ୍ମାନ୍ନାନ୍ନିଦଧତି ନିଧନଭାଜିନୋ
ହ୍ୟେତସ୍ୟ ସାମ୍ନ ଏବଂ ଖଲ୍ଲମୁମାଦିତ୍ୟଃ ସପ୍ତବିଧଃ ସାମୋପାସ୍ତେ || ୨.୯.୮||

|| ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋନବମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଦଶମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ଅଥ ଖଲ୍ଲାତ୍ତ୍ଵସଂମିତମତିମୃତ୍ୟୁ ସପ୍ତବିଧଃ ସାମୋପାସୀତ ହିଂକାର ଇତି ତ୍ର୍ୟକ୍ଷରଂ
ପ୍ରସ୍ତାବ ଇତି ତ୍ର୍ୟକ୍ଷରଂ ତତ୍ତ୍ଵମମ୍ || ୨.୧୦.୧||

ଆଦିରିତି ଦ୍ଵ୍ୟକ୍ଷରଂ ପ୍ରତିହାର ଇତି ଚତୁରକ୍ଷରଂ ତତ ଇହୈକଂ ତତ୍ତ୍ଵମମ୍ || ୨.୧୦.୨||

ଉଦ୍ଘୀଥ ଇତି ତ୍ର୍ୟକ୍ଷରମୁପଦ୍ରବ ଇତି ଚତୁରକ୍ଷରଂ ତ୍ରିଭିସ୍ତ୍ରିଭିଃ ସମଂ
ଭବତ୍ୟକ୍ଷରମତିଶିଷ୍ୟତେ ତ୍ର୍ୟକ୍ଷରଂ ତତ୍ତ୍ଵମମ୍ || ୨.୧୦.୩||

ନିଧନମିତି ତ୍ର୍ୟକ୍ଷରଂ ତତ୍ତ୍ଵମମେବ ଭବତି ତାନି ହ ବା ଏତାନି ଦ୍ଵାବିଂଶତିରକ୍ଷରାଣି || ୨.୧୦.୪||

ଏକବିଂଶତ୍ୟାଦିତ୍ୟମାପ୍ନୋତ୍ୟେକବିଂଶୋ ବା ଇତୋଽସୀବାଦିତ୍ୟୋ
ଦ୍ଵାବିଂଶେନ ପରମାଦିତ୍ୟାଞ୍ଜୟତି ତନ୍ନାକଂ ତଦ୍ଵିଶୋକମ୍ || ୨.୧୦.୫||

ଆପ୍ନୋତୀହାଦିତ୍ୟସ୍ୟ ଜୟଂ ପରୋ ହାସ୍ୟାଦିତ୍ୟଜୟାଞ୍ଜୟେ ଭବତି ଯ ଏତଦେବଂ
ବିଦ୍ଵାନାତ୍ତ୍ଵସଂମିତମତିମୃତ୍ୟୁ ସପ୍ତବିଧଃ ସାମୋପାସ୍ତେ ସାମୋପାସ୍ତେ || ୨.୧୦.୬||

|| ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋଦଶମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଏକଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ମନୋ ହିଂକାରୋ ବାକ୍ପ୍ରସ୍ତାବଞ୍ଚକ୍ଷୁରୁଦ୍ଧୀଧଃ ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ପ୍ରତିହାରଃ
ପ୍ରାଣୋ ନିଧନମେତଦ୍ଧାୟତ୍ରଂ ପ୍ରାଣେଷୁ ପ୍ରୋତମ୍ || ୨.୧୧.୧||

ସ ଯ୍ଵ ଏବମେତଦ୍ଧାୟତ୍ରଂ ପ୍ରାଣେଷୁ ପ୍ରୋତଂ ବେଦ ପ୍ରାଣୀଭବତି
ସର୍ବମାୟୁରେତି ଜ୍ୟୋଗ୍ଜୀବତି ମହାନ୍ପ୍ରଜୟା ପଶୁଭିର୍ଭବତି
ମହାନ୍-କୀର୍ତ୍ତ୍ୟା ମହାମନାଃ ସ୍ୟାଉଦ୍-ବ୍ରତମ୍ || ୨.୧୧.୨||

|| ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋ ଏକଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଦ୍ଵାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ଅଭିମନ୍ତୁତି ସ ହିଂକାରୋ ଧୂମୋ ଜାୟତେ ସ ପ୍ରସ୍ତାବୋ ଜୁଲତି ସ
ଉଦ୍ଧୀଧୋଃଞ୍ଜାରା ଭବନ୍ତି ସ ପ୍ରତିହାର ଉପଶାମ୍ୟତି ତନ୍ନିଧନଃ ସଂଶାମ୍ୟତି
ତନ୍ନିଧନମେତଦ୍ରଥନ୍ତରମଗ୍ନୌ ପ୍ରୋତମ୍ || ୨.୧୨.୧||

ସ ଯ୍ଵ ଏବମେତଦ୍ରଥନ୍ତରମଗ୍ନୌ ପ୍ରୋତଂ ବେଦ ବ୍ରହ୍ମବର୍ତ୍ତସ୍ୟନ୍ନାଦୋ ଭବତି
ସର୍ବମାୟୁରେତି ଜ୍ୟୋଗ୍ଜୀବତି ମହାନ୍ପ୍ରଜୟା ପଶୁଭିର୍ଭବତି ମହାନ୍-କୀର୍ତ୍ତ୍ୟା
ନ ପ୍ରତ୍ୟତ୍ତଂଗ୍ନିମାତାମେନ୍ନ ନିଷ୍ଠୀବେଉଦ୍-ବ୍ରତମ୍ || ୨.୧୨.୨||

|| ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋ ଦ୍ଵାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ତ୍ରୟୋଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ଉପମନ୍ତୁୟତେ ସ ହିଂକାରୋ ଜ୍ଞପୟତେ ସ ପ୍ରସ୍ତାବଃ
ସ୍ତ୍ରିୟା ସହ ଶେତେ ସ ଉଦ୍ଧୀଧଃ ପ୍ରତି ସ୍ତ୍ରୀଂ ସହ ଶେତେ
ସ ପ୍ରତିହାରଃ କାଲଂ ଗଚ୍ଛତି ତନ୍ନିଧନଂ ପାରଂ ଗଚ୍ଛତି
ତନ୍ନିଧନମେତଦ୍ଵାମଦେବ୍ୟଂ ମିଥୁନେ ପ୍ରୋତମ୍ || ୨.୧୩.୧||

ସ ଯୁ ଏବମେତଦ୍ଦ୍ଵାମଦେବ୍ୟଂ ମିଥୁନେ ପ୍ରୋତଂ ବେଦ
ମିଥୁନୀଭବତି ମିଥୁନାନ୍ନିଥୁନାତ୍-ପ୍ରଜାୟତେ
ସର୍ବମାୟୁରେତି ଜ୍ୟୋଗ୍ଜୀବତି ମହାନ୍-ପ୍ରଜୟା ପଶୁଭିର୍ଭବତି
ମହାନ୍-କୀର୍ତ୍ତ୍ୟା ନ କାଂଚନ ପରିହରେଉଦ୍-ବ୍ରତମ୍ ॥ ୨.୧୩.୭॥

॥ ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋତ୍ତୟୋଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଉଦ୍ୟନ୍-ହିଂକାର ଉଦିତଃ ପ୍ରସ୍ତାବୋ ମଧ୍ୟାହ୍ନିନ ଉଦ୍ଘୀଘୋଽପରାହ୍ଣଃ
ପ୍ରତିହାରୋଽସ୍ତଂ ଯନ୍ନିଧନମେତଦ୍ଵହଦାଦିତ୍ୟେ ପ୍ରୋତମ୍ ॥ ୨.୧୪.୧॥

ସ ଯୁ ଏବମେତଦ୍ଵହଦାଦିତ୍ୟେ ପ୍ରୋତଂ ବେଦ ତେଜସ୍ଵ୍ୟନ୍ନାଦୋ
ଭବତି ସର୍ବମାୟୁରେତି ଜ୍ୟୋଗ୍ଜୀବତି ମହାନ୍-ପ୍ରଜୟା
ପଶୁଭିର୍ଭବତି ମହାନ୍-କୀର୍ତ୍ତ୍ୟା ତପତ୍ତଂ ନ ନିନ୍ଦେଉଦ୍-ବ୍ରତମ୍ ॥ ୨.୧୪.୨॥

॥ ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋଚତୁର୍ଦ୍ଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ପଞ୍ଚଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଅଭ୍ରାଣି ସଂପ୍ଲବନ୍ତେ ସ ହିଂକାରୋ ମେଘୋ ଜାୟତେ
ସ ପ୍ରସ୍ତାବୋ ବର୍ଷତି ସ ଉଦ୍ଘୀଘୋ ବିଦ୍ୟୋତତେ ସ୍ତନୟତି
ସ ପ୍ରତିହାର ଉଦ୍ଘୃହ୍ଣାତି ତନ୍ନିଧନମେତଦ୍ଘୈରୂପଂ ପର୍ଜନ୍ୟେ ପ୍ରୋତମ୍ ॥ ୨.୧୫.୧॥

ସ ଯୁ ଏବମେତଦ୍ଘୈରୂପଂ ପର୍ଜନ୍ୟେ ପ୍ରୋତଂ ବେଦ ବିରୂପାଂଶୁ ସୁରୂପଂଶୁ
ପଶୁନବରୁକ୍ଷେ ସର୍ବମାୟୁରେତି ଜ୍ୟୋଗ୍ଜୀବତି ମହାନ୍-ପ୍ରଜୟା ପଶୁଭିର୍ଭବତି
ମହାନ୍-କୀର୍ତ୍ତ୍ୟା ବର୍ଷତ୍ତଂ ନୋ ନିନ୍ଦେଉଦ୍-ବ୍ରତମ୍ ॥ ୨.୧୫.୨॥

॥ ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋପଞ୍ଚଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଷୋଡଶ ଖଣ୍ଡ ॥

ବସନ୍ତୋ ହିଂକାରୋ ଗ୍ରୀଷ୍ମଃ ପ୍ରସ୍ରାବୋ ବର୍ଷା ଉଦ୍ଧୀଧଃ
ଶରତ୍-ପ୍ରତିହାରୋ ହେମନ୍ତୋ ନିଧନମେତଦ୍ଦୈରାଜମୃତୁଷୁ ପ୍ରୋତମ୍ ॥ ୨.୧୭.୧॥

ସ ଯୁ ଏବମେତଦ୍ଦୈରାଜମୃତୁଷୁ ପ୍ରୋତଂ ବେଦ ବିରାଜତି ପ୍ରଜୟା
ପଶୁଭିର୍ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚସେନ ସର୍ବମାୟୁରେତି ଜ୍ୟୋଗ୍ଜୀବତି ମହାନ୍‌ପ୍ରଜୟା
ପଶୁଭିର୍ଭବତି ମହାନ୍‌-କୀର୍ତ୍ୟର୍ତୁନ୍ ନିନ୍ଦେଉଦ୍-ବ୍ରତମ୍ ॥ ୨.୧୭.୨॥

॥ ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟେଷୋଡଶ ଖଣ୍ଡ ॥

॥ ସପ୍ତଦଶ ଖଣ୍ଡ ॥

ପୃଥିବୀ ହିଂକାରୋଽନ୍ତରିକ୍ଷଂ ପ୍ରସ୍ରାବୋ ଦ୍ୟୌରୁଦ୍ଧୀଥୋ ଦିଶଃ ପ୍ରତିହାରଃ
ସମୁଦ୍ରୋ ନିଧନମେତାଃ ଶକ୍ତ୍ୟୈ ଲୋକେଷୁ ପ୍ରୋତାଃ ॥ ୨.୧୭.୧॥

ସ ଯୁ ଏବମେତାଃ ଶକ୍ତ୍ୟୈ ଲୋକେଷୁ ପ୍ରୋତା ବେଦ ଲୋକୀ ଭବତି
ସର୍ବମାୟୁରେତି ଜ୍ୟୋଗ୍ଜୀବତି ମହାନ୍‌ପ୍ରଜୟା ପଶୁଭିର୍ଭବତି
ମହାନ୍‌-କୀର୍ତ୍ୟା ଲୋକାନୁ ନିନ୍ଦେଉଦ୍-ବ୍ରତମ୍ ॥ ୨.୧୭.୨॥

॥ ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟେସପ୍ତଦଶ ଖଣ୍ଡ ॥

॥ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଖଣ୍ଡ ॥

ଅଜା ହିଂକାରୋଽବୟଃ ପ୍ରସ୍ରାବୋ ଗାବ ଉଦ୍ଧୀଥୋଽଶ୍ଵାଃ ପ୍ରତିହାରଃ
ପୁରୁଷୋ ନିଧନମେତା ରେବତ୍ୟଃ ପଶୁଷୁ ପ୍ରୋତାଃ ॥ ୨.୧୮.୧॥

ସ ଯୁ ଏବମେତା ରେବତ୍ୟଃ ପଶୁଷୁ ପ୍ରୋତା ବେଦ ପଶୁମାନୁଭବତି ସର୍ବମାୟୁରେତି
ଜ୍ୟୋଗ୍ଜୀବତି ମହାନୁପ୍ରଜୟା ପଶୁଭିର୍ଭବତି ମହାନ-କୀର୍ତ୍ୟା ପଶୁନ୍ ନିନ୍ଦେଉଦ-ବ୍ରତମ୍ ॥ ୨.୧୮.୨॥

॥ ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋଽଷ୍ଟାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଏକୋନବିଂଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଲୋମ ହିଂକାରସ୍ତୁକ୍ପସ୍ତ୍ରାବୋ ମାଂସମୁଦ୍ଘୀୟୋଽସ୍ତି
ପ୍ରତିହାରୋ ମଜ୍ଜା ନିଧନମେତଦ୍ୟଜ୍ଞାୟଜ୍ଞୀୟମଜ୍ଞେଷୁ ପ୍ରୋତମ୍ ॥ ୨.୧୯.୧॥

ସ ଯୁ ଏବମେତଦ୍ୟଜ୍ଞାୟଜ୍ଞୀୟମଜ୍ଞେଷୁ ପ୍ରୋତଂ ବେଦାଂଜୀଭବତି ନାଜ୍ଞେନ
ବିଦୁର୍ଛତି ସର୍ବମାୟୁରେତି ଜ୍ୟୋଗ୍ଜୀବତି ମହାନୁପ୍ରଜୟା ପଶୁଭିର୍ଭବତି
ମହାନ-କୀର୍ତ୍ୟା ସଂବସୁରଂ ମଜ୍ଜକ୍ଷୋ ନାଶ୍ମୀୟାଉଦ-ବ୍ରତଂ ମଜ୍ଜକ୍ଷୋ ନାଶ୍ମୀୟାଦିତି ବା ॥ ୨.୧୯.୨॥

॥ ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋଽକୋନବିଂଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ବିଂଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଅଗ୍ନିର୍ହିଂକାରୋ ବାୟୁଃ ପ୍ରସ୍ରାବ ଆଦିତ୍ୟ ଉଦ୍ଘୀୟୋ ନକ୍ଷତ୍ରାଣି
ପ୍ରତିହାରଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରମା ନିଧନମେତଦ୍ରାଜନଂ ଦେବତାସୁ ପ୍ରୋତମ୍ ॥ ୨.୨୦.୧॥

ସ ଯୁ ଏବମେତଦ୍ରାଜନଂ ଦେବତାସୁ ପ୍ରୋତଂ ବେଦୈତାସାମେବ ଦେବତାନାଂ
ସଲୋକତାଂ ସର୍ଷ୍ଟତାଂ ସାୟୁଜ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି ସର୍ବମାୟୁରେତି ଜ୍ୟୋଗ୍ଜୀବତି
ମହାନୁପ୍ରଜୟା ପଶୁଭିର୍ଭବତି ମହାନ-କୀର୍ତ୍ୟା ବ୍ରାହ୍ମଣାନ୍ ନିନ୍ଦେଉଦ-ବ୍ରତମ୍ ॥ ୨.୨୦.୨॥

॥ ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋଽବିଂଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

|| ଏକବିଂଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ତ୍ରୟା ବିଦ୍ୟା ହିଂକାରସ୍ତୟ ଇମେ ଲୋକାଃ ସ ପ୍ରସ୍ତାବୋଽଗ୍ନିର୍ବାୟୁରାଦିତ୍ୟଃ
ସ ଉଦ୍ଭୀଥୋ ନକ୍ଷତ୍ରାଣି ବୟଃସି ମରୀଚୟଃ ସ ପ୍ରତିହାରଃ ସର୍ପା ଗନ୍ଧର୍ବାଃ
ପିତରସ୍ତନ୍ନିଧନମେତସ୍ତ୍ରାମ ସର୍ବସ୍ଥିନ୍-ପ୍ରୋତମ୍ || ୨.୨୧.୧||

ସ ଯ ଏବମେତସ୍ତ୍ରାମ ସର୍ବସ୍ଥିନ୍-ପ୍ରୋତଂ ବେଦ ସର୍ବଃ ହ ଉବତି || ୨.୨୧.୨||

ତଦେଷ ଶ୍ଳୋକଃ |

ୟାନି ପଞ୍ଚଧା ତ୍ରୀଣୀ ତ୍ରୀଣି ତେଭ୍ୟୋ ନ ଜ୍ୟାୟଃ ପରମନ୍ୟଦସ୍ତି || ୨.୨୧.୩||

ୟସ୍ତଦ୍ବେଦ ସ ବେଦ ସର୍ବଃ ସର୍ବା ଦିଶୋ ବଲିମସ୍ତୈ ହରନ୍ତି
ସର୍ବମସ୍ତ୍ରୀତ୍ୟୁପାସିତ ତଦ୍-ବ୍ରତଂ ତଦ୍-ବ୍ରତମ୍ || ୨.୨୧.୪||

|| ଇତି ଦ୍ଵିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋ ଏକବିଂଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଦ୍ଵାବିଂଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ବିନର୍ଦ୍ଦି ସାମ୍ନୋ ବୃଣେ ପଶବ୍ୟମିତ୍ୟଗ୍ନେରୁଦ୍ଭୀଥୋଽନିରୁକ୍ତଃ ପ୍ରଜାପତେର୍ନିରୁକ୍ତଃ ସୋମସ୍ୟ
ମୃଦୁ ଶ୍ଲୁଷ୍-ଶଂ ବାୟୋଃ ଶ୍ଲୁଷ୍-ଶଂ ବଲବଦିନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ କ୍ରୌଞ୍ଚିଂ ବୃହସ୍ପତେରପଧ୍ଵାକ୍ତଂ
ବରୁଣସ୍ୟ ତାନ୍-ସର୍ବାନେବୋପସେବେତ ବାରୁଣଂ ତ୍ଵେବ ବର୍ଜୟେତ୍ || ୨.୨୨.୧||

ଅମୃତତ୍ଵଂ ଦେବେଭ୍ୟ ଆଗାୟାନୀତ୍ୟାଗାୟେସ୍ତ୍ଵଧାଂ ପିତୃଭ୍ୟ ଆଶାଂ
ମନୁଷ୍ୟେଭ୍ୟସ୍ତୃଣୋଦକଂ ପଶୁଭ୍ୟଃ ସ୍ଵର୍ଗଂ ଲୋକଂ ଯଜମାନାୟାନୁମାତୁନ
ଆଗାୟାନୀତ୍ୟେତାନି ମନସା ଧ୍ୟାୟନ୍ନୁପ୍ରମତ୍ତଃ ସୁବୀତ || ୨.୨୨.୨||

ସର୍ବେ ସ୍ଵରା ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ୟାତ୍ମାନଃ ସର୍ବ ଉଷ୍ମାଣଃ ପ୍ରଜାପତେରାତ୍ମାନଃ ସର୍ବେ ସ୍ଵର୍ଣା
ମୃତ୍ୟୋରାତ୍ମାନସ୍ତଂ ଯଦି ସ୍ଵରେଷ୍ଟୁପାଲଭେତେନ୍ଦ୍ରଃ ଶରଣଂ ପ୍ରପନ୍ନୋଽଭୂବଂ
ସ ତ୍ଵା ପ୍ରତି ବକ୍ଷ୍ୟତୀତ୍ୟେନଂ ବ୍ରୁୟାତ୍ || ୨.୨୨.୩||

ଅଥ ଯଦ୍ୟେନମୁଷ୍ଣସୁପାଲଭେତ ପ୍ରଜାପତିଃ ଶରଣଂ ପ୍ରପନ୍ନୋଽଭୁବଂ ସ ତ୍ବା ପ୍ରତି
ପେକ୍ଷ୍ୟତୀତ୍ୟେନଂ ବ୍ରୁୟାଦଥ ଯଦ୍ୟେନଃ ସ୍ୱର୍ଗେଷୁପାଲଭେତ ମୃତ୍ୟୁଃ ଶରଣଂ
ପ୍ରପନ୍ନୋଽଭୁବଂ ସ ତ୍ବା ପ୍ରତି ଧକ୍ଷ୍ୟତୀତ୍ୟେନଂ ବ୍ରୁୟାତ୍ ।। ୨.୨୨.୪।।

ସର୍ବେ ସ୍ୱରା ଘୋଷବନ୍ତୋ ବଲବନ୍ତୋ ବକ୍ରବ୍ୟାଃ ଇନ୍ଦ୍ରେ ବଲଂ ଦଦାନୀତି ସର୍ବ ଉଷ୍ମାଶୋଽଗ୍ରସ୍ତା
ଅନିରସ୍ତା ବିବୃତା ବକ୍ରବ୍ୟାଃ ପ୍ରଜାପତେରାତ୍ମାନଂ ପରିଦଦାନୀତି ସର୍ବେ ସ୍ୱର୍ଗା
ଲେଶେନାନଭିନିହିତା ବକ୍ରବ୍ୟା ମୃତ୍ୟୋରାତ୍ମାନଂ ପରିହରାଣୀତି ।। ୨.୨୨.୫।।

।। ଇତି ଦ୍ୱିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋଦ୍ଦାବିଂଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ତ୍ରୟୋବିଂଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ତ୍ରୟୋ ଧର୍ମସ୍ନାୟା ଯଜ୍ଞୋଽଧ୍ୟୟନଂ ଦାନମିତି ।
ପ୍ରଥମସ୍ତପ ଏବ ଦ୍ୱିତୀୟୋ ବ୍ରହ୍ମଚାର୍ଯ୍ୟଚାର୍ଯ୍ୟକୁଲବାସୀ
ତୃତୀୟୋଽତ୍ୟନ୍ତମାତ୍ମାନମାଚାର୍ଯ୍ୟକୁଲେଽବସାଦୟନ୍ସର୍ବ
ଏତେ ପୁଣ୍ୟଲୋକା ଭବନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମସଂସ୍ଥୋଽମୃତତ୍ୱମେତି ।। ୨.୨୩.୧।।

ପ୍ରଜାପତିର୍ଲୋକାନଭ୍ୟତପଞ୍ଚେଭ୍ୟୋଽଭିତପ୍ତେଭ୍ୟସ୍ତୟା ବିଦ୍ୟା ସଂପ୍ରାସ୍ରବତ୍ତାମଭ୍ୟତପଞ୍ଚସ୍ୟା
ଅଭିତପ୍ତାୟା ଏତାନ୍ୟକ୍ଷରାଣି ସଂପ୍ରାସ୍ରବନ୍ତ ଭୂର୍ଭୁବଃ ସ୍ୱରିତି ।। ୨.୨୩.୨।।

ତାନ୍ୟଭ୍ୟତପଞ୍ଚେଭ୍ୟୋଽଭିତପ୍ତେଭ୍ୟ ଓଂକାରଃ ସଂପ୍ରାସ୍ରବତ୍ତଦ୍ୟଥା ଶଙ୍କୁନା ସର୍ବାଣି ପର୍ଣ୍ଣାନି
ସଂତୃଷ୍ଣାନ୍ୟେବମୋଂକାରେଣ ସର୍ବା ବାକ୍ ସଂତୃଷ୍ଣୋଂକାର ଏବେଦଃ
ସର୍ବମୋଂକାର ଏବେଦଃ ସର୍ବମ୍ ।। ୨.୨୩.୩।।

।। ଇତି ଦ୍ୱିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋତ୍ରୟୋବିଂଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

॥ ଚତୁର୍ବିଂଶ ଖଣ୍ଡ ॥

ବ୍ରହ୍ମବାଦିନୋ ବଦନ୍ତି ଯଦ୍ବସୁନାଂ ପ୍ରାତଃସବନଂ ରୁଦ୍ରାଣାଂ ମାଧ୍ୟାହ୍ନିନଂ
ସବନମାଦିତ୍ୟାନାଂ ଚ ବିଶ୍ୱେଷାଂ ଚ ଦେବାନାଂ ତୃତୀୟସବନମ୍ ॥ ୨.୨୪.୧॥
କୃ ତର୍ହି ଯଜମାନସ୍ୟ ଲୋକ ଇତି ସ ଯସ୍ତଂ ନ ବିଦ୍ୟାହୁଥଂ
କୁର୍ଯ୍ୟାଦଥ ବିଦ୍ବାନ୍-କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ॥ ୨.୨୪.୨॥

ପୁରା ପ୍ରାତରନୁବାକସ୍ୟୋପାକରଣାଞ୍ଜୟନେନ
ଗାର୍ହପତ୍ୟସ୍ୟୋଦାତ୍ତୁଷ ଉପବିଶ୍ୟ ସ ବାସବଂ ସାମାଭିଗାୟତି ॥ ୨.୨୪.୩॥

ଲୋକାକଦ୍ୱାରମପାବାଣା ଶ୍ୱୃଣାଣ ପଶ୍ୟେମ ତ୍ୱା ବୟଃରା ଣାଣାଣାଣା ଦୁଂଶ
ଆ ଣା ଜ୍ୟା ଣ ଯୋ ଣ ଆ ଣ୨୧୧୧ ଇତି ॥ ୨.୨୪.୪॥

ଅଥ ଜୁହୋତି ନମୋଽଗ୍ନୟେ ପୃଥିବୀକ୍ଷିତେ ଲୋକକ୍ଷିତେ ଲୋକଂ
ମେ ଯଜମାନାୟ ବିଧୈଷ ବୈ ଯଜମାନସ୍ୟ ଲୋକ ଏତାସ୍ମି ॥ ୨.୨୪.୫॥

ଅତ୍ର ଯଜମାନଃ ପରସ୍ତାଦାୟୁଷଃ ସ୍ୱାହାଽପଜହି ପରିଘମିତୁ୍ୟକ୍ଳୋଡ଼ିଷ୍ଠତି
ତସ୍ମୈ ବସବଃ ପ୍ରାତଃସବନଂ ସଂପ୍ରୟଚ୍ଛତି ॥ ୨.୨୪.୬॥

ପୁରା ମାଧ୍ୟାହ୍ନିନସ୍ୟ ସବନସ୍ୟୋପାକରଣାଞ୍ଜୟନେନାଗ୍ନୀଧ୍ରୀୟସ୍ୟୋଦାତ୍ତୁଷ
ଉପବିଶ୍ୟ ସ ରୌଦ୍ରଂ ସାମାଭିଗାୟତି ॥ ୨.୨୪.୭॥

ଲୋକାକଦ୍ୱାରମପାବାଣାଶ୍ୱୃଣାଣ ପଶ୍ୟେମ ତ୍ୱା ବୟଂ
ବୈରାଣାଣାଣାଣା ଦୁଂଶ ଆଣାଜ୍ୟା ଣୟୋଣଆଣ୨୧୧୧ଇତି ॥ ୨.୨୪.୮॥

ଅଥ ଜୁହୋତି ନମୋ ବାୟୁବେଽନ୍ତରିକ୍ଷିତେ ଲୋକକ୍ଷିତେ ଲୋକଂ
ମେ ଯଜମାନାୟ ବିଧୈଷ ବୈ ଯଜମାନସ୍ୟ ଲୋକ ଏତାସ୍ମି ॥ ୨.୨୪.୯॥

ଅତ୍ର ଯଜ୍ଞମାନଃ ପରସ୍ତାଦାୟୁଷଃ ସ୍ବାହାଃପଜହି ପରିଘମିତୁ୍ୟକ୍ଳୋଢିଷ୍ଠତି
ତସ୍ମୈ ରୁଦ୍ରା ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନଃ ସବନଃ ସଂପ୍ରୟଜ୍ଞନ୍ତି ।। ୨.୨୪.୧୦।।

ପୁରା ତୃତୀୟସବନସ୍ୟୋପାକରଣାଞ୍ଜୟନେନାହବନୀୟସ୍ୟୋଦତ୍ତୁଷ
ଉପବିଷ୍ୟ ସ ଆଦିତ୍ୟଃ ସ ବୈଶ୍ଣଦେବଃ ସାମାଭିଗାୟତି ।। ୨.୨୪.୧୧।।

ଲୋକାକଦ୍ବାରମପା ବାମା ଶ୍ଚୂଣାମ ପଶ୍ୟମ ତ୍ବା ବୟଃ ସ୍ବାରାମାମାମାମା ଦୁଂମ
ଆମାମ ଜ୍ୟାମା ଯୋମା ଆମାମ୧୧୧୧ ଇତି ।। ୨.୨୪.୧୨।।

ଆଦିତ୍ୟମଥ ବୈଶ୍ଣଦେବଂ ଲୋକା କଦ୍ବାରମପାବାମା ଶ୍ଚୂଣାମ ପଶ୍ୟମ ତ୍ବା ବୟଃ
ସାମାମାମାମାମା ଦୁଂମ ଆମାମ ଜ୍ୟାମା ଯୋମାଆମାମ୧୧୧୧ ଇତି ।। ୨.୨୪.୧୩।।

ଅଥ ଜୁହୋତି ନମ ଆଦିତ୍ୟେଭ୍ୟଶ୍ଚ ବିଶ୍ବେଭ୍ୟଶ୍ଚ ଦେବେଭ୍ୟା
ଦିବିକ୍ଷିଦ୍-ଭ୍ୟା ଲୋକକ୍ଷିଦ୍-ଭ୍ୟା ଲୋକଂ ମେ ଯଜ୍ଞମାନାୟ ବିନ୍ଦତ ।। ୨.୨୪.୧୪।।

ଏଷ ବୈ ଯଜ୍ଞମାନସ୍ୟ ଲୋକ ଏତାସ୍ମାତ୍ର ଯଜ୍ଞମାନଃ
ପରସ୍ତାଦାୟୁଷଃ ସ୍ବାହାଃପଜହତପରିଘମିତୁ୍ୟକ୍ଳୋଢିଷ୍ଠତି ।। ୨.୨୪.୧୫।।

ତସ୍ମା ଆଦିତ୍ୟାଶ୍ଚ ବିଶ୍ବେ ଚ ଦେବାସ୍ତୃତୀୟଃ ସବନଃ ସଂପ୍ରୟଜ୍ଞନ୍ତ୍ୟସ
ହ ବୈ ଯଜ୍ଞସ୍ୟ ମାତ୍ରାଂ ବେଦ ଯ ଏବଂ ବେଦ ଯ ଏବଂ ବେଦ ।। ୨.୨୪.୧୬।।

।। ଇତି ଦ୍ବିତୀୟାଧ୍ୟାୟୋଚତୁର୍ବିଂଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଇତି ଦ୍ବିତୀୟୋଧ୍ୟାୟଃ ।।



॥ ତୃତୀୟୋଧ୍ୟାୟଃ ॥

॥ ପ୍ରଥମଃ ଶ୍ଳୋକଃ ॥

ଓଁ ଅସୌ ବା ଆଦିତ୍ୟୋ ଦେବମଧୁ ତସ୍ୟ ଦୈବିରେବ
ତିରଶ୍ଚାନବଃ ଶୋଂହରିକ୍ଷମପୂର୍ବୋ ମରୀଚୟଃ ପୁତ୍ରାଃ ॥ ୩.୧.୧॥

ତସ୍ୟ ଯେ ପ୍ରାଞ୍ଜୋ ରଶ୍ମୟସ୍ତା ଏବାସ୍ୟ ପ୍ରାଚ୍ୟୋ ମଧୁନାତ୍ୟଃ ।
ରତ ଏବ ମଧୁକୃତ ରଗ୍-ବେଦ ଏବ ପୁଷ୍ଟଂ ତା ଅମୃତା ଆପସ୍ତା ବା ଏତା ରତଃ ॥ ୩.୧.୨॥

ଏତମ୍ବେଦମଭ୍ୟତପଃସ୍ତସ୍ୟାଭିତପ୍ରସ୍ୟ ଯଶସ୍ତେଜ
ଇନ୍ଦ୍ରିୟଂ ବୀର୍ଯ୍ୟମନ୍ନାଦ୍ୟଂ ରସୋଽଜାୟତ ॥ ୩.୧.୩॥

ତଦ୍ୟାକ୍ଷରଭଦାଦିତ୍ୟମଭିତୋଽଗ୍ରୟଭଦ୍ରା
ଏତଦ୍ୟଦେତଦାଦିତ୍ୟସ୍ୟ ରୋହିତଂ ରୂପମ୍ ॥ ୩.୧.୪॥

॥ ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟୋପ୍ରଥମଃ ଶ୍ଳୋକଃ ॥

॥ ଦ୍ୱିତୀୟଃ ଶ୍ଳୋକଃ ॥

ଅଥ ଯୋଽସ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣା ରଶ୍ମୟସ୍ତା ଏବାସ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣା ମଧୁନାତ୍ୟୋ ଯଜୁଃଞ୍ଜେବ
ମଧୁକୃତୋ ଯଜୁର୍ବେଦ ଏବ ପୁଷ୍ଟଂ ତା ଅମୃତା ଆପଃ ॥ ୩.୨.୧॥

ତାନି ବା ଏତାନି ଯଜୁଃଞ୍ଜେତଂ ଯଜୁର୍ବେଦମଭ୍ୟତପଃସ୍ତସ୍ୟାଭିତପ୍ରସ୍ୟ
ଯଶସ୍ତେଜ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଂ ବୀର୍ଯ୍ୟମନ୍ନାଦ୍ୟଂ ରସୋଽଜାୟତ ॥ ୩.୨.୨॥

ତଦ୍ୟାକ୍ଷରଭଦାଦିତ୍ୟମଭିତୋଽଗ୍ରୟଭଦ୍ରା ଏତଦ୍ୟଦେତଦାଦିତ୍ୟସ୍ୟ ଶୁକ୍ଳଂ ରୂପମ୍ ॥ ୩.୨.୩॥

॥ ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟୋଦ୍ୱିତୀୟଃ ଶ୍ଳୋକଃ ॥

॥ ତୃତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଅଥ ଯେଃସ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟଞ୍ଜୋ ରଶ୍ମୟସ୍ତା ଏବାସ୍ୟ ପ୍ରତୀତ୍ୟୋ ମଧୁନାତ୍ୟଃ
ସାମାନ୍ୟେବ ମଧୁକୃତଃ ସାମବେଦ ଏବ ପୁଷ୍ଟଂ ତା ଅମୃତା ଆପଃ ॥ ୩.୩.୧॥

ତାନି ବା ଏତାନି ସାମାନ୍ୟେତଃ ସାମବେଦମଭ୍ୟତପଃ ସ୍ତ୍ରସ୍ୟାଭିତପ୍ରସ୍ୟ
ୟଶସ୍ତେଜ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଂ ବୀର୍ଯ୍ୟମନ୍ନାଦ୍ୟଃ ରସୋଽଜାୟତ ॥ ୩.୩.୨॥

ତଦ୍ୟକ୍ଷରଞ୍ଜଦାଦିତ୍ୟମଭିତୋଽଗ୍ରୟଞ୍ଜଦ୍ୱା
ଏତଦ୍ୟଦେତଦାଦିତ୍ୟସ୍ୟ ପରଂ କୃଷ୍ଣଃ ରୂପମ୍ ॥ ୩.୩.୩॥

॥ ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟେତୃତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଚତୁର୍ଥଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଅଥ ଯେଃସ୍ୟୋଦଞ୍ଜୋ ରଶ୍ମୟସ୍ତା ଏବାସ୍ୟୋଦୀତ୍ୟୋ ମଧୁନାତ୍ୟୋଽଧର୍ବାଙ୍ଗିରସ
ଏବ ମଧୁକୃତ ଇତିହାସପୁରାଣଂ ପୁଷ୍ଟଂ ତା ଅମୃତା ଆପଃ ॥ ୩.୪.୧॥

ତେ ବା ଏତେଽଧର୍ବାଙ୍ଗିରସ ଏତଦିତିହାସପୁରାଣମଭ୍ୟତପଃ
ସ୍ତ୍ରସ୍ୟାଭିତପ୍ରସ୍ୟ ଯଶସ୍ତେଜ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଂ ବୀର୍ଯ୍ୟମନ୍ନାଦ୍ୟଃ ରସୋଽଜାୟତ ॥ ୩.୪.୨॥

ତଦ୍ୟକ୍ଷରଞ୍ଜଦାଦିତ୍ୟମଭିତୋଽଗ୍ରୟଞ୍ଜଦ୍ୱା
ଏତଦ୍ୟଦେତଦାଦିତ୍ୟସ୍ୟ ପରଂ କୃଷ୍ଣଃ ରୂପମ୍ ॥ ୩.୪.୩॥

॥ ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟେଚତୁର୍ଥଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ପଞ୍ଚମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଅଥ ଯେଃସ୍ୟୋର୍ଧ୍ୱା ରଶ୍ମୟସ୍ତା ଏବାସ୍ୟୋର୍ଧ୍ୱା ମଧୁନାତ୍ୟୋ ଗୁହ୍ୟା ଏବାଦେଶା
ମଧୁକୃତୋ ବ୍ରହ୍ମେବ ପୁଷ୍ଟଂ ତା ଅମୃତା ଆପଃ ॥ ୩.୫.୧॥

ତେ ବା ଏତେ ଗୁହ୍ୟା ଆଦେଶା ଏତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମାଭ୍ୟତପଃ ସ୍ତସ୍ୟାଭିତପ୍ରସ୍ୟ
ୟଶସ୍ତେଜ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଂ ବୀର୍ଯ୍ୟମନ୍ନାଦ୍ୟଃ ରସୋଽଜାୟତ ॥ ୩.୫.୨॥

ତଦ୍ୟକ୍ଷରଞ୍ଜଦାଦିତ୍ୟମଭିତୋଽଗ୍ରୟଞ୍ଜଦା
ଏତଦ୍ୟଦେତଦାଦିତ୍ୟସ୍ୟ ମଧ୍ୟେ କ୍ଷୋଭତ ଇବ ॥ ୩.୫.୩॥

ତେ ବା ଏତେ ରସାନାଃ ରସା ବେଦା ହି ରସାସ୍ତେଷାମେତେ
ରସାସ୍ତାନି ବା ଏତାନ୍ୟମୃତାନାମମୃତାନି ବେଦା
ହ୍ୟମୃତାସ୍ତେଷାମେତାନ୍ୟମୃତାନି ॥ ୩.୫.୪॥

॥ ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟୋପଞ୍ଚମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଷଷ୍ଠଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ତଦ୍ୟତ୍-ପ୍ରଥମମମୃତଂ ତଦ୍ୱସବ ଉପଜୀବନ୍ତ୍ୟଗ୍ନିନା ମୁଖେନ ନ ବୈ
ଦେବା ଅଶ୍ନନ୍ତି ନ ପିବନ୍ତ୍ୟେତଦେବାମୃତଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ୱା ତୃପ୍ୟନ୍ତି ॥ ୩.୬.୧॥

ତ ଏତଦେବ ରୂପମଭିସଂବିଶନ୍ତ୍ୟେତସ୍ମାଦ୍ରୂପାଦୁଦ୍ୟନ୍ତି ॥ ୩.୬.୨॥

ସ ଯଃ ଏତଦେବମମୃତଂ ବେଦ ବସୁନାମେବୈକୋ ଭୃତ୍ୱାଽଗ୍ନିନୈବ
ମୁଖେନୈତଦେବାମୃତଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ୱା ତୃପ୍ୟତି ସ ଯଃ ଏତଦେବ
ରୂପମଭିସଂବିଶନ୍ତ୍ୟେତସ୍ମାଦ୍ରୂପାଦୁଦେତି ॥ ୩.୬.୩॥

ସ ଯାବଦାଦିତ୍ୟଃ ପୁରସ୍ତାଦୁଦେତା ପଶ୍ଚାଦସ୍ତମେତା
ବସୁନାମେବ ତାବଦାଧିପତ୍ୟଃ ସ୍ୱାରାଜ୍ୟଂ ପର୍ଯ୍ୟେତା ।। ୩.୭.୪।।

।। ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟେଷଷ୍ଠଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ସପ୍ତମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ଅଥ ଯଦ୍ଭୃତୀୟମମୃତଂ ତଦ୍ବ୍ରହ୍ମା ଉପଜୀବନ୍ତୀନ୍ଦ୍ରେଣ ମୁଖେନ ନ ବୈ ଦେବା
ଅଶ୍ନନ୍ତି ନ ପିବନ୍ତ୍ୟେତଦେବାମୃତଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ୱା ତୃପ୍ୟନ୍ତି ।। ୩.୭.୧।।

ତ ଏତଦେବ ରୂପମଭିସଂବିଶନ୍ତ୍ୟେତସ୍ମାଦ୍ବ୍ରହ୍ମାଦୁଦ୍ୟନ୍ତି ।। ୩.୭.୨।।

ସ ଯ ଏତଦେବମମୃତଂ ବେଦ ରୁଦ୍ରାଣାମେବୈକୋ ଭୂତ୍ୱେନ୍ଦ୍ରେଣୈବ
ମୁଖେନୈତଦେବାମୃତଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ୱା ତୃପ୍ୟତି ସ ଏତଦେବ
ରୂପମଭିସଂବିଶତ୍ୟେତସ୍ମାଦ୍ବ୍ରହ୍ମାଦୁଦେତି ।। ୩.୭.୩।।

ସ ଯାବଦାଦିତ୍ୟଃ ପୁରସ୍ତାଦୁଦେତା ପଶ୍ଚାଦସ୍ତମେତା
ଦ୍ୱିସ୍ତ୍ରାବଂଶିଣତ ଉଦେତୋଋରତୋଽସ୍ତମେତା ରୁଦ୍ରାଣାମେବ
ତାବଦାଧିପତ୍ୟଃ ସ୍ୱାରାଜ୍ୟଂ ପର୍ଯ୍ୟେତା ।। ୩.୭.୪।।

।। ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟେସପ୍ତମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଅଷ୍ଟମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ଅଥ ଯଦ୍ଭୃତୀୟମମୃତଂ ତଦାଦିତ୍ୟା ଉପଜୀବନ୍ତି ବରୁଣେନ
ମୁଖେନ ନ ବୈ ଦେବା ଅଶ୍ନନ୍ତି ନ ପିବନ୍ତ୍ୟେତଦେବାମୃତଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ୱା ତୃପ୍ୟନ୍ତି ।। ୩.୮.୧।।

ତ ଏତଦେବ ରୂପମଭିସଂବିଶନ୍ତ୍ୟତସ୍ମାଦ୍ରୂପାଦୁଦ୍ୟନ୍ତି ।। ୩.୮.୨।।

ସ ଯୁ ଏତଦେବମମୃତଂ ବେଦାଦିତ୍ୟାନାମେବୈକୋ ଭୂତ୍ୱା ବରୁଣେନୈବ
ମୁଖେନୈତଦେବାମୃତଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ୱା ତୃପ୍ୟତି ସ ଏତଦେବ
ରୂପମଭିସଂବିଶନ୍ତ୍ୟତସ୍ମାଦ୍ରୂପାଦୁଦେତି ।। ୩.୮.୩।।

ସ ଯ୍ଯାବଦାଦିତ୍ୟା ଦକ୍ଷିଣତ ଉଦେତୋଋତୋଽସ୍ତମେତା
ଦ୍ୱିସ୍ତ୍ରାବପ୍ତଶ୍ଚାଦୁଦେତା ପୁରସ୍ତାଦସ୍ତମେତାଽଽଦିତ୍ୟାନାମେବ
ତାବଦାପିପତ୍ୟଃ ସ୍ୱାରାଜ୍ୟଂ ପର୍ଯ୍ୟେତା ।। ୩.୮.୪।।

।। ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟୋଽଷ୍ଟମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ନବମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ଅଥ ଯଜ୍ଞତୁର୍ଥମମୃତଂ ତନ୍ନରୁତ ଉପଜୀବନ୍ତି ସୋମେନ ମୁଖେନ
ନ ବୈ ଦେବା ଅଶ୍ନନ୍ତି ନ ପିବନ୍ତ୍ୟତଦେବାମୃତଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ୱା ତୃପ୍ୟନ୍ତି ।। ୩.୯.୧।।

ତ ଏତଦେବ ରୂପମଭିସଂବିଶନ୍ତ୍ୟତସ୍ମାଦ୍ରୂପାଦୁଦ୍ୟନ୍ତି ।। ୩.୯.୨।।

ସ ଯୁ ଏତଦେବମମୃତଂ ବେଦ ମରୁତାମେବୈକୋ ଭୂତ୍ୱା ସୋମେନୈବ
ମୁଖେନୈତଦେବାମୃତଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ୱା ତୃପ୍ୟତି ସ ଏତଦେବ
ରୂପମଭିସଂବିଶନ୍ତ୍ୟତସ୍ମାଦ୍ରୂପାଦୁଦେତି ।। ୩.୯.୩।।

ସ ଯ୍ଯାବଦାଦିତ୍ୟଃ ପଶ୍ଚାଦୁଦେତା ପୁରସ୍ତାଦସ୍ତମେତା
ଦ୍ୱିସ୍ତ୍ରାବଦୁଋତ ଉଦେତା ଦକ୍ଷିଣତୋଽସ୍ତମେତା ମରୁତାମେବ
ତାବଦାପିପତ୍ୟଃ ସ୍ୱାରାଜ୍ୟଂ ପର୍ଯ୍ୟେତା ।। ୩.୯.୪।।

।। ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟୋନବମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

|| ଦଶମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ଅଥ ଯଦ୍ଵଞ୍ଜନମମୃତଂ ତସ୍ମାଧ୍ୟା ଉପଜୀବନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଣା ମୁଖେନ
ନ ବୈ ଦେବା ଅଶ୍ନନ୍ତି ନ ପିବନ୍ତ୍ୟେତଦେବାମୃତଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ଵା ତୃପ୍ୟନ୍ତି || ୩.୧୦.୧||

ତ ଏତଦେବ ରୂପମଭିସଂବିଶନ୍ତ୍ୟେତସ୍ମାଦ୍ଵିପାଦୁଦ୍ୟନ୍ତି || ୩.୧୦.୨||

ସ ଯ ଏତଦେବମମୃତଂ ବେଦ ସାଧ୍ୟାନାମେବୈକୋ ଭୁତ୍ଵା
ବ୍ରହ୍ମଣୈବ ମୁଖେନୈତଦେବାମୃତଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ଵା ତୃପ୍ୟତି ସ ଏତଦେବ
ରୂପମଭିସଂବିଶନ୍ତ୍ୟେତସ୍ମାଦ୍ଵିପାଦୁଦେତି || ୩.୧୦.୩||

ସ ଯାବଦାଦିତ୍ୟ ଉତ୍ତରତ ଉଦେତା ଦକ୍ଷିଣତୋଽସ୍ତମେତା
ଦ୍ଵିସ୍ତ୍ରାବଦୁର୍ଧ୍ଵଂ ଉଦେତାଃର୍ବାତଂସ୍ତମେତା ସାଧ୍ୟାନାମେବ
ତାବଦାଧିପତ୍ୟଃ ସ୍ଵାରାଜ୍ୟଂ ପର୍ଯ୍ୟେତା || ୩.୧୦.୪||

|| ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟୋଦଶମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଏକାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ଅଥ ତତ ଉର୍ଧ୍ଵ ଉଦେତ୍ୟ ନୈବୋଦେତା ନାସ୍ତମେତୈକଲ ଏବ
ମଧ୍ୟେ ସ୍ଥାତା ତଦେଷ ଶ୍ଳୋକଃ || ୩.୧୧.୧||

ନ ବୈ ତତ୍ର ନ ନିମ୍ନୋତ ନୋଦିୟାୟ କଦାଚନ ।
ଦେବାସ୍ତେନାହଃ ସତ୍ୟେନ ମା ବିରାଧିଷି ବ୍ରହ୍ମଣେତି || ୩.୧୧.୨||

ନ ହ ବା ଅସ୍ମା ଉଦେତି ନ ନିମ୍ନୋତତି ସକୃଦ୍ଵିବା ହୈବାସ୍ତୈ
ଭବତି ଯ ଏତାମେବଂ ବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦଂ ବେଦ || ୩.୧୧.୩||

ତଞ୍ଜେତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମା ପ୍ରଜାପତୟ ଉବାଚ ପ୍ରଜାପତିର୍ମନବେ ମନୁଃ
ପ୍ରଜାତ୍ୟସ୍ତଞ୍ଜେତଦୁଦାଲକାୟାରୁଣୟେ ଜ୍ୟେଷ୍ଠାୟ ପୁତ୍ରାୟ ପିତା ବ୍ରହ୍ମ ପ୍ରୋବାଚ ।। ୩.୧୧.୪।।

ଇଦଂ ବାବ ତଞ୍ଜ୍ୟେଷ୍ଠାୟ ପୁତ୍ରାୟ ପିତା ବ୍ରହ୍ମ
ପ୍ରବ୍ରୁୟାତ୍-ପ୍ରଶାୟାୟ ବାଃଢ୍ରେବାସିନେ ।। ୩.୧୧.୫।।

ନାନ୍ୟସ୍ତୈ କସ୍ତୈଚନ ଯଦ୍ୟପ୍ୟସ୍ମା ଇମାମଦ୍-ଭିଃ ପରିଗୃହୀତାଂ
ଧନସ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣାଂ ଦଦ୍ୟାଦେତଦେବ ତତୋ ଭୂୟ ଇତ୍ୟେତଦେବ
ତତୋ ଭୂୟ ଇତି ।। ୩.୧୧.୬।।

।। ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟେ ଏକାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଦ୍ଵାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ଗାୟତ୍ରୀ ବା ଇଦଂ ସର୍ବଂ ଭୂତଂ ଯଦିଦଂ କିଂଚ ବାଗ୍ନୈ ଗାୟତ୍ରୀ
ବାଗ୍ନା ଇଦଂ ସର୍ବଂ ଭୂତଂ ଗାୟତି ଚ ତ୍ରାୟତେ ଚ ।। ୩.୧୨.୧।।

ୟା ବୈ ସା ଗାୟତ୍ରୀୟଂ ବାବ ସା ଯେୟଂ ପୃଥିବ୍ୟସ୍ୟାଂ ହୀଦଂ
ସର୍ବଂ ଭୂତଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମେତାମେବ ନାତିଶୀୟତେ ।। ୩.୧୨.୨।।

ୟା ବୈ ସା ପୃଥିବୀୟଂ ବାବ ସା ଯଦିଦମସ୍ମିନ୍ ପୁରୁଷେ
ଶରୀରମସ୍ମିନ୍ ହୀମେ ପ୍ରାଣାଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା ଏତଦେବ ନାତିଶୀୟନ୍ତେ ।। ୩.୧୨.୩।।

ୟଦ୍ୱୈ ତଦ୍-ପୁରୁଷେ ଶରୀରମିଦଂ ବାବ ତଦ୍ୟଦିଦମସ୍ମିନ୍ ନୁକ୍ତଃ
ପୁରୁଷେ ହୃଦୟମସ୍ମିନ୍ ହୀମେ ପ୍ରାଣାଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା ଏତଦେବ ନାତିଶୀୟନ୍ତେ ।। ୩.୧୨.୪।।

ସୈଷା ଚତୁଷ୍ପଦା ଷଡ୍ୱିଧା ଗାୟତ୍ରୀ ତଦେତଦୃତାଭ୍ୟନୁକ୍ରମ୍ ।। ୩.୧୨.୫।।

ତାବାନସ୍ୟ ମହିମା ତତୋ ଜ୍ୟାୟଂଶ୍ଚ ପୁରୁଷଃ ।

ପାଦୋଽସ୍ୟ ସର୍ବା ଭୂତାନି ତ୍ରିପାଦସ୍ୟାମୃତଂ ଦିବୀତି ॥ ୩.୧୭.୭॥

ୟଦ୍ୱୈ ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମେତୀଦଂ ବାବ ତଦ୍ୟୋଽୟଂ ବହିର୍ଧା

ପୁରୁଷାଦାକାଶୋ ଯୋ ବୈ ସ ବହିର୍ଧା ପୁରୁଷାଦାକାଶଃ ॥ ୩.୧୭.୮॥

ଅୟଂ ବାବ ସ ଯୋଽୟମନ୍ତଃ ପୁରୁଷ ଅକାଶୋ ଯୋ ବୈ ସୋଽନ୍ତଃ ପୁରୁଷ ଆକାଶଃ ॥ ୩.୧୭.୮॥

ଅୟଂ ବାବ ସ ଯୋଽୟମନ୍ତର୍ଭୂଦୟ ଆକାଶସ୍ତଦେତପୁର୍ଣ୍ଣମପ୍ରବର୍ତ୍ତି

ପୁର୍ଣ୍ଣମପ୍ରବର୍ତ୍ତିନୀଂ ଶ୍ରିୟଂ ଲଭତେ ଯ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୩.୧୭.୯॥

॥ ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟୋଦ୍ଘାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ତ୍ରୟୋଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ତସ୍ୟ ହ ବା ଏତସ୍ୟ ହୃଦୟସ୍ୟ ପଞ୍ଚ ଦେବସୁଷୟଃ ସ ଯୋଽସ୍ୟ ପ୍ରାତ୍ସୁଷିଃ

ସ ପ୍ରାଶସ୍ତକ୍ଷୁଃ ସ ଆଦିତ୍ୟସ୍ତଦେତଞ୍ଜୋଽନ୍ନାଦ୍ୟମିତୁ୍ୟପାସୀତ

ତେଜସ୍ବ୍ୟନ୍ନାଦୋ ଭବତି ଯ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୩.୧୩.୧॥

ଅଥ ଯୋଽସ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣଃ ସୁଷିଃ ସ ବ୍ୟାନସ୍ତକ୍ଳୋତ୍ରଂ

ସ ଚନ୍ଦ୍ରମାସ୍ତଦେତକ୍ଳୀଶ୍ଚ ଯଶ୍ଚେତୁ୍ୟପାସୀତ

ଶ୍ରୀମାନ୍ୟଶସ୍ମୀ ଭବତି ଯ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୩.୧୩.୨॥

ଅଥ ଯୋଽସ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟତ୍ସୁଷିଃ ସୋଽପାନଃ

ସା ବାକ୍ ସୋଽଗ୍ନିସ୍ତଦେତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚସମନ୍ନାଦ୍ୟମିତୁ୍ୟପାସୀତ

ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚସ୍ୟନ୍ନାଦୋ ଭବତି ଯ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୩.୧୩.୩॥

ଅଥ ଯୋଃସ୍ୟୋଦତ୍ ସୁଷିଃ ସ ସମାନସ୍ତନ୍ନନଃ ସ ପର୍ଜନ୍ୟସ୍ତଦେତକ୍ରୀତିଶ୍ଚ
ବ୍ୟଷ୍ଟିଶ୍ଚେତ୍ୟପାସୀତ କୀର୍ତ୍ତିମାନ୍ୟଷ୍ଟିମାନ୍ଭବତି ଯ ଏବଂ ବେଦ ।। ୩.୧୩.୪।।

ଅଥ ଯୋଃସ୍ୟୋଧ୍ୱଃ ସୁଷିଃ ସ ଉଦାନଃ ସ ବାୟୁଃ ସ ଆକାଶସ୍ତଦେତଦୋଜଶ୍ଚ
ମହଶ୍ଚେତ୍ୟପାସୀତୈଜସ୍ୱୀ ମହସ୍ତାନ୍ଭବତି ଯ ଏବଂ ବେଦ ।। ୩.୧୩.୫।।

ତେ ବା ଏତେ ପଞ୍ଚ ବ୍ରହ୍ମପୁରୁଷାଃ ସ୍ୱର୍ଗସ୍ୟ ଲୋକସ୍ୟ ଦ୍ୱାରପାଃ ସ ଯ ଏତାନେବଂ
ପଞ୍ଚ ବ୍ରହ୍ମପୁରୁଷାନ୍ସ୍ୱର୍ଗସ୍ୟ ଲୋକସ୍ୟ ଦ୍ୱାରପାନ୍ନେଦାସ୍ୟ କୁଲେ ବୀରୋ ଜାୟତେ
ପ୍ରତିପଦ୍ୟତେ ସ୍ୱର୍ଗଂ ଲୋକଂ ଯ ଏତାନେବଂ ପଞ୍ଚ ବ୍ରହ୍ମପୁରୁଷାନ୍ସ୍ୱର୍ଗସ୍ୟ
ଲୋକସ୍ୟ ଦ୍ୱାରପାନ୍-ବେଦ ।। ୩.୧୩.୬।।

ଅଥ ଯଦତଃ ପରୋ ଦିବୋ ଜ୍ୟୋତିର୍ଦୀପ୍ୟତେ ବିଶ୍ୱତଃ ପୃଷ୍ଠେଷୁ ସର୍ବତଃ
ପୃଷ୍ଠେଷୁନ୍ନୁତ୍ତମେଷୁତ୍ତମେଷୁ ଲୋକେଷ୍ୱିଦଂ ବାବ ତଦ୍ୟଦିଦମସ୍ମିନ୍ନନ୍ତଃ ପୁରୁଷେ ଜ୍ୟୋତିସ୍ତସ୍ୟୈଷା
ଦୃଷ୍ଟିର୍ଯତ୍ରେତଦସ୍ମିନ୍ନିରୀରେ ସଃ ସ୍ୱର୍ଗେନୋଷ୍ଟିମାନଂ ବିଜାନାତି ତସ୍ୟୈଷା
ଶ୍ରୁତିର୍ଯତ୍ରେତକ୍ରତ୍ୱାବପିଗୃହ୍ୟ ନିନଦମିବ ନଦଧୁରିବାଗ୍ନୈରିବ ଜ୍ୱଳତ ଉପଶୃଣୋତି ତଦେତଦୃଷ୍ଟଂ ତ
ଶ୍ରୁତଂ ଚେତ୍ୟପାସୀତ ଚକ୍ଷୁଷ୍ୟଃ ଶ୍ରୁତୋ ଭବତି ଯ ଏବଂ ବେଦ ଯ ଏବଂ ବେଦ ।। ୩.୧୩.୭।।

।। ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟେତ୍ରୟୋଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ସର୍ବଂ ଖଲ୍ୱିଦଂ ବ୍ରହ୍ମ ତଦ୍ଭଲାନିତି ଶାନ୍ତ ଉପାସୀତ ।
ଅଥ ଖଲୁ କ୍ରତୁମୟଃ ପୁରୁଷୋ ଯଥାକ୍ରତୁରସ୍ମିଲ୍ଲୋକେ
ପୁରୁଷୋ ଭବତି ତଥେତଃ ପ୍ରେତ୍ୟ ଭବତି ସ କ୍ରତୁଂ କୁର୍ବୀତ ।। ୩.୧୪.୧।।

ମନୋମୟଃ ପ୍ରାଣଶରୀରୋ ଭାରୁପଃ ସତ୍ୟସଂକଳ୍ପ ଆକାଶାତ୍ମା ସର୍ବକର୍ମା ସର୍ବକାମଃ
ସର୍ବଗନ୍ଧଃ ସର୍ବରସଃ ସର୍ବମିଦମଭ୍ୟାତ୍ମୋଽବାକ୍ୟନାଦରଃ ।। ୩.୧୪.୨।।

ଏଷ ମ ଆତ୍ମାଽନ୍ତର୍ହୃଦୟେଽଶୀୟାନ୍-ବ୍ରୀହେର୍ବା ଯୁବାଦ୍ୱା ସର୍ଷପାଦ୍ୱା ଶ୍ୟାମାକାଦ୍ୱା
ଶ୍ୟାମାକତଶ୍ଚୁଲ୍ଲାଦ୍ୱା ଏଷ ମ ଆତ୍ମାଽନ୍ତର୍ହୃଦୟେ ଜ୍ୟାୟାନ୍ପୃଥିବ୍ୟା
ଜ୍ୟାୟାନ୍ତରିକ୍ଷାଞ୍ଜ୍ୟାୟାନ୍ନିବୋ ଜ୍ୟାୟାନ୍ନେଭ୍ୟୋ ଲୋକେଭ୍ୟଃ ।। ୩.୧୪.୩।।

ସର୍ବକର୍ମା ସର୍ବକାମଃ ସର୍ବଗନ୍ଧଃ ସର୍ବରସଃ ସର୍ବମିଦମଭ୍ୟାତ୍ମୋଽବାକ୍ୟନାଦରଃ
ଏଷ ମ ଆତ୍ମାଽନ୍ତର୍ହୃଦୟଃ ଏତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମୈତମିତଃ ପ୍ରେତ୍ୟାଭିସଂଭବିତାସ୍ମାତି ଯୁସ୍ୟ
ସ୍ୟାଦଜ୍ଞା ନ ବିଚିକିତ୍ରାଽସ୍ମାତି ହ ସ୍ମାଦ୍ ଶାଶ୍ୱିଲ୍ୟଃ ଶାଶ୍ୱିଲ୍ୟଃ ।। ୩.୧୪.୪।।

।। ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟେଚତୁର୍ଦ୍ଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ପଞ୍ଚିଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ଅନ୍ତରିକ୍ଷୋଦରଃ କୋଶୋ ଭୂମିରୁଧ୍ମୋ ନ ଜୀର୍ଯ୍ୟତି ଦିଶୋ ହ୍ୟସ୍ୟ ସ୍ତ୍ରବ୍ଧୟୋ
ଦେଘୀରସ୍ୟୋଞ୍ଜରଂ ବିଲଂ ସ ଏଷ କୋଶୋ ବସୁଧାନସ୍ତସ୍ମିନ୍ନିଶ୍ୱମିଦଂ ଶ୍ରିତମ୍ ।। ୩.୧୫.୧।।

ତସ୍ୟ ପ୍ରାଚୀ ଦିଗ୍ଭୂହୂର୍ନାମ ସହମାନା ନାମ ଦକ୍ଷିଣା ରାଜ୍ଞୀ ନାମ ପ୍ରତୀଚୀ ସୁଭୂତା
ନାମୋଦୀଚୀ ତାସାଂ ବାୟୁର୍ବସୁଃ ସ ଯ ଏତମେବଂ ବାୟୁଂ ଦିଶାଂ ବସୁଂ ବେଦ ନ
ପୁତ୍ରରୋଦଂ ରୋଦିତି ସୋଽହମେତମେବଂ ବାୟୁଂ ଦିଶାଂ ବସୁଂ
ବେଦ ମା ପୁତ୍ରରୋଦଂ ରୁଦମ୍ ।। ୩.୧୫.୨।।

ଅରିଷ୍ଟଂ କୋଶଂ ପ୍ରପଦ୍ୟେଽମୁନାଽମୁନାଽମୁନା ପ୍ରାଣଂ
ପ୍ରପଦ୍ୟେଽମୁନାଽମୁନାଽମୁନା ଭୃଃ ପ୍ରପଦ୍ୟେଽମୁନାଽମୁନାଽମୁନା
ଭୃବଃ ପ୍ରପଦ୍ୟେଽମୁନାଽମୁନାଽମୁନା ସ୍ୱଃ ପ୍ରପଦ୍ୟେଽମୁନାଽମୁନାଽମୁନା ।। ୩.୧୫.୩।।

ସ ଯଦବୋଚଂ ପ୍ରାଣଂ ପ୍ରପଦ୍ୟ ଇତି ପ୍ରାଣୋ ବା ଇଦଂ ସର୍ବଂ
ଭୂତଂ ଯଦିଦଂ କିଂଚ ତମେବ ତଦ୍-ପ୍ରାପସ୍ତି ॥ ୩.୧୫.୪॥

ଅଥ ଯଦବୋଚଂ ଭୂଃ ପ୍ରପଦ୍ୟ ଇତି ପୃଥିବୀଂ ପ୍ରପଦ୍ୟେଽନ୍ତରିକ୍ଷଂ
ପ୍ରପଦ୍ୟେ ଦିବଂ ପ୍ରପଦ୍ୟ ଇତ୍ୟେବ ତଦବୋଚମ୍ ॥ ୩.୧୫.୫॥

ଅଥ ଯଦବୋଚଂ ଭୂବଃ ପ୍ରପଦ୍ୟ ଇତ୍ୟଗ୍ନିଂ ପ୍ରପଦ୍ୟେ ବାୟୁଂ
ପ୍ରପଦ୍ୟ ଆଦିତ୍ୟଂ ପ୍ରପଦ୍ୟ ଇତ୍ୟେବ ତଦବୋଚମ୍ ॥ ୩.୧୫.୬॥

ଅଥ ଯଦବୋଚଂ ସ୍ୱଃ ପ୍ରପଦ୍ୟ ଇତ୍ୟଗ୍-ବେଦଂ ପ୍ରପଦ୍ୟେ ଯଜୁର୍ବେଦଂ ପ୍ରପଦ୍ୟେ
ସାମବେଦଂ ପ୍ରପଦ୍ୟ ଇତ୍ୟେବ ତଦବୋଚଂ ତଦବୋଚମ୍ ॥ ୩.୧୫.୭॥

॥ ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟୋପସ୍ଥିତଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଷୋଡଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ପୁରୁଷୋ ବାବ ଯଜ୍ଞସ୍ତସ୍ୟ ଯାନି ଚତୁର୍ବିଂଶତିବର୍ଷାଣି ତଦ୍-ପ୍ରାତଃସବନଂ
ଚତୁର୍ବିଂଶତ୍ୟକ୍ଷରା ଗାୟତ୍ରୀ ଗାୟତ୍ରଂ ପ୍ରାତଃସବନଂ ତଦସ୍ୟ ବସବୋଽନ୍ତାୟତ୍ତାଃ
ପ୍ରାଣା ବାବ ବସବ ଏତେ ହୀଦଂ ସର୍ବଂ ବାସୟନ୍ତି ॥ ୩.୧୬.୧॥

ତଂ ଚେଦେତସ୍ମିନ୍ନୟସି କିଂଚିଦୁପତପେସ୍ତ ବ୍ରହ୍ମାତ୍-ପ୍ରାଣା ବସବ ଇଦଂ ମେ ପ୍ରାତଃସବନଂ
ମାଧ୍ୟାହ୍ନିନଃ ସବନମନୁସଂତନ୍ନତେତି ମାଂହଂ ପ୍ରାଣାନାଂ ବସୁନାଂ ମଧ୍ୟେ ଯଜ୍ଞେ
ବିଲୋଘ୍ନୀୟେତ୍ୟୁର୍ବେତ ତତ ଏତ୍ୟଗଦୋ ହ ଭବତି ॥ ୩.୧୬.୨॥

ଅଥ ଯାନି ଚତୁଷ୍ପଦ୍ୱାରିଃ ଶର୍ଷାଣି ତନ୍ମାଧ୍ୟାହ୍ନିନଃ ସବନଂ ଚତୁଷ୍ପଦ୍ୱାରିଃଶଦକ୍ଷରା
ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ ତ୍ରେଷ୍ଟୁଭଂ ମାଧ୍ୟାହ୍ନିନଃ ସବନଂ ତଦସ୍ୟ ରୁଦ୍ରା ଅନ୍ତାୟତ୍ତାଃ ପ୍ରାଣା
ବାବ ରୁଦ୍ରା ଏତେ ହୀଦଂ ସର୍ବଂ ରୋଦୟନ୍ତି ॥ ୩.୧୬.୩॥

ତଂ ଚେଦେତସ୍ମିନ୍ନୁୟସି କିଂଚିଦୁପତପେସ୍ତ ବ୍ରହ୍ମାତ୍-ପ୍ରାଣା ରୁଦ୍ରା ଇଦଂ ମେ
ମାଧ୍ୟାହିନଃ ସବନଂ ତୃତୀୟସବନମନୁସନ୍ତନ୍ନୁତେତି ମାଃହଂ ପ୍ରାଣାନାଃ ରୁଦ୍ରାଣାଂ
ମଧ୍ୟେ ଯୁଜ୍ଞୋ ବିଲୋଘ୍ନୀୟେତ୍ୟୁର୍ଜୈବ ତତ ଏତ୍ୟଗଦୋ ହ ଭବତି ।। ୩.୧୭.୪।।

ଅଥ ଯାନ୍ୟଷ୍ଟାତତ୍ପାରିଃ ଶଦୃଷାଣି ତତ୍ତୃତୀୟସବନମଷ୍ଟାତତ୍ପାରିଃ ଶଦକ୍ଷରା
ଜଗତୀ ଜାଗତଂ ତୃତୀୟସବନଂ ତଦସ୍ୟାଦିତ୍ୟା ଅନ୍ତାୟତ୍ତାଃ
ପ୍ରାଣା ବାବାଃଽଦିତ୍ୟା ଏତେ ହୀଦଃ ସର୍ବମାଦଦତେ ।। ୩.୧୭.୫।।

ତଂ ଚେଦେତସ୍ମିନ୍ନୁୟସି କିଂଚିଦୁପତପେସ୍ତ ବ୍ରହ୍ମାତ୍-ପ୍ରାଣା ଅଦିତ୍ୟା ଇଦଂ ମେ
ତୃତୀୟସବନମାୟୁରନୁସଂତନ୍ନୁତେତି ମାଃହଂ ପ୍ରାଣାନାମାଦିତ୍ୟାନାଂ ମଧ୍ୟେ
ଯୁଜ୍ଞୋ ବିଲୋଘ୍ନୀୟେତ୍ୟୁର୍ଜୈବ ତତ ଏତ୍ୟଗଦୋ ହୈବ ଭବତି ।। ୩.୧୭.୬।।

ଏତଞ୍ଚ ସ୍ତୁ ବୈ ତଦ୍ବିଦ୍ବାନାହ ମହିଦାସ ଐତରେୟଃ ସ କିଂ ମ ଏତଦୁପତପସି
ୟୋଃହମନେନ ନ ପ୍ରେଷ୍ୟାମୀତି ସ ହ ଷୋଡଶଂ ବର୍ଷଶତମଜୀବତ୍-ପ୍ର
ହ ଷୋଡଶଂ ବର୍ଷଶତଂ ଜୀବତି ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ।। ୩.୧୭.୭।।

।। ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟେଷୋଡଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ସପ୍ତଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ସ ଯଦଶିଶିଷତି ଯୁପିପାସତି ଯନ୍ନ ରମତେ ତା ଅସ୍ୟ ଦୀକ୍ଷାଃ ।। ୩.୧୭.୧।।

ଅଥ ଯଦଶ୍ନାତି ଯୁପିବତି ଯଦ୍ରମତେ ତଦୁପସଦୈରେତି ।। ୩.୧୭.୨।।

ଅଥ ଯଦ୍ବସତି ଯଦ୍ବକ୍ଷତି ଯନ୍ନୈଧୁନଂ ଚରତି ସ୍ତୁତଶସ୍ତ୍ରେରେବ ତଦେତି ।। ୩.୧୭.୩।।

ଅଥ ଯଦ୍ବପୋ ଦାନମାର୍ଜବମହିଃ ସା ସତ୍ୟବଚନମିତି ତା ଅସ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣାଃ ।। ୩.୧୭.୪।।

ତସ୍ମାଦାହୁଃ ସୋଷ୍ୟତ୍ୟସୋଷ୍ଠେତି ପୁନରୁପାଦନମେବାସ୍ୟ
ତନ୍ନରଣମେବାସ୍ୟାବତୃଧଃ ।। ୩.୧୭.୫।।

ତଜ୍ଞେତଦ୍-ଘୋର୍ ଆଜ୍ଞିରସଃ କୃଷ୍ଣାୟ ଦେବକୀପୁତ୍ରାୟୋକ୍ତୋବାଚାପିପାସ
ଏବ ସ ବଭୂବ ସୋଽନ୍ତବେଲ୍ଲାୟାମେତନ୍ତ୍ରୟଂ ପ୍ରତିପଦ୍ୟେତାକ୍ଷିତମସ୍ୟତୁ୍ୟତମସି
ପ୍ରାଣସଂ ଶିତମସୀତି ତତ୍ତ୍ରେତେ ଦ୍ଵେ ଋଚୌ ଭବତଃ ।। ୩.୧୭.୬।।

ଆଦିତ୍-ପ୍ରତୁସ୍ୟ ରେତସ ଭଦ୍ରୟଂ ତମସସ୍ଵରି ଜ୍ୟୋତିଃ ପଶ୍ୟନ୍ତ ଭଉରଂ ସ୍ଵଃ ପଶ୍ୟନ୍ତ
ଭଉରଂ ଦେବଂ ଦେବତ୍ରା ସୂର୍ଯ୍ୟମଗନ୍ତୁ ଜ୍ୟୋତିରୁତ୍ତମମିତି ଜ୍ୟୋତିରୁତ୍ତମମିତି ।। ୩.୧୭.୭।।

।। ଇତି ଦୃତୀୟାଧ୍ୟାୟୋପସ୍ତବଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଅଷ୍ଟାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ମନୋ ବ୍ରହ୍ମେତୁ୍ୟପାସୀତେତ୍ୟଧ୍ୟାତୁମଥାପିଦୈବତମାକାଶୋ
ବ୍ରହ୍ମେତୁ୍ୟଭୟମାଦିଷ୍ଠଂ ଭବତ୍ୟଧ୍ୟାତୁଂ ଚାପିଦୈବତଂ ଚ ।। ୩.୧୮.୧।।

ତଦେତକତୁଷ୍ଟାଦ୍-ବ୍ରହ୍ମ ବାକ୍ପାଦଃ ପ୍ରାଣଃ ପାଦଶ୍ଚକ୍ଷୁଃ ପାଦଃ ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ପାଦ
ଇତ୍ୟଧ୍ୟାତୁମଥାପିଦୈବତମଗ୍ନିଃ ପାଦୋ ବାୟୁଃ ପାଦ ଅଦିତ୍ୟଃ ପାଦୋ ଦିଶଃ ପାଦ
ଇତୁ୍ୟଭୟମେବାଦିଷ୍ଠଂ ଭବତ୍ୟଧ୍ୟାତୁଂ ଚୈବାପିଦୈବତଂ ଚ ।। ୩.୧୮.୨।।

ବାଗେବ ବ୍ରହ୍ମଣଶ୍ଚତୁର୍ଥଃ ପାଦଃ ସୋଽଗ୍ନିନା ଜ୍ୟୋତିଷା ଭାତି ଚ ତପତି ଚ ଭାତି ଚ ତପତି ଚ
କୀର୍ତ୍ତ୍ୟା ଯୁଶସା ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସେନ ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ।। ୩.୧୮.୩।।

ପ୍ରାଣ ଏବ ବ୍ରହ୍ମଣଶ୍ଚତୁର୍ଥଃ ପାଦଃ ସ ବାୟୁନା ଜ୍ୟୋତିଷା ଭାତି ଚ ତପତି ଚ ଭାତି ଚ ତପତି ଚ
କୀର୍ତ୍ତ୍ୟା ଯୁଶସା ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସେନ ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ।। ୩.୧୮.୪।।

ଚକ୍ଷୁରେବ ବ୍ରହ୍ମଣଶ୍ଚତୁର୍ଥଃ ପାଦଃ ସ ଆଦିତ୍ୟେନ ଜ୍ୟୋତିଷା ଭାତି ଚ ତପତି ଚ ଭାତି ଚ ତପତି ଚ
କୀର୍ତ୍ତ୍ୟା ଯୁଗସା ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସେନ ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ।। ୩.୧୮.୫।।

ଶ୍ରୋତ୍ରମେବ ବ୍ରହ୍ମଣଶ୍ଚତୁର୍ଥଃ ପାଦଃ ସ ଦିଗ୍ଭିର୍ଜ୍ୟୋତିଷା ଭାତି ଚ ତପତି ଚ ଭାତି ଚ ତପତି ଚ
କୀର୍ତ୍ତ୍ୟା ଯୁଗସା ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସେନ ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ।। ୩.୧୮.୬।।

।। ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟୋଽଷ୍ଟାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଏକୋନବିଂଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ଆଦିତ୍ୟୋ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟାଦେଶସ୍ତସ୍ୟୋପବ୍ୟାଖ୍ୟାନମସଦେବେଦମଗ୍ର ଆସୀତ୍ ।
ତସ୍ମିନ୍ନାସୀତ୍ତମଭବତ୍ତଦାଶ୍ଚ ନିରବର୍ତ୍ତତ ତସ୍ମିନ୍ନବସ୍ତରସ୍ୟ ମାତ୍ରାମଶୟତ ତନ୍ନିରଭିଦ୍ୟତ
ତେ ଆଶ୍ଚକପାଲେ ରଜତଂ ଚ ସୁବର୍ଣ୍ଣଂ ଚାଭବତାମ୍ ।। ୩.୧୯.୧।।

ତଦ୍ୟଦ୍ରଜତଃ ସେୟଂ ପୃଥିବୀ ଯସୁବର୍ଣ୍ଣଃ ସା ଦୈର୍ଘ୍ୟଞ୍ଜରାୟୁ ତେ ପର୍ବତା ଯଦୁଲ୍ଲଃ ସ
ମେଘୋ ନୀହାରୋ ଯୁ ଧମନୟସ୍ତା ନଦ୍ୟୋ ଯଦ୍ବାସ୍ତେୟମୁଦକଃ ସ ସମୁଦ୍ରଃ ।। ୩.୧୯.୨।।

ଅଥ ଯତ୍ତଦଜାୟତ ସୋଽସାବାଦିତ୍ୟସ୍ତଂ ଜାୟମାନଂ ଘୋଷା ଭଲୁଲବୋଽନୁଦତିଷ୍ଠନ୍ନୁସର୍ବାଣି
ଚ ଭୂତାନି ସର୍ବେ ଚ କାମାସ୍ତସ୍ମାତ୍ତସ୍ୟୋଦୟଂ ପ୍ରତି ପ୍ରତ୍ୟାୟନଂ ପ୍ରତି ଘୋଷା
ଭଲୁଲବୋଽନୁଦତିଷ୍ଠନ୍ତି ସର୍ବାଣି ଚ ଭୂତାନି ସର୍ବେ ଚୈବ କାମାଃ ।। ୩.୧୯.୩।।

ସ ଯୁ ଏତମେବଂ ବିଦ୍ୱାନାଦିତ୍ୟଂ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟପାସ୍ତେଽଭ୍ୟାଶୋ ହ ଯଦେନଃ ସାଧବୋ
ଘୋଷା ଆ ଚ ଗଚ୍ଛେୟୁରୁପ ଚ ନିମ୍ନେତେରନ୍ନିମ୍ନେତେରନ୍ ।। ୩.୧୯.୪।।

।। ଇତି ତୃତୀୟାଧ୍ୟାୟୋଽକୋନବିଂଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଇତି ତୃତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।।



॥ ଚତୁର୍ଥୋଧ୍ୟାୟଃ ॥

॥ ପ୍ରଥମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଓଁ ଜାନଶ୍ଚୁତିର୍ହ ପୌତ୍ରାୟଣଃ ଶ୍ରଦ୍ଧାଦେୟୋ ବହୁଦାୟୀ ବହୁପାକ୍ୟ ଆସ
ସ ହ ସର୍ବତ ଆବସଥାନୁପୟାଂଚକ୍ରେ ସର୍ବତ ଏବ ମେହସ୍ୟାନ୍ତୀତି ॥ ୪.୧.୧॥

ଅଥ ହ ହଂସା ନିଶାୟାମତିପେତୁସ୍ତୁର୍ଭେବଂ ହଂ ସୋହଂ ସମଭ୍ୟବାଦ
ହୋ ହୋଂୟି ଭଲ୍ଲାଷ ଭଲ୍ଲାଷ ଜାନଶ୍ଚୁତେଃ ପୌତ୍ରାୟଣସ୍ୟ
ସମଂ ଦିବା ଜ୍ୟୋତିରାତତଂ ତନ୍ନା ପ୍ରସାଜ୍-କ୍ଷୀସ୍ତୁତ୍ବା ମା ପ୍ରଧାକ୍ଷୀରିତି ॥ ୪.୧.୨॥

ତମ୍ନୁ ହ ପରଃ ପ୍ରତ୍ୟୁବାଚ କମ୍ବର ଏନମେତସ୍ତୁତ୍ତଂ ସୟୁଗ୍ମାନମିବ
ରେକ୍ମମାଢ୍ଢେତି ଯୋ ନୁ କଥଂ ସୟୁଗ୍ମା ରେକ୍ମ ଇତି ॥ ୪.୧.୩॥

ୟଥା କୃତାୟବିଜିତାୟାଧରେୟାଃ ସଂୟୁକ୍ତ୍ୟେବମେନଂ ସର୍ବଂ ତଦଭିସମୈତି ଯଜ୍ଞିଂଚ
ପ୍ରଜାଃ ସାଧୁ କୁର୍ବନ୍ତି ଯସ୍ତଦ୍ଵେଦ ଯସ୍ତ ବେଦ ସ ମୟୈତଦୁକ୍ତ ଇତି ॥ ୪.୧.୪॥

ତଦୁ ହ ଜାନଶ୍ଚୁତିଃ ପୌତ୍ରାୟଣ ଉପଶୁଶ୍ରାବ
ସ ହ ସଂଜିହାନ ଏବ କ୍ଷତ୍ରାରମୁବାଚାଙ୍ଗାରେ ହ ସୟୁଗ୍ମାନମିବ
ରେକ୍ମମାଢ୍ଢେତି ଯୋ ନୁ କଥଂ ସୟୁଗ୍ମା ରେକ୍ମ ଇତି ॥ ୪.୧.୫॥

ୟଥା କୃତାୟବିଜିତାୟାଧରେୟାଃ ସଂୟୁକ୍ତ୍ୟେବମେନଂ ସର୍ବଂ ତଦଭିସମୈତି ଯଜ୍ଞିଂଚ
ପ୍ରଜାଃ ସାଧୁ କୁର୍ବନ୍ତି ଯସ୍ତଦ୍ଵେଦ ଯସ୍ତ ବେଦ ସ ମୟୈତଦୁକ୍ତ ଇତି ॥ ୪.୧.୬॥

ସ ହ କ୍ଷତ୍ରାନ୍ଦିଷ୍ୟ ନାବିଦମିତି ପ୍ରତ୍ୟେୟାୟ ତଂ ହୋବାଚ
ୟତ୍ରାରେ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ୟାନୈଷଣା ତଦେନମର୍ହେତି ॥ ୪.୧.୭॥

ସୋଽଧସ୍ତ୍ରାଜ୍ଞକଚସ୍ୟ ପାମାନଂ କଷମାଶମୁପୋପବିବେଶ
ତଂ ହାତୁ୍ୟବାଦ ତ୍ୱଂ ନୁ ଭଗବଃ ସୟୁଗ୍ମା ରୈକ୍ୱ ଇତ୍ୟହଂ ହ୍ୟରାମ
ଇତି ହ ପ୍ରତିଜଜ୍ଞେ ସ ହ କ୍ଷତ୍ରାଽବିଦମିତି ପ୍ରତ୍ୟେୟାୟ ॥ ୪.୧.୮ ॥

॥ ଇତି ଚତୁର୍ଥାଧ୍ୟାୟୋପଥମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଦ୍ୱିତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ତଦୁ ହ ଜାନଶୁତିଃ ପୌତ୍ରାୟଣଃ ଷବ୍ ଶତାନି ଗବାଂ
ନିଷ୍କମଶ୍ୱତରୀରଥଂ ତଦାଦାୟ ପ୍ରତିଚକ୍ରମେ ତଂ ହାତୁ୍ୟବାଦ ॥ ୪.୨.୧॥

ରୈକ୍ୱେମାନି ଷବ୍ ଶତାନି ଗବାମୟଂ ନିଷ୍କୋଽୟମଶ୍ୱତରୀରଥୋ ନୁ
ମ ଏତାଂ ଭଗବୋ ଦେବତାଂ ଶାଧି ଯାଂ ଦେବତାମୁପାସ୍ତସ ଇତି ॥ ୪.୨.୨॥

ତମୁ ହ ପରଃ ପ୍ରତ୍ୟୁବାଚାହ ହାରେତ୍ୱା ଶୁଦ୍ର ତବୈବ ସହ
ଗୋଭିରସ୍ଥିତି ତଦୁହ ପୁନରେବ ଜାନଶୁତିଃ ପୌତ୍ରାୟଣଃ
ସହସ୍ରଂ ଗବାଂ ନିଷ୍କମଶ୍ୱତରୀରଥଂ ଦୁହିତରଂ ତଦାଦାୟ ପ୍ରତିଚକ୍ରମେ ॥ ୪.୨.୩॥

ତଂ ହାତୁ୍ୟବାଦ ରୈକ୍ୱେଦଂ ସହସ୍ରଂ ଗବାମୟଂ ନିଷ୍କୋଽୟମଶ୍ୱତରୀରଥ ଇୟଂ
ଜାୟାୟଂ ଗ୍ରାମୋ ଯୁସ୍ମିନ୍ନାସ୍-ସେଽନ୍ଦେବ ମା ଭଗବଃ ଶାଧୀତି ॥ ୪.୨.୪ ॥

ତସ୍ୟା ହ ମୁଖମୁପୋଦ୍-ଗୃହ୍ଣନ୍ନୁବାଚାଜହାରେମାଃ ଶୁଦ୍ରାନେନୈବ ମୁଖେନାଲପୟିଷ୍ୟଥା
ଇତି ତେ ହୈତେ ରୈକ୍ୱପର୍ଣ୍ଣା ନାମ ମହାବୃକ୍ଷେଷୁ ଯତ୍ରାସ୍ତା ଭବାସ ତସ୍ମୈ ହୋବାଚ ॥ ୪.୨.୫ ॥

॥ ଇତି ଚତୁର୍ଥାଧ୍ୟାୟୋଦ୍ୱିତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

|| ତୃତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ବାୟୁର୍ବାବ ସଂବର୍ଗୋ ଯଦା ବା ଅଗ୍ନିରୁଦ୍ଵାୟତି ବାୟୁମେବାପ୍ୟେତି ଯଦା
ସୂର୍ଯ୍ୟୋଽସ୍ତମେତି ବାୟୁମେବାପ୍ୟେତି ଯଦା ଚନ୍ଦ୍ରୋଽସ୍ତମେତି ବାୟୁମେବାପ୍ୟେତି || ୪.୩.୧||

ଯଦାପ ଉଚ୍ଛ୍ଵାସ୍ୟନ୍ତି ବାୟୁମେବାପିୟନ୍ତି
ବାୟୁର୍ହ୍ୟେବୈତାନ୍ ସର୍ବାନ୍ ସଂବୃଞ୍ଚ୍ୟ ଇତ୍ୟପିଦୈବତମ୍ || ୪.୩.୨||

ଅଥାଧ୍ୟାତ୍ମଂ ପ୍ରାଣୋ ବାବ ସଂବର୍ଗଃ ସ ଯଦା ସ୍ଵପିତି ପ୍ରାଣମେବ ବାଗପ୍ୟେତି ପ୍ରାଣଂ ଚକ୍ଷୁଃ
ପ୍ରାଣଂ ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ପ୍ରାଣଂ ମନଃ ପ୍ରାଣୋ ହ୍ୟେବୈତାନ୍ ସର୍ବାନ୍ ସଂବୃଞ୍ଚ୍ୟ ଇତି || ୪.୩.୩||

ତୌ ବା ଏତୌ ଦ୍ଵୌ ସଂବର୍ଗୌ ବାୟୁରେବ ଦେବେଷୁ ପ୍ରାଣଃ ପ୍ରାଣେଷୁ || ୪.୩.୪||

ଅଥ ହ ଶୌନକଂ ଚ କାପେୟମଭିପ୍ରତାରିଣଂ ଚ କାକ୍ଷସେନିଂ
ପରିବିଷ୍ୟମାଣୌ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ବିଭିକ୍ଷେ ତସ୍ମା ଉ ହ ନ ଦଦତୁଃ || ୪.୩.୫||

ସ ହୋବାତ ମହାତ୍ମନଶ୍ଚତୁରୋ ଦେବ ଏକଃ କଃ ସ ଜଗାର ଭୁବନସ୍ୟ
ଗୋପାସ୍ତଂ କାପେୟ ନାଭିପଶ୍ୟନ୍ତି ମର୍ତ୍ତ୍ୟା ଅଭିପ୍ରତାରିନ୍ଦୁଦୁଧା ବସନ୍ତଂ
ୟସ୍ମୈ ବା ଏତଦନ୍ନଂ ତସ୍ମା ଏତନ୍ନ ଦତ୍ତମିତି || ୪.୩.୬||

ତଦୁ ହ ଶୌନକଃ କାପେୟଃ ପ୍ରତିମନ୍ଥାନଃ ପ୍ରତ୍ୟେୟାୟାଃତ୍ତା ଦେବାନାଂ ଜନିତା ପ୍ରଜାନାଃ
ହିରଣ୍ୟଦଂଷ୍ଟ୍ରା ବଭ୍ରୋଃନସୂରିର୍ମହାବ୍ରହ୍ମସ୍ୟ ମହିମାନମାତୁରନନ୍ଦ୍ୟମାନୋ ଯଦନନ୍ନମତୀତି
ବୈ ବୟଂ ବ୍ରହ୍ମଚାରିନ୍ନେଦମୁପାସ୍ମହେ ଦତ୍ତାସ୍ମୈ ଭିକ୍ଷାମିତି || ୪.୩.୭||

ତସ୍ମ ଉ ହ ଦଦୁସ୍ତେ ବା ଏତେ ପଞ୍ଚାନେ୍ୟ ପଞ୍ଚାନେ୍ୟ ଦଶ ସନ୍ତସ୍ତକୃତଂ ତସ୍ମାସ୍ତର୍ବାସୁ
ଦିକ୍ଷନ୍ନମେବ ଦଶ କୃତଃ ସୈଷା ବିରାଡନାଦୀ ତୟେଦଂ ସର୍ବଂ ଦୃଷ୍ଟଂ ସର୍ବମସ୍ୟେଦଂ
ଦୃଷ୍ଟଂ ଭବତ୍ୟନ୍ନାଦୋ ଭବତି ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ଯୁ ଏବଂ ବେଦ || ୪.୩.୮||

|| ଇତି ଚତୁର୍ଥାଧ୍ୟାୟେତୃତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

॥ ଚତୁର୍ଥଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ସତ୍ୟକାମୋ ହ ଜାବାଲୋ ଜବାଲାଂ ମାତରମାମନ୍ତୟାଂଚକ୍ରେ
ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟଂ ଭବତି ବିବସ୍ତ୍ୟାମି କିଂଗୋତ୍ରୋ ନୃହମସ୍ମୀତି ॥ ୪.୪.୧॥

ସା ହୈନମୁବାଚ ନାହମେତଦ୍ଦେଦ ତାତ ଯୁଞ୍ଜୋତ୍ରସ୍ତୁମସି ବହୁହଂ ଚରନ୍ତୀ ପରିଚାରିଣୀ
ଯୌବନେ ତ୍ୱାମଲଭେ ସାଂହମେତନ୍ନ ବେଦ ଯୁଞ୍ଜୋତ୍ରସ୍ତୁମସି ଜବାଲା ତୁ ନାମାହମସ୍ମି
ସତ୍ୟକାମୋ ନାମ ତ୍ୱମସି ସ ସତ୍ୟକାମ ଏବ ଜାବାଲୋ ବ୍ରବୀଥା ଇତି ॥ ୪.୪.୨॥

ସହ ହାରିଦ୍ରୁମତଂ ଗୌତମମେତ୍ୟୋବାଚ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟଂ ଭଗବତି
ବସ୍ତ୍ୟାମୁ୍ୟପେୟାଂ ଭଗବନ୍ତମିତି ॥ ୪.୪.୩॥

ତଂ ହୋବାଚ କିଂଗୋତ୍ରୋ ନୁ ସୋମ୍ୟାସୀତି ସ ହୋବାଚ ନାହମେତଦ୍ଦେଦ ଭୋ
ଯୁଞ୍ଜୋତ୍ରୋଽହମସ୍ମ୍ୟପୃଚ୍ଛଂ ମାତରଂ ସା ମା ପ୍ରତ୍ୟବ୍ରବୀଦ୍ବହୁହଂ ଚରନ୍ତୀ ପରିଚାରିଣୀ
ଯୌବନେ ତ୍ୱାମଲଭେ ସାଂହମେତନ୍ନ ବେଦ ଯୁଞ୍ଜୋତ୍ରସ୍ତୁମସି ଜବାଲା ତୁ ନାମାହମସ୍ମି
ସତ୍ୟକାମୋ ନାମ ତ୍ୱମସୀତି ସୋଽହଂ ସତ୍ୟକାମୋ ଜାବାଲୋଽସ୍ମି ଭୋ ଇତି ॥ ୪.୪.୪॥

ତଂ ହୋବାଚ ନୈତଦବ୍ରାହ୍ମଣୋ ବିବଚ୍ଛୁମର୍ହତି ସମିଧଂ ସୋମ୍ୟାଂଽହରୋପ ତ୍ୱା
ନେଷ୍ୟ ନ ସତ୍ୟାଦଗା ଇତି ତମୁପନୀୟ କୃଶାନାମବଲାନାଂ ଚତୁଃଶତା ଗା
ନିରାକୃତ୍ୟୋବାଚେମାଃ ସୋମ୍ୟାନୁସଂବ୍ରଜେତି ତା ଅଭିପ୍ରସ୍ଥାପୟନ୍ନୁବାଚ
ନାସହସ୍ରେଣାବର୍ତ୍ତେୟେତି ସ ହ ବର୍ଷଶଶଂ ପ୍ରୋବାସ ତା ଯଦା ସହସ୍ରଂ ସଂପେଦୁଃ ॥ ୪.୪.୫॥

॥ ଇତି ଚତୁର୍ଥାଧ୍ୟାୟୋଚତୁର୍ଥଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ପଞ୍ଚମଃ ଶ୍ଳୋଃ ॥

ଅଥ ହୈନମୃଷତୋଽଭ୍ୟୁବାଦ ସତ୍ୟକାମନା ଇତି ଭଗବ ଇତି ହ
ପ୍ରତିଶୁଶ୍ରାବ ପ୍ରାପ୍ତାଃ ସୋମ୍ୟ ସହସ୍ରଃ ସ୍ଥଃ ପ୍ରାପୟ ନ ଆଚାର୍ଯ୍ୟକୁଲମ୍ ॥ ୪.୫.୧॥

ବ୍ରହ୍ମଣଶ୍ଚ ତେ ପାଦଂ ବ୍ରବାଣୀତି ବ୍ରବୀତୁ ମେ ଭଗବାନିତି ତସ୍ମୈ ହୋବାଚ
ପ୍ରାଚୀ ଦିକ୍ଷଳା ପ୍ରତୀଚୀ ଦିକ୍ଷଳା ଦକ୍ଷିଣା ଦିକ୍ଷଲୋଦୀଚୀ ଦିକ୍ଷଲୈଷ ବୈ
ସୋମ୍ୟ ଚତୁଷ୍ଟଲଃ ପାଦୋ ବ୍ରହ୍ମଣଃ ପ୍ରକାଶବାନୁମ ॥ ୪.୫.୨॥

ସ ଯ ଏତମେବଂ ବିଦ୍ବାଃ ଶ୍ଚତୁଷ୍ଟଲଂ ପାଦଂ ବ୍ରହ୍ମଣଃ ପ୍ରକାଶବାନିତ୍ୟୁପାସ୍ତେ
ପ୍ରକାଶବାନସ୍ତ୍ରିଲୋକେ ଭବତି ପ୍ରକାଶବତୋ ହ ଲୋକାଞ୍ଜୟତି ଯ ଏତମେବଂ
ବିଦ୍ବାଃ ଶ୍ଚତୁଷ୍ଟଲଂ ପାଦଂ ବ୍ରହ୍ମଣଃ ପ୍ରକାଶବାନିତ୍ୟୁପାସ୍ତେ ॥ ୪.୫.୩॥

॥ ଇତି ଚତୁର୍ଥାଧ୍ୟାୟୋପଞ୍ଚମଃ ଶ୍ଳୋଃ ॥

॥ ଷଷ୍ଠଃ ଶ୍ଳୋଃ ॥

ଅଗ୍ନିଷ୍ଟେ ପାଦଂ ବକ୍ତେତି ସ ହ ଶ୍ଳୋଭୁତେ ଗା ଆଭିପ୍ରସ୍ଥାପୟାଂଚକାର
ତା ଯତ୍ରାଭିସାୟଂ ବଭୂବୁସ୍ତତ୍ରାଗ୍ନିମୁପସମାଧାୟ ଗା ଉପରୂପ୍ୟ
ସମିଧମାଧାୟ ପଶ୍ଚାଦଗ୍ନୋଃ ପ୍ରାତ୍ସଂପୋପବିବେଶ ॥ ୪.୬.୧॥

ତମଗ୍ନିରଭ୍ୟୁବାଦ ସତ୍ୟକାମନା ଇତି ଭଗବ ଇତି ହ ପ୍ରତିଶୁଶ୍ରାବ ॥ ୪.୬.୨॥

ବ୍ରହ୍ମଣଃ ସୋମ୍ୟ ତେ ପାଦଂ ବ୍ରବାଣୀତି ବ୍ରବୀତୁ ମେ ଭଗବାନିତି ତସ୍ମୈ ହୋବାଚ
ପୃଥିବୀ କଲାଽନ୍ତରିକ୍ଷଂ କଲା ଦ୍ୟୌଃ କଲା ସମୁଦ୍ରଃ କଲୈଷ ବୈ ସୋମ୍ୟ
ଚତୁଷ୍ଟଲଃ ପାଦୋ ବ୍ରହ୍ମଣୋଽନନ୍ତବାନୁମ ॥ ୪.୬.୩॥

ସ ଯ ଶତମେବଂ ବିଦ୍ବାଂଶ୍ଚତୁଷ୍ଟଲଂ ପାଦଂ

ବ୍ରହ୍ମଣୋଽନନ୍ତବାନିତ୍ୟପାସ୍ତ୍ରେଽନନ୍ତବାନସ୍ଥିଲ୍ଲୋକେ ଭବତ୍ୟନନ୍ତବତୋ ହ

ଲୋକାଞ୍ଜୟତି ଯ ଶତମେବଂ ବିଦ୍ବାଂଶ୍ଚତୁଷ୍ଟଲଂ ପାଦଂ ବ୍ରହ୍ମଣୋଽନନ୍ତବାନିତ୍ୟପାସ୍ତ୍ରେ ।। ୪.୭.୪।।

।। ଇତି ଚତୁର୍ଥାଧ୍ୟାୟେଷଷ୍ଠଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ସପ୍ତମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ହଂସସ୍ତେ ପାଦଂ ବକ୍ତେତି ସ ହ ଶ୍ଵୋତୁତେ ଗା ଅଭିପ୍ରସ୍ଥାପୟାଂଚକାର ତା

ୟତ୍ରାଭି ସାୟଂ ବତୁରୁସ୍ତତ୍ରାଗ୍ନିମୁପସମାଧାୟ ଗା ଉପରୂପ୍ୟ ସମିଧମାଧାୟ

ପଶ୍ଚାଦଗ୍ନେଃ ପ୍ରାତ୍ସଂପୋପବିବେଶ ।। ୪.୭.୧।।

ତଂ ହଂସ ଉପନିପତ୍ୟାତୁ୍ୟବାଦ ସତ୍ୟକାମଞ୍ଚ ଇତି ଭଗବ ଇତି ହ ପ୍ରତିଶୁଶ୍ରାବ ।। ୪.୭.୨।।

ବ୍ରହ୍ମଣଃ ସୋମ୍ୟ ତେ ପାଦଂ ବ୍ରବାଣୀତି ବ୍ରବୀତୁ ମେ ଭଗବାନିତି ତସ୍ମୈ

ହୋବାଚାଗ୍ନିଃ କଲା ସୂର୍ଯ୍ୟଃ କଲା ଚନ୍ଦ୍ରଃ କଲା ବିଦ୍ୟୁନ୍ନଲୈଷ ବୈ ସୋମ୍ୟ

ଚତୁଷ୍ଟଲଃ ପାଦୋ ବ୍ରହ୍ମଣୋ ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମାନାମ ।। ୪.୭.୩।।

ସ ଯ ଶତମେବଂ ବିଦ୍ବାଂଶ୍ଚତୁଷ୍ଟଲଂ ପାଦଂ ବ୍ରହ୍ମଣୋ ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମାନିତ୍ୟପାସ୍ତ୍ରେ

ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମାନସ୍ଥିଲ୍ଲୋକେ ଭବତି ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମତୋ ହ ଲୋକାଞ୍ଜୟତି ଯ ଶତମେବଂ

ବିଦ୍ବାଂଶ୍ଚତୁଷ୍ଟଲଂ ପାଦଂ ବ୍ରହ୍ମଣୋ ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମାନିତ୍ୟପାସ୍ତ୍ରେ ।। ୪.୭.୪।।

।। ଇତି ଚତୁର୍ଥାଧ୍ୟାୟେସପ୍ତମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

|| ଅଷ୍ଟମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ମଦୁଷ୍ଟେ ପାଦଂ ବକ୍ରେତି ସ ହ ଶ୍ଳୋଭୁତେ ଗା ଅଭିପ୍ରସ୍ଥାପୟାଂଚକାର
ତା ଯତ୍ରାଭି ସାୟଂ ବଭୁବୁସ୍ତ୍ରାଗ୍ନିମୁପସମାଧାୟ ଗା
ଉପରୂଧ୍ୟ ସମିଧମାଧାୟ ପଶ୍ଚାଦଗ୍ନେଃ ପ୍ରାତୁଂପୋପବିବେଶ || ୪.୮.୧||

ତଂ ମଦୁରୁପନିପତ୍ୟାଭ୍ୟବାଦ ସତ୍ୟକାମନା ଇତି ଭଗବ ଇତି ହ ପ୍ରତିଶୁଶ୍ରାବ || ୪.୮.୨||

ବ୍ରହ୍ମଣଃ ସୋମ୍ୟ ତେ ପାଦଂ ବ୍ରବାଣୀତି ବ୍ରବୀତୁ ମେ ଭଗବାନିତି
ତସ୍ମୈ ହୋବାଚ ପ୍ରାଣଃ କଲ୍ମା ଚକ୍ଷୁଃ କଲ୍ମା ଶ୍ରୋତ୍ରଂ କଲ୍ମା ମନଃ
କଲ୍ଲୈଷ ବୈ ସୋମ୍ୟ ଚତୁଷ୍ଟଲଃ ପାଦୋ ବ୍ରହ୍ମଣ ଆୟତନବାନ୍ନାମ || ୪.୮.୩||

ସ ଯ ଏତମେବଂ ବିଦ୍ବାଃ ଶ୍ଚତୁଷ୍ଟଲଂ ପାଦଂ ବ୍ରହ୍ମଣ ଆୟତନବାନିତୁ୍ୟପାସ୍ତ
ଆୟତନବାନସ୍ମିଲ୍ଲୋକେ ଭବତ୍ୟାୟତନବତୋ ହ ଲୋକାଞ୍ଜୟତି ଯ ଏତମେବଂ
ବିଦ୍ବାଃ ଶ୍ଚତୁଷ୍ଟଲଂ ପାଦଂ ବ୍ରହ୍ମଣ ଆୟତନବାନିତୁ୍ୟପାସ୍ତେ || ୪.୮.୪||

|| ଇତି ଚତୁର୍ଥାଧ୍ୟାୟୋଽଷ୍ଟମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ନବମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ପ୍ରାପ ହାଃଚାର୍ଯ୍ୟକୁଲଂ ତମାଚାର୍ଯ୍ୟୋଽଭ୍ୟବାଦ ସତ୍ୟକାମନା ଇତି
ଭଗବ ଇତି ହ ପ୍ରତିଶୁଶ୍ରାବ || ୪.୯.୧||

ବ୍ରହ୍ମବିଦିବ ବୈ ସୋମ୍ୟ ଭାସି କୋ ନୁ ତ୍ବାଂନୁଶଶାସେତ୍ୟନ୍ୟେ
ମନୁଷ୍ୟେଭ୍ୟ ଇତି ହ ପ୍ରତିଜଞ୍ଜେ ଭଗବାଂସ୍ତ୍ବେବ ମେ କାମେ ବୃୟାତ୍ || ୪.୯.୨||

ଶୁତଂହ୍ୟେବ ମେ ଭଗବଦ୍ବଶେଭ୍ୟ ଆଚାର୍ଯ୍ୟାଭୈବ ବିଦ୍ୟା ବିଦିତା ସାଧିଷ୍ଠଂ
ପ୍ରାପତୀତି ତସ୍ମୈ ହୈତଦେବୋବାଚାତ୍ର ହ ନ କିଂଚନ ବୀୟାୟେତି ବୀୟାୟେତି || ୪.୯.୩||

|| ଇତି ଚତୁର୍ଥାଧ୍ୟାୟୋ ନବମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଦଶମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ଉପକୋସଲୋ ହ ବୈ କାମଲାର୍ଯୁନଃ ସତ୍ୟକାମେ ଜାବାଲେ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟମୁବାସ
ତସ୍ୟ ହ ଦ୍ଵାଦଶବର୍ଷାଣ୍ୟଗ୍ନିନ୍ଦ୍ରପରିଚରାର ସ ହ ସ୍ଥାନ୍ୟାନନ୍ତେବାସିନଃ
ସମାବର୍ତ୍ତୟଃସ୍ତଃ ହ ସ୍ତୈବ ନ ସମାବର୍ତ୍ତୟତି || ୪.୧୦.୧||

ତଂ ଜାୟୋବାଚ ତପ୍ତୋ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ କୁଶଲମଗ୍ନିନ୍ଦ୍ରପରିଚରାରୀନ୍ନା ଦ୍ଵାଃଶ୍ଵଃ
ପରିପ୍ରବୋଚନ୍ପ୍ରବୃହସ୍ପା ଇତି ତସ୍ମୈ ହାପ୍ରୋତୈବ ପ୍ରବାସାଂଚକ୍ରେ || ୪.୧୦.୨||

ସ ହ ବ୍ୟାଧିନାଃନଶିତୁଂ ଦପ୍ରେ ତମାର୍ଯୁଜାୟୋବାଚ ବ୍ରହ୍ମଚାରିନୁଶାନ
କିଂ ନୁ ନାଶ୍ନାସୀତି ସ ହୋବାଚ ବହବ ଇମେଃସ୍ମିନ୍ପୁରୁଷେ କାମା ନାନାତ୍ୟୟା
ବ୍ୟାଧୀଃ ପ୍ରତିପୁର୍ଣ୍ଣୋଽସ୍ମି ନାଶିଷ୍ୟାମୀତି || ୪.୧୦.୩||

ଅଥ ହାଶ୍ଵଃ ସମୂଦିରେ ତପ୍ତୋ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ କୁଶଲଂ ନଃ
ପର୍ଯ୍ୟଚାରୀଈକ୍ତାସ୍ତୈ ପ୍ରବ୍ରବାମେତି ତସ୍ମୈ ହୋରୁଃ || ୪.୧୦.୪||

ପ୍ରାଣୋ ବ୍ରହ୍ମ କଂ ବ୍ରହ୍ମ ଖଂ ବ୍ରହ୍ମେତି ସ ହୋବାଚ ବିଜାନାମ୍ୟହଂ ଯତ୍-ପ୍ରାଣୋ
ବ୍ରହ୍ମ କଂ ତ ତୁ ଖଂ ତ ନ ବିଜାନାମୀତି ତେ ହୋରୁର୍ଯଦ୍ଵାବ କଂ ତଦେବ ଖଂ ଯଦେବ ଖଂ ତଦେବ
କମିତି ପ୍ରାଣଂ ତ ହାସ୍ତୈ ତଦାକାଶଂ ଚୋରୁଃ || ୪.୧୦.୫||

|| ଇତି ଚତୁର୍ଥାଧ୍ୟାୟୋଦଶମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଏକାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ଅଥ ହୈନଂ ଗାର୍ହପତ୍ୟୋଽନୁଶଶାସ ପୃଥିବ୍ୟଗ୍ନିରନ୍ନମାଦିତ୍ୟ ଇତି ଯୁ ଏଷ
ଆଦିତ୍ୟ ପୁରୁଷୋ ଦୃଶ୍ୟତେ ସୋଽହମସ୍ମି ସ ଏବାହମସ୍ମୀତି || ୪.୧୧.୧||

ସ ଯ ଏତମେବଂ ବିଦ୍ଵାନୁପାସ୍ତେଽପହତେ ପାପକୃତ୍ୟାଂ ଲୋକୀ ଭବତି
ସର୍ବମାୟୁରେତି ଜ୍ୟୋଗ୍ଜୀବତି ନାସ୍ୟାବରପୁରୁଷାଃ କ୍ଷୀୟନ୍ତି ଉପ ବୟଂ ତଂ
ଭୁଞ୍ଜାମୋଽସ୍ମିଂଶ୍ଚ ଲୋକେଽମୁଷ୍ମିଂଶ୍ଚ ଯ ଏତମେବଂ ବିଦ୍ଵାନୁପାସ୍ତେ ।। ୪.୧୧.୨।।

।। ଇତି ଚତୁର୍ଥାଧ୍ୟାୟେ ଏକାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଦ୍ଵାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ଅଥ ହୈନମନ୍ନାହାର୍ଯ୍ୟପଚନୋଽନୁଶଶାସାପୋ ଦିଶୋ ନକ୍ଷତ୍ରାଣି ଚନ୍ଦ୍ରମା ଇତି
ୟ ଏଷ ଚନ୍ଦ୍ରମସି ପୁରୁଷୋ ଦୃଶ୍ୟତେ ସୋଽହମସ୍ମି ସ ଏବାହମସ୍ମୀତି ।। ୪.୧୨.୧।।

ସ ଯ ଏତମେବଂ ବିଦ୍ଵାନୁପାସ୍ତେଽପହତେ ପାପକୃତ୍ୟାଂ ଲୋକୀ ଭବତି
ସର୍ବମାୟୁରେତି ଜ୍ୟୋଗ୍ଜୀବତି ନାସ୍ୟାବରପୁରୁଷାଃ କ୍ଷୀୟନ୍ତି ଉପ ବୟଂ ତଂ
ଭୁଞ୍ଜାମୋଽସ୍ମିଂଶ୍ଚ ଲୋକେଽମୁଷ୍ମିଂଶ୍ଚ ଯ ଏତମେବଂ ବିଦ୍ଵାନୁପାସ୍ତେ ।। ୪.୧୨.୨।।

।। ଇତି ଚତୁର୍ଥାଧ୍ୟାୟେ ଦ୍ଵାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ତ୍ରୟୋଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ଅଥ ହୈନମାହବନୀୟୋଽନୁଶଶାସ ପ୍ରାଣ ଆକାଶୋ ଦୈର୍ଘିଦ୍ୟୁଦିତି
ୟ ଏଷ ବିଦ୍ୟୁତି ପୁରୁଷୋ ଦୃଶ୍ୟତେ ସୋଽହମସ୍ମି ସ ଏବାହମସ୍ମୀତି ।। ୪.୧୩.୧।।

ସ ଯ ଏତମେବଂ ବିଦ୍ଵାନୁପାସ୍ତେଽପହତେ ପାପକୃତ୍ୟାଂ ଲୋକୀ ଭବତି ସର୍ବମାୟୁରେତି
ଜ୍ୟୋଗ୍ଜୀବତି ନାସ୍ୟାବରପୁରୁଷାଃ କ୍ଷୀୟନ୍ତି ଉପ ବୟଂ ତଂ ଭୁଞ୍ଜାମୋଽସ୍ମିଂଶ୍ଚ
ଲୋକେଽମୁଷ୍ମିଂଶ୍ଚ ଯ ଏତମେବଂ ବିଦ୍ଵାନୁପାସ୍ତେ ।। ୪.୧୩.୨।।

।। ଇତି ଚତୁର୍ଥାଧ୍ୟାୟେ ତ୍ରୟୋଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

॥ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ତେ ହୋତୁରୁପକୋସଲୈଷା ସୋମ୍ୟ ତେଃସ୍ତଦ୍ଦିଦ୍ୟାତ୍ତୁବିଦ୍ୟା ଚାଚାର୍ଯ୍ୟସ୍ତୁ ତେ ଗତିଂ
ବକ୍ତେତ୍ୟାଜଗାମ ହାସ୍ୟାଚାର୍ଯ୍ୟସ୍ତୁମାଚାର୍ଯ୍ୟେଽଭ୍ୟୁବାଦୋପକୋସଲ୍ଲୀ ଇତି ॥ ୪.୧୪.୧॥

ଭଗବ ଇତି ହ ପ୍ରତିଶୁଶ୍ରାବ ବ୍ରହ୍ମବିଦ ଇବ ସୋମ୍ୟ ତେ ମୁଖଂ ଭାତି କୋ ନୁ ତ୍ବାଂନୁଶଶାସେତି
କୋ ନୁ ମାଂନୁଶିଷ୍ୟାଦ୍-ଭୋ ଇତୀହାପେବ ନିହୁତ ଇମେ ନୂନମୀଦୃଶା ଅନ୍ୟାଦୃଶା
ଇତୀହାଗ୍ନୀନଭ୍ୟାଦେ କିଂ ନୁ ସୋମ୍ୟ କିଲ ତେଃବୋଚନ୍ନିତି ॥ ୪.୧୪.୨॥

ଇଦମିତି ହ ପ୍ରତିଜଜ୍ଞେ ଲୋକାନ୍ୟାବ କିଲ ସୋମ୍ୟ ତେଃବୋଚନ୍ନହଂ ତୁ ତେ
ତଦୃଷ୍ୟାମି ଯଥା ପୁଷ୍କରପଲ୍ଲାଶ ଆପୋ ନ ଶ୍ଲିଷ୍ୟନ୍ତ ଏବମେବଂବିଦି ପାପଂ କର୍ମ ନ
ଶ୍ଲିଷ୍ୟତ ଇତି ବ୍ରବୀତୁ ମେ ଭଗବାନିତି ତସ୍ମୈ ହୋବାଚ ॥ ୪.୧୪.୩॥

॥ ଇତି ଚତୁର୍ଥାଧ୍ୟାୟୋଚତୁର୍ଦ୍ଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ପଞ୍ଚଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ୟ ଏଷୋଃକ୍ଷିଣି ପୁରୁଷୋ ଦୃଶ୍ୟତ ଏଷ ଆତ୍ମେତି ହୋବାଚୈତଦମୃତମଭୟମେତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମେତି
ତଦ୍ୟଦ୍ୟପ୍ୟସ୍ମିନ୍-ସର୍ପିର୍ବୋଦକଂ ବା ସିଞ୍ଚିତି ବର୍ତ୍ତନୀ ଏବ ଗଚ୍ଛତି ॥ ୪.୧୫.୧॥

ଏତଃ ସଂୟଦ୍ବାମ ଇତ୍ୟାଚକ୍ଷତ ଏତଃ ହି ସର୍ବାଣି ବାମାନ୍ୟଭିସଂୟନ୍ତି
ସର୍ବାଣ୍ୟେନଂ ବାମାନ୍ୟଭିସଂୟନ୍ତି ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୪.୧୫.୨॥

ଏଷ ଉ ଏବ ବାମନୀରେଷ ହି ସର୍ବାଣି ବାମାନି ନୟତି
ସର୍ବାଣି ବାମାନି ନୟତି ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୪.୧୫.୩॥

ଏଷ ଉ ଏବ ଭାମନୀରେଷ ହି ସର୍ବେଷୁ ଲୋକେଷୁ ଭାତି
ସର୍ବେଷୁ ଲୋକେଷୁ ଭାତି ଯୁ ଏବଂ ବେଦ ॥ ୪.୧୫.୪॥

ଅଥ ଯଦୁ ଚୈବାସ୍ତିତ୍ତ୍ୱବ୍ୟଂ କୁର୍ବନ୍ତି ଯଦି ଚ ନାର୍ତ୍ତମେବାଭିସଂଭବନ୍ତ୍ୟର୍ଚ୍ଚିଷୋଽହରନ୍ତୁ
ଆପୂର୍ଣ୍ଣମାଣପକ୍ଷମାପୂର୍ଣ୍ଣମାଣପକ୍ଷାଦ୍ୟାନ୍‌ଷତ୍ତୁଦତ୍-ତେତି ମାସାଃ ସ୍ତ୍ରୀନ୍ନାସେଭ୍ୟଃ
ସଂବସ୍ତରଃ ସଂବସ୍ତରାଦାଦିତ୍ୟମାଦିତ୍ୟାଜନ୍ମମସଂ ଚନ୍ଦ୍ରମସୋ ବିଦ୍ୟତଂ
ତତ୍-ପୁରୁଷୋଽମାନବଃ ସ ଏନାନ୍-ବ୍ରହ୍ମ ଗମୟତ୍ୟେଷ ଦେବପଥୋ ବ୍ରହ୍ମପଥ
ଏତେନ ପ୍ରତିପଦ୍ୟମାନା ଇମଂ ମାନବମାବର୍ତଂ ନାବର୍ତ୍ତନ୍ତେ ନାବର୍ତ୍ତନ୍ତେ ॥ ୪.୧୫.୫॥

॥ ଇତି ଚତୁର୍ଥାଧ୍ୟାୟୋପସ୍ଥଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଷୋଡଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଏଷ ହ ବୈ ଯଜ୍ଞୋ ଯୋଃୟଂ ପବତ ଏଷ ହ ଯନ୍ନିଦଃ ସର୍ବଂ ପୁନାତି ଯଦେଷ
ଯନ୍ନିଦଃ ସର୍ବଂ ପୁନାତି ତସ୍ମାଦେଷ ଏବ ଯଜ୍ଞସ୍ତସ୍ୟ ମନଶ୍ଚ ବାକ୍ତ ବର୍ତନୀ ॥ ୪.୧୬.୧॥

ତୟୋରନ୍ୟତରାଂ ମନସା ସଂସ୍କରୋତି ବ୍ରହ୍ମା ବାଚା ହୋତାଽପ୍ସର୍ଯୁରୁଦ୍ଧାତାନ୍ୟତରାଂ ସ
ୟତ୍ରୌପାକୃତେ ପ୍ରାତରନ୍ନୁବାକେ ପୁରା ପରିଧାନୀୟାୟା ବ୍ରହ୍ମା ବ୍ୟବବଦତି ॥ ୪.୧୬.୨॥

ଅନ୍ୟତରାମେବ ବର୍ତନୀଃ ସଂସ୍କରୋତି ହୀୟତେଽନ୍ୟତରା
ସ ଯଥୈକପାଦ୍-ବ୍ରଜନ୍ତଥୋ ବୈକେନ ଚକ୍ରେଣ ବର୍ତମାନୋ ରିଷ୍ୟତ୍ୟେବମସ୍ୟ ଯଜ୍ଞୋ
ରିଷ୍ୟତି ଯଜ୍ଞଃ ରିଷ୍ୟନ୍ତଂ ଯଜମାନୋଽନୁରିଷ୍ୟତି ସ ଇଷ୍ଟା ପାପୀୟାନ୍‌ଭବତି ॥ ୪.୧୬.୩॥

ଅଥ ଯତ୍ରୌପାକୃତେ ପ୍ରାତରନ୍ନୁବାକେନ ପୁରା ପରିଧାନୀୟାୟା ବ୍ରହ୍ମା
ବ୍ୟବବଦତ୍ୟୁତ୍ତେ ଏବ ବର୍ତନୀ ସଂସ୍କୁର୍ବନ୍ତି ନ ହୀୟତେଽନ୍ୟତରା ॥ ୪.୧୬.୪॥

ସ ଯଥୋଭୟପାଦ୍-ବ୍ରଜନ୍ତଥୋ ବୋଭାଭ୍ୟାଂ ଚକ୍ରାଭ୍ୟାଂ ବର୍ତମାନଃ ପ୍ରତିତିଷ୍ଠତ୍ୟେବମସ୍ୟ ଯଜ୍ଞଃ
ପ୍ରତିତିଷ୍ଠତି ଯଜ୍ଞଂ ପ୍ରତିତିଷ୍ଠନ୍ତଂ ଯଜମାନୋଽନୁପ୍ରତିତିଷ୍ଠତି ସ ଇଷ୍ଟା ଶ୍ରେୟାନ୍‌ଭବତି ॥ ୪.୧୬.୫॥

॥ ଇତି ଚତୁର୍ଥାଧ୍ୟାୟୋଷୋଡଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

|| ସପ୍ତଦଶଃ ଶତ୍ରୁଃ ||

ପ୍ରଜାପତିର୍ଲୋକାନଭ୍ୟତପତ୍ତେଷାଂ ତପ୍ୟମାନାନାଂ

ରସାନ୍ପ୍ରାବୃହଦଗ୍ନିଂ ପୃଥିବ୍ୟା ବାୟୁମନ୍ତରିକ୍ଷାତାଦିତ୍ୟଂ ଦିବଃ || ୪.୧୭.୧||

ସ ଏତାସ୍ତ୍ରସ୍ତୋ ଦେବତା ଅଭ୍ୟତପତ୍ତାସାଂ ତପ୍ୟମାନାନାଂ

ରସାନ୍ପ୍ରାବୃହଦଗ୍ନେରୂଚୋ ବାୟୋର୍ଯଜୁଂଷି ସାମାନ୍ୟାଦିତ୍ୟାତ୍ || ୪.୧୭.୨||

ସ ଏତାଂ ତ୍ରୟୀଂ ବିଦ୍ୟାମଭ୍ୟତପତ୍ତସ୍ୟାସ୍ତପ୍ୟମାନାୟା

ରସାନ୍ପ୍ରାବୃହଦ୍-ଭୂରିତ୍ୟାଗ୍-ଭୌଆ ଭୁବରିତି ଯଜୁର୍ଭ୍ୟଃ ସ୍ୱରିତି ସାମଭ୍ୟଃ || ୪.୧୭.୩||

ତଦ୍ୟଦୃକ୍ତୋ ରିଷୋଦ୍-ଭୂଃ ସ୍ୱାହେତି ଗାର୍ହପତ୍ୟେ ଜୁହୁୟାଦୃଚାମେବ

ତଦ୍ରସେନର୍ଚାଂ ବୀର୍ଯ୍ୟେଶର୍ଚାଂ ଯଜ୍ଞସ୍ୟ ବିରିଷ୍ଟଂ ସଂଦଧାତି || ୪.୧୭.୪||

ଅଥ ଯଦି ଯଜୁଷ୍ଟୋ ରିଷୋଦ୍-ଭୁବଃ ସ୍ୱାହେତି ଦକ୍ଷିଣାଗ୍ନୌ ଜୁହୁୟାଦ୍ୟଜୁଷାମେବ

ତଦ୍ରସେନ ଯଜୁଷାଂ ବୀର୍ଯ୍ୟେଶ ଯଜୁଷାଂ ଯଜ୍ଞସ୍ୟ ବିରିଷ୍ଟଂ ସଂଦଧାତି || ୪.୧୭.୫||

ଅଥ ଯଦି ସାମତୋ ରିଷୋସ୍ତ୍ରଃ ସ୍ୱାହେତ୍ୟାହବନୀୟେ ଜୁହୁୟାସ୍ତାମ୍ନାମେବ ତଦ୍ରସେନ

ସାମ୍ନାଂ ବୀର୍ଯ୍ୟେଶ ସାମ୍ନାଂ ଯଜ୍ଞସ୍ୟ ବିରିଷ୍ଟଂ ସଂଦଧାତି || ୪.୧୭.୬||

ତଦ୍ୟଥା ଲବଣେନ ସୁବର୍ଣ୍ଣଂ ସଂଦଧ୍ୟାମୁବର୍ଣ୍ଣେନ ରଜତଂ ରଜତେନ

ତ୍ରପୁ ତ୍ରପୁଣା ସୀସଂ ସୀସେନ ଲୋହଂ ଲୋହେନ ଦାରୁ ଦାରୁ ଚର୍ମଣା || ୪.୧୭.୭||

ଏବମେଷାଂ ଲୋକାନାମାସାଂ ଦେବତାନାମସ୍ୟାସ୍ତୟା ବିଦ୍ୟାୟା ବୀର୍ଯ୍ୟେଶ ଯଜ୍ଞସ୍ୟ

ବିରିଷ୍ଟଂ ସଂଦଧାତି ଭେଷଜକୃତୋ ହ ବା ଏଷ ଯଜ୍ଞୋ ଯତ୍ତ୍ରିବଂବିଦ୍-ବ୍ରହ୍ମା ଭବତି || ୪.୧୭.୮||

ଏଷ ହ ବା ଉଦକ୍ପ୍ରବଣୋ ଯଜ୍ଞୋ ଯତ୍ତ୍ରିବଂବିଦ୍-ବ୍ରହ୍ମା ଭବତ୍ୟେବଂବିଦଂ

ହ ବା ଏଷା ବ୍ରହ୍ମାଣମନୁଗାଥା ଯତୋ ଯତ ଆବର୍ତ୍ତତେ ତତ୍ତଦ୍ଭୁକ୍ତି || ୪.୧୭.୯||

ମାନବୋ ବ୍ରହ୍ମୈବୈକ ଋତୁକୁରୁନଶ୍ଚାଭିରକ୍ଷତ୍ୟେବଂବିଦ୍
ବୈ ବ୍ରହ୍ମା ଯଜ୍ଞଂ ଯଜମାନଃ ସର୍ବାଂଶ୍ଚୂର୍ତ୍ତଜୋଽଭିରକ୍ଷତି
ତସ୍ମାଦେବଂବିଦମେବ ବ୍ରହ୍ମାଣଂ କୁର୍ବାତ ନାନେବଂବିଦଂ ନାନେବଂବିଦମ୍ ।। ୪.୧୭.୧୦।।

।। ଇତି ଚତୁର୍ଥାଧ୍ୟାୟେ ସପ୍ତଦଶଃ ଶ୍ଳୋଃ ।।

।। ଇତି ଚତୁର୍ଥୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।।



|| ପଞ୍ଚମୋଧ୍ୟାୟଃ ||

|| ପ୍ରଥମଃ ଶ୍ଳୋକଃ ||

ଓଁ ଯୋ ହ ବୈ ଜ୍ୟେଷ୍ଠଂ ଚ ଶ୍ରେଷ୍ଠଂ ଚ ବେଦ ଜ୍ୟେଷ୍ଠଃ ହ ବୈ ଶ୍ରେଷ୍ଠଃ
ଭବତି ପ୍ରାଣୋ ବାବ ଜ୍ୟେଷ୍ଠଃ ଶ୍ରେଷ୍ଠଃ || ୫.୧.୧||

ଯୋ ହ ବୈ ବସିଷ୍ଠଂ ବେଦ ବସିଷ୍ଠୋ ହ ସ୍ୱାନାଂ ଭବତି ବାଗ୍ନାବ ବସିଷ୍ଠଃ || ୫.୧.୨||

ଯୋ ହ ବୈ ପ୍ରତିଷ୍ଠାଂ ବେଦ ପ୍ରତି ହ ତିଷ୍ଠତ୍ୟସ୍ମିନ୍ ଶ୍ଚ
ଲୋକେନ୍ଦ୍ରସ୍ମିନ୍ ଶ୍ଚ ଚକ୍ଷୁର୍ବାବ ପ୍ରତିଷ୍ଠା || ୫.୧.୩||

ଯୋ ହ ବୈ ସଂପଦଂ ବେଦ ସଂହାସ୍ତୈ କାମାଃ ପଦ୍ୟନ୍ତେ
ଦୈବାଶ୍ଚ ମାନୁଷାଶ୍ଚ ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ବାବ ସଂପଦ୍ || ୫.୧.୪||

ଯୋ ହ ବା ଆୟତନଂ ବେଦାୟତନଂ ହ ସ୍ୱାନାଂ ଭବତି ମନୋ ହ ବା ଆୟତନମ୍ || ୫.୧.୫||

ଅଥ ହ ପ୍ରାଣା ଅହଂ ଶ୍ରେୟସି ବ୍ୟୁଦିରେହଂ ଶ୍ରେୟାନସ୍ମ୍ୟହଂ ଶ୍ରେୟାନସ୍ମୀତି || ୫.୧.୬||

ତେ ହ ପ୍ରାଣାଃ ପ୍ରଜାପତିଂ ପିତରମେତ୍ୟୋରୁର୍ଭଗବଜ୍ଞୋ ନଃ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଇତି ତାନ୍-ହୋବାଚ
ୟସ୍ମିନ୍ ଉକ୍ତାନ୍ତେ ଶରୀରଂ ପାପିଷ୍ଠତରମିବ ଦୃଶ୍ୟେତ ସ ବଃ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଇତି || ୫.୧.୭||

ସା ହ ବାଗୁଜକ୍ରାମ ସା ସଂବସ୍ରରଂ ପ୍ରୋଷ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟେତ୍ୟୋବାଚ କଥମଶକତର୍ତ୍ତେ
ମଜ୍ଞୀବିତୁମିତି ଯଥା କଲା ଅବଦନ୍ତଃ ପ୍ରାଶନ୍ତଃ ପ୍ରାଣେନ ପଶ୍ୟନ୍ତଶ୍ଚକ୍ଷୁଷା ଶୃଣ୍ଢନ୍ତଃ
ଶ୍ରୋତ୍ରେଣ ଧ୍ୟାୟନ୍ତୋ ମନସ୍ତୈବମିତି ପ୍ରବିବେଶ ହ ବାକ୍ || ୫.୧.୮||

ଚକ୍ଷୁର୍ହୋଜକ୍ରାମ ତସ୍ରଂବସ୍ରରଂ ପ୍ରୋଷ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟେତ୍ୟୋବାଚ କଥମଶକତର୍ତ୍ତେ
ମଜ୍ଞୀବିତୁମିତି ଯଥାଂକ୍ଷା ଅପଶ୍ୟନ୍ତଃ ପ୍ରାଶନ୍ତଃ ପ୍ରାଣେନ ବଦନ୍ତୋ ବାଚା ଶୃଣ୍ଢନ୍ତଃ
ଶ୍ରୋତ୍ରେଣ ଧ୍ୟାୟନ୍ତୋ ମନସ୍ତୈବମିତି ପ୍ରବିବେଶ ହ ଚକ୍ଷୁଃ || ୫.୧.୯||

ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ହୋଇକ୍ରାମ ତତ୍ରାଂବସରଂ ପ୍ରୋଷ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟେତ୍ୟୋବାଚ କଥମଶକତର୍ତ୍ତେ
ମଜ୍ଜୀବିତୁମିତି ଯଥା ବଧିରା ଅଶ୍ୱଶୁକ୍ତଃ ପ୍ରାଶକ୍ତଃ ପ୍ରାଣେନ ବଦନ୍ତୋ ବାଚା
ପଶ୍ୟନ୍ତଶ୍ଚକ୍ଷୁଷା ଧ୍ୟାୟନ୍ତୋ ମନସ୍ତୈବମିତି ପ୍ରବିବେଶ ହ ଶ୍ରୋତ୍ରମ୍ ।। ୫.୧.୧୦।।

ମନୋ ହୋଇକ୍ରାମ ତତ୍ରାଂବସରଂ ପ୍ରୋଷ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟେତ୍ୟୋବାଚ କଥମଶକତର୍ତ୍ତେ
ମଜ୍ଜୀବିତୁମିତି ଯଥା ବାଲା ଅମନସଃ ପ୍ରାଶକ୍ତଃ ପ୍ରାଣେନ ବଦନ୍ତୋ ବାଚା
ପଶ୍ୟନ୍ତଶ୍ଚକ୍ଷୁଷା ଶ୍ୱଶୁକ୍ତଃ ଶ୍ରୋତ୍ରେଣୈବମିତି ପ୍ରବିବେଶ ହ ମନଃ ।। ୫.୧.୧୧।।

ଅଥ ହ ପ୍ରାଶ ଉଚ୍ଛିକ୍ରମିଷନ୍ସ ଯଥା ସୁହୟଃ
ପତ୍ନୀଶଶଙ୍କୁନ୍ସଂଶିଦେଦେବମିତରାନ୍ପ୍ରାଣାନ୍ସମଶିଦତ୍ତଂ
ହାତିସମେତ୍ୟୋତୁର୍ଭଗବନ୍ନେଧି ତ୍ୱଂ ନଃ ଶ୍ରେଷ୍ଠୋଽସି ମୋକ୍ତୁମୀରିତି ।। ୫.୧.୧୨।।

ଅଥ ହୈନଂ ବାଗୁବାଚ ଯଦହଂ ବସିଷ୍ଠୋଽସ୍ମି ତ୍ୱଂ ତଦୁସିଷ୍ଠୋଽସୀତ୍ୟଥ ହୈନଂ
ଚକ୍ଷୁରୁବାଚ ଯଦହଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠାସ୍ମି ତ୍ୱଂ ତତ୍-ପ୍ରତିଷ୍ଠାଽସୀତି ।। ୫.୧.୧୩।।

ଅଥ ହୈନଂ ଶ୍ରୋତ୍ରମୁବାଚ ଯଦହଂ ସଂପଦସ୍ମି ତ୍ୱଂ ତତ୍ରାଂପଦସୀତ୍ୟଥ ହୈନଂ
ମନ ଉବାଚ ଯଦହମାୟତନମସ୍ମି ତ୍ୱଂ ତଦାୟତନମସୀତି ।। ୫.୧.୧୪।।

ନ ବୈ ବାଚୋ ନ ଚକ୍ଷୁଃସି ନ ଶ୍ରୋତ୍ରାଣି ନ ମନାଃସୀତ୍ୟାଚକ୍ଷତେ
ପ୍ରାଣା ଇତ୍ୟେବାଚକ୍ଷତେ ପ୍ରାଣୋ ହ୍ୟେବୈତାନି ସର୍ବାଣି ଭବତି ।। ୫.୧.୧୫।।

।। ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟୋପଥମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଦ୍ୱିତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ସ ହୋବାଚ କିଂ ମେଂନଂ ଭବିଷ୍ୟତୀତି ଯଜ୍ଞିଂଚିଦିଦମାଶ୍ୱତ୍ୟ ଆଶକୁନିଭ୍ୟ ଇତି
ହୋରୁସ୍ତଦ୍ୱା ଏତଦନସ୍ୟାନ୍ନମନୋ ହ ବୈ ନାମ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଂ ନ ହ ବା ଏବଂବିଦି
କିଂଚନାନନ୍ନଂ ଭବତୀତି ।। ୫.୨.୧।।

ସ ହୋବାଚ କିଂ ମେ ବାସୋ ଭବିଷ୍ୟତୀତ୍ୟାପ ଇତି ହୋରୁସ୍ତସ୍ନାଦ୍ୱା
ଏତଦଶିଷ୍ୟନ୍ତଃ ପୁରସ୍ତାକୋପରିଷ୍ଟାକାଦ୍-ଭିଃ ପରିଦଧତି
ଲମ୍ବୁକୋ ହ ବାସୋ ଭବତ୍ୟନଗ୍ନୋ ହ ଭବତି || ୫.୨.୨||

ତଦ୍ଦେତସ୍ତତ୍ୟକାମୋ ଜାବାଲୋ ଗୋଶ୍ଚୁତୟେ ବୈୟାହପଦ୍ୟାୟୋକ୍ତୋବାଚ
ୟଦ୍ୟପ୍ୟେନଛୁଷ୍ଟାୟ ସ୍ଥାଗବେ ବୃୟାଜ୍ଜାୟେରନ୍ନେବାସ୍ଥିଷ୍ଠାଶାଃ
ପ୍ରରୋହେୟୁଃ ପଲ୍ଲାଶାନୀତି || ୫.୨.୩||

ଅଥ ଯଦି ମହଜ୍ଞିଗମିଷେଦମାବାସ୍ୟାୟାଂ ଦୀକ୍ଷିତ୍ୱା ପୌର୍ଣ୍ଣମାସ୍ୟାଂ ରାତ୍ରୌ
ସବୌଷଧସ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରଂ ଦଧିମଧୁନୋରୁପମଥ୍ୟ ଜ୍ୟେଷ୍ଠାୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠାୟ
ସ୍ୱାହେତ୍ୟଗ୍ନାବାଜ୍ୟସ୍ୟ ହୁତ୍ୱା ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପାତମବନୟେତ୍ || ୫.୨.୪||
ବସିଷ୍ଠାୟ ସ୍ୱାହେତ୍ୟଗ୍ନାବାଜ୍ୟସ୍ୟ ହୁତ୍ୱା ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପାତମବନୟେତ୍-ପ୍ରତିଷ୍ଠାୟୈ
ସ୍ୱାହେତ୍ୟଗ୍ନାବାଜ୍ୟସ୍ୟ ହୁତ୍ୱା ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପାତମବନୟେତ୍-ପଦେ ସ୍ୱାହେତ୍ୟଗ୍ନାବାଜ୍ୟସ୍ୟ
ହୁତ୍ୱା ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପାତମବନୟେଦାୟତନାୟ ସ୍ୱାହେତ୍ୟଗ୍ନାବାଜ୍ୟସ୍ୟ ହୁତ୍ୱା
ମନ୍ତ୍ରେ ସଂପାତମବନୟେତ୍ || ୫.୨.୫||

ଅଥ ପ୍ରତିସ୍ତୃପ୍ୟାଞ୍ଜିଲୌ ମନ୍ତ୍ରମାଧାୟ ଜପତ୍ୟମୋ ନାମାସ୍ୟମା ହି ତେ ସର୍ବମିଦଂ
ସ ହି ଜ୍ୟେଷ୍ଠଃ ଶ୍ରେଷ୍ଠୋ ରାଜାଧିପତିଃ ସ ମା ଜ୍ୟୈଷ୍ଠ୍ୟଂ ଶ୍ରେଷ୍ଠ୍ୟଂ ରାଜ୍ୟମାଧିପତ୍ୟଂ
ଗମୟତୁହମେବେଦଂ ସର୍ବମସ୍ମାନୀତି || ୫.୨.୬||

ଅଥ ଖଲ୍ଲେତୟର୍ଚା ପଞ୍ଚ ଆଚାମତି ତସ୍ତବିତୁର୍ବୃଣୀମହ ଇତ୍ୟାଚାମତି ବୟଂ ଦେବସ୍ୟ
ଭୋଜନମିତ୍ୟାଚାମତି ଶ୍ରେଷ୍ଠଂ ସର୍ବଧାତମମିତ୍ୟାଚାମତି ତୁରଂ ଭଗସ୍ୟ ଧୀମହୀତି
ସର୍ବଂ ପିବତି ନିର୍ଣ୍ଣୟ କଂସଂ ଚମସଂ ବା ପଶ୍ଚାଦଗ୍ନୋଃ ସଂବିଶତି ଚର୍ମଶି ବା ସ୍ଥଣ୍ଡିଲେ ବା
ବାଚଂୟମୋଃପ୍ରସାହଃ ସ ଯଦି ସ୍ତ୍ରିୟଂ ପଶ୍ୟେସ୍ତମୃଜଂ କର୍ମେତି ବିଦ୍ୟାତ୍ || ୫.୨.୭||

ତଦେଷ ଶ୍ଳୋକୋ ।

ୟଦା କର୍ମସୁ କାମ୍ୟେଷୁ ସ୍ତ୍ରିୟଃ ସ୍ବପ୍ନେଷୁ ପଶ୍ୟନ୍ତି ।

ସମୃଦ୍ଧିଂ ତତ୍ର ଜାନୀୟାଉସ୍ମିନ୍ସ୍ବପ୍ନନିଦର୍ଶନେ ତସ୍ମିନ୍ସ୍ବପ୍ନନିଦର୍ଶନ ଇତି ॥ ୫.୨.୮॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟୋଦ୍ଭୂତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ତୃତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଶ୍ବେତକେତୁର୍ହାରୁଣେୟଃ ପଞ୍ଚାଲାନାଃ ସମିତିମେୟାୟ ତଃ ହ ପ୍ରବାହଣୋ

ଜୈବଲିରୁବାଚ କୁମାରାନୁ ତ୍ବାଂଶିଷସ୍ମିତେତ୍ୟନୁ ହି ଭଗବ ଇତି ॥ ୫.୩.୧॥

ବେଦ୍ଧ ଯଦିତୋଽପି ପ୍ରଜାଃ ପ୍ରୟନ୍ତୀତି ନ ଭଗବ ଇତି ବେଦ୍ଧ ଯଥା ପୁନରାବର୍ତ୍ତନ୍ତୀ ଇତି ନ ଭଗବ

ଇତି ବେଦ୍ଧ ପଥୋର୍ଦ୍ଦେବୟାନସ୍ୟ ପିତୃୟାଶସ୍ୟ ଚ ବ୍ୟାବର୍ତ୍ତନା ଇତି ନ ଭଗବ ଇତି ॥ ୫.୩.୨॥

ବେଦ୍ଧ ଯଥାସୌ ଲୋକୋ ନ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣତୀ ଇତି ନ ଭଗବ ଇତି ବେଦ୍ଧ ଯଥା

ପଞ୍ଚମ୍ୟାମାହୁତାବାପଃ ପୁରୁଷବଚସୋ ଭବନ୍ତୀତି ନୈବ ଭଗବ ଇତି ॥ ୫.୩.୩ ॥

ଅଥାନୁ କିମନୁଶିଷ୍ଟୋଽବୋଚଥା ଯୋ ହୀମାନି ନ ବିଦ୍ୟାକ୍ରଥଃ ସୋଽନୁଶିଷ୍ଟୋ

ବ୍ରୁବୀତେତି ସ ହାଃଽୟସ୍ତଃ ପିତୁର୍ପମେୟାୟ ତଃ ହୋବାଚାଽନନୁଶିଷ୍ୟ ବାବ

କିଲ ମା ଭଗବାନବ୍ରୁବୀଦନୁ ତ୍ବାଂଶିଷମିତି ॥ ୫.୩.୪ ॥

ପଞ୍ଚି ମା ରାଜନ୍ୟବନ୍ଧୁଃ ପ୍ରଶ୍ନାନପ୍ରାକ୍ଷୀଞ୍ଜେଷାଂ ନୈକଂ ଚ ନାଶକଂ ବିବକ୍ଷୁମିତି ସ

ହୋବାଚ ଯଥା ମା ତ୍ବଂ ତଦୈତାନବଦୋ ଯଥାହମେଷାଂ ନୈକଂ ଚ ନ ବେଦ

ୟଦ୍ୟହମିମାନବେଦିଷ୍ୟଂ କଥଂ ତେ ନାବକ୍ଷ୍ୟମିତି ॥ ୫.୩.୫॥

ସ ହ ଗୌତମୋ ରାଜ୍ଞୋଽର୍ପମେୟାୟ ତସ୍ମୈ ହ ପ୍ରାପ୍ତାୟାହ୍ନାଂଚକାର ସ ହ ପ୍ରାତଃ

ସଭାଗ ଉଦେୟାୟ ତଃ ହୋବାଚ ମାନୁଷସ୍ୟ ଭଗବନ୍-ଗୌତମ ବିଷ୍ଣସ୍ୟ ବରଂ

ବୃଣୀଥା ଇତି ସ ହୋବାଚ ତବୈବ ରାଜନ୍ମାନୁଷଂ ବିଷ୍ଠଂ ଯାମେବ କୁମାରସ୍ୟାନ୍ତେ

ବାଚମଭାଷଥାସ୍ତାମେବ ମେ ବ୍ରୁହୀତି ସ ହ କୃଚ୍ଛ୍ରୀ ବଭୂବ ॥ ୫.୩.୬॥

ତଃ ହ ଚିରଂ ବସେତ୍ୟାଜ୍ଞାପୟାଂଚକାର ତଃ ହୋବାଚ ଯଥା ମା ତୁଂ ଗୌତମାବଦୋ
ୟଥେୟଂ ନ ପ୍ରାକ୍ ତୁଃ ପୁରା ବିଦ୍ୟା ବ୍ରାହ୍ମଣାନ୍-ଗଚ୍ଛତି ତସ୍ମାଦୁ ସର୍ବେଷୁ ଲୋକେଷୁ
କ୍ଷତ୍ରସୈବ ପ୍ରଶାସନମଭୂଦିତି ତସ୍ମୈ ହୋବାଚ ।। ୫.୩.୭ ।।

।। ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟୋତ୍ତମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଚତୁର୍ଥଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ଅସୌ ବାବ ଲୋକୋ ଗୌତମାଗ୍ନିସ୍ତସ୍ୟାଦିତ୍ୟ ଏବ ସମିଦ୍ରଶ୍ଚୟୋ
ଧୂମୋଽହରର୍ଚିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରମା ଅଙ୍ଗାରା ନକ୍ଷତ୍ରାଣି ବିସ୍ମୁଲିଙ୍ଗାଃ ।। ୫.୪.୧ ।।

ତସ୍ମିନ୍ନେତସ୍ମିନ୍ନଗ୍ନୌ ଦେବାଃ ଶ୍ରଦ୍ଧାଂ ଭୁବୁତି
ତସ୍ୟା ଅଦୁତେଃ ସୋମୋ ରାଜା ସଂଭବତି ।। ୫.୪.୨ ।।

।। ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟୋଚତୁର୍ଥଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ପଞ୍ଚମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ପର୍ଜନ୍ୟୋ ବାବ ଗୌତମାଗ୍ନିସ୍ତସ୍ୟ ବାୟୁରେବ ସମିଦ୍ରଂ ଧୂମୋ
ବିଦ୍ୟୁଦର୍ଚିରଶନିରଙ୍ଗାରା ହ୍ରାଦନୟୋ ବିସ୍ମୁଲିଙ୍ଗାଃ ।। ୫.୫.୧ ।।

ତସ୍ମିନ୍ନେତସ୍ମିନ୍ନଗ୍ନୌ ଦେବାଃ ସୋମଂ ରାଜାନଂ ଭୁବୁତି
ତସ୍ୟା ଆଦୁତେର୍ବର୍ଷଂ ସଂଭବତି ।। ୫.୫.୨ ।।

।। ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟୋପଞ୍ଚମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

॥ ଷଷ୍ଠଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ପୃଥିବୀ ବାବ ଗୌତମାଗ୍ନିସ୍ତସ୍ୟାଃ ସଂବସ୍ତର ଏବ ସମିଦାକାଶୋ ଧୂମୋ
ରାତ୍ରିରର୍ଚିର୍ଦିଶୋଽଙ୍ଗାରା ଅବାହ୍ନିରଦିଶୋ ବିସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗାଃ ॥ ୫.୭.୧॥

ତସ୍ମିନ୍ନେତସ୍ମିନ୍ନଗ୍ନୌ ଦେବା ବର୍ଷଂ ଭୁବ୍ଵତି ତସ୍ୟା ଆହୁତେରନ୍ନଃ ସଂଭବତି ॥ ୫.୭.୨॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେ ଷଷ୍ଠଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ସପ୍ତମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ପୁରୁଷୋ ବାବ ଗୌତମାଗ୍ନିସ୍ତସ୍ୟ ବାଗେବ ସମିତ୍-ପ୍ରାଣୋ ଧୂମୋ
ଜିହ୍ଵାଽର୍ଚିଷ୍ଠସ୍ତରଙ୍ଗାରାଃ ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ବିସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗାଃ ॥ ୫.୭.୧॥

ତସ୍ମିନ୍ନେତସ୍ମିନ୍ନଗ୍ନୌ ଦେବା ଅନ୍ନଂ ଭୁବ୍ଵତି ତସ୍ୟା ଆହୁତେ ରେତଃ ସମ୍ଭବତି ॥ ୫.୭.୨॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେ ସପ୍ତମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଅଷ୍ଟମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ୟୋଷା ବାବ ଗୌତମାଗ୍ନିସ୍ତସ୍ୟା ଉପସ୍ଥ ଏବ ସମିଦ୍ୟଦୁପମନ୍ତୟତେ
ସ ଧୂମୋ ଯୋନିରର୍ଚିର୍ଯଦନ୍ତଃ କରୋତି ତେଽଙ୍ଗାରା ଅଭିନନ୍ଦା ବିସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗାଃ ॥ ୫.୮.୧॥

ତସ୍ମିନ୍ନେତସ୍ମିନ୍ନଗ୍ନୌ ଦେବା ରେତୋ ଭୁବ୍ଵତି ତସ୍ୟା ଆହୁତେର୍ଗର୍ଭଃ ସଂଭବତି ॥ ୫.୮.୨ ॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେ ଅଷ୍ଟମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

|| ନବମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ଇତି ତୁ ପଞ୍ଚମ୍ୟାମାହୁତାବାପଃ ପୁରୁଷବଚସୋ ଭବନ୍ତି ଯି ସ ଉଲ୍ଲାବୃତୋ
ଗର୍ଭୋ ଦଶ ବା ନବ ବା ମାସାନନ୍ତଃ ଶୟିତ୍ବା ଯୁବଦ୍ବାଥ ଜାୟତେ || ୫.୯.୧||

ସ ଜାତୋ ଯୁବଦାୟୁଷଂ ଜୀବତି ତଂ ପ୍ରେତଂ ଦିଷ୍ଟମିତୋଽଗ୍ନୟ
ଏବ ହରନ୍ତି ଯତ ଏବେତୋ ଯତଃ ସଂଭୂତୋ ଭବତି || ୫.୯.୨||

|| ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେ ନବମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଦଶମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ତଦ୍ୟ ଇତ୍ତଂ ବିଦୁଃ ।
ୟେ ଚେମେଽରଣ୍ୟ ଶ୍ରଦ୍ଧା ତପ ଇତ୍ୟୁପାସତେ ତେଽର୍ଚ୍ଚିତମଭିସଂଭବନ୍ତି ଯଃ ହରନ୍ତି
ଆପୂର୍ଣ୍ଣମାଶପକ୍ଷମାପୂର୍ଣ୍ଣମାଶପକ୍ଷାଦ୍ୟାନ୍ ଷଡ୍ଭଦ୍ଭ-ତୋତି ମାସାଂ ସ୍ତାନ୍ || ୫.୧୦.୧||
ମାସେଭ୍ୟଃ ସଂବସରଂ ସଂବସରାଦାଦିତ୍ୟମାଦିତ୍ୟାଜନ୍ତ୍ରମସଂ ଚନ୍ଦ୍ରମସୋ ବିଦୁ୍ୟତଂ
ତତ୍-ପୁରୁଷୋଽମାନବଃ ସ ଏନାନ୍-ବ୍ରହ୍ମ ଗମୟତ୍ୟେଷ ଦେବୟାନଃ ପଦ୍ମା ଇତି || ୫.୧୦.୨||

ଅଥ ଯ ଇମେ ଗ୍ରାମ ଇଷ୍ଟାପୂର୍ତ୍ତେ ଦଞ୍ଜମିତ୍ୟୁପାସତେ ତେ ଧୂମମଭିସଂଭବନ୍ତି ଧୂମାଦ୍ରାତ୍ରିଂ
ରାତ୍ରେରପରପକ୍ଷମପରପକ୍ଷାଦ୍ୟାନ୍ ଷଡ୍ଭଦ୍ଭଶ୍ଚୈତି
ମାସାଂ ସ୍ତାନ୍ନୈତେ ସଂବସରମଭିପ୍ରାପୁବନ୍ତି || ୫.୧୦.୩||

ମାସେଭ୍ୟଃ ପିତୃଲୋକଂ ପିତୃଲୋକାଦାକାଶମାକାଶଜନ୍ତ୍ରମସମେଷ
ସୋମୋ ରାଜା ତଦ୍ଦେବାନାମନ୍ନଂ ତଂ ଦେବା ଭକ୍ଷୟନ୍ତି || ୫.୧୦.୪||

ତସ୍ମିନ୍ୟାବସଂପାତମୁଷିତ୍ବାଽଥୈତମେବାଧ୍ୱାନଂ ପୁନର୍ନିବର୍ତ୍ତନ୍ତେ
ୟଥେତମାକାଶମାକାଶାଦ୍ୱାୟୁଂ ବାୟୁର୍ଭୂତ୍ୱା ଧୂମୋ ଭବତି ଧୂମୋ ଭୂତ୍ୱାଽତ୍ରଂ ଭବତି || ୫.୧୦.୫||

ଅତ୍ରଂ ଭୂତ୍ୱା ମେଘୋ ଭବତି ମେଘୋ ଭୂତ୍ୱା ପ୍ରବର୍ଷତି ତ ଇହ ବ୍ରୀହିୟବା
ଓଷଧିବନସ୍ତତୟସ୍ତିଲମାଷା ଇତି ଜାୟନ୍ତେତୋ ବୈ ଖଲୁ ଦୁର୍ନିଷ୍ପପତରଂ
ୟୋ ଯୋ ହ୍ୟନ୍ନମତି ଯୋ ରେତଃ ସିଞ୍ଚତି ତଦ୍-ଭୂୟ ଏବ ଭବତି || ୫.୧୦.୬||

ତଦ୍ୟ ଇହ ରମଣୀୟତରଣା ଅଭ୍ୟାଶୋ ହ ଯତ୍ତେ ରମଣୀୟାଂ
ୟୋନିମାପଦ୍ୟେରନ୍-ବ୍ରାହ୍ମଣୟୋନିଂ ବା କ୍ଷତ୍ରିୟୟୋନିଂ ବା ବୈଶ୍ୟୟୋନିଂ
ବାଥ ଯ ଇହ କପୂୟତରଣା ଅଭ୍ୟାଶୋ ହ ଯତ୍ତେ କପୂୟାଂ ଯୋନିମାପଦ୍ୟେରନ୍
ଶୂୟୋନିଂ ବା ସୂକରୟୋନିଂ ବା ତଣ୍ଡାଲୟୋନିଂ ବା || ୫.୧୦.୭||

ଅଥୈତୟୋଃ ପଥୋର୍ନ କତରେଣ ତ ନ ତାନୀମାନି କ୍ଷୁଦ୍ରାଣ୍ୟସକୃଦାବର୍ତୀନି ଭୂତାନି
ଭବନ୍ତି ଜାୟସ୍ୱ ମିୟସ୍ୱେତ୍ୟେତତ୍ତୃତୀୟଃ ସ୍ଥାନଂ ତେନାସୌ ଲୋକୋ ନ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣତେ
ତସ୍ମାନ୍ନୁଗୁଞ୍ଚେତ ତଦେଷ ଶ୍ଲୋକଃ || ୫.୧୦.୮||

ସ୍ତେନୋ ହିରଣ୍ୟସ୍ୟ ସୁରାଂ ପିବଂଶ୍ଚ ଗୁରୋସ୍ତଲ୍ଲମାବସନ୍-ବ୍ରହ୍ମହା ତ ।
ଏତେ ପତନ୍ତି ଚତ୍ୱାରଃ ପଞ୍ଚମଶ୍ଚାଚରଂ ସ୍ତୈରିତି || ୫.୧୦.୯||

ଅଥ ହ ଯ ଏତାନେବଂ ପଞ୍ଚାଗ୍ନୀନ୍ଦ୍ରେଦ ନ ସ ହ ତୈରପ୍ୟାଚରନ୍-ପାପୁନା ଲିପ୍ୟତେ
ଶୁଦ୍ଧଃ ପୂତଃ ପୁଣ୍ୟଲୋକୋ ଭବତି ଯ ଏବଂ ବେଦ ଯ ଏବଂ ବେଦ || ୫.୧୦.୧୦||

|| ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟୋ ଦଶମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଏକାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ପ୍ରାଚୀନଶାଲ ଔପମନ୍ୟବଃ ସତ୍ୟୟଜ୍ଞଃ ପୌଲୁଷିରିନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନୋ ଭାଲୁବେୟୋ ଜନଃ
ଶାର୍କରାକ୍ଷ୍ୟୋ ବୁଡିଲ ଆଶ୍ୱତରାଶ୍ୱସ୍ତେ ହୈତେ ମହାଶାଲା ମହାଶ୍ରୋତ୍ରିୟଃ
ସମେତ୍ୟ ମୀମାଂସାଂ ଚକ୍ରଃ କୋ ନ ଆତ୍ମା କିଂ ବ୍ରହ୍ମେତି || ୫.୧୧.୧||

ତେ ହ ସଂପାଦୟାଂଚକ୍ଷୁରୁଦ୍ଭାଲକୋ ବୈ ଭଗବନ୍ତୋଽୟମାରୁଣିଃ ସଂପ୍ରତୀମମାତ୍ମନଂ
ବୈଶ୍ଵାନରମଧ୍ୟେତି ତଂ ହୃଦ୍ଭାଭ୍ୟାଗଚ୍ଛାମେତି ତଂ ହାଭ୍ୟାଜରୁଃ || ୫.୧୧.୨||

ସ ହ ସଂପାଦୟାଂ ଚକାର ପ୍ରକ୍ଷ୍ୟନ୍ତି ମାମିମେ ମହାଶାଲା ମହାଶ୍ରୋତ୍ରିୟାସ୍ତେଭ୍ୟା
ନ ସର୍ବମିବ ପ୍ରତିପସ୍ୟେ ହୃଦ୍ଭାହମନ୍ୟମଭ୍ୟନ୍ନୁଶାସାନୀତି || ୫.୧୧.୩||

ତାନ୍-ହୋବାଚାଶ୍ଵପତିର୍ବୈ ଭଗବନ୍ତୋଽୟଂ କୈକେୟଃ ସଂପ୍ରତୀମମାତ୍ମନଂ
ବୈଶ୍ଵାନରମଧ୍ୟେତି ତଂ ହୃଦ୍ଭାଭ୍ୟାଗଚ୍ଛାମେତି ତଂ ହାଭ୍ୟାଜରୁଃ || ୫.୧୧.୪||

ତେଭ୍ୟା ହ ପ୍ରାପ୍ତେଭ୍ୟଃ ପୃଥଗର୍ହାଣି କାରୟାଂଚକାର ସ ହ ପ୍ରାତଃ ସଂଜିହାନ ଭବାତ ନ ମେ
ସ୍ତେନୋ ଜନପଦେ ନ କର୍ଦ୍ଦୟୋ ନ ମଦ୍ୟପୋ ନାନାହିତାଗ୍ନିର୍ନାବିଦ୍ଵାନ୍ ସ୍ଵୈରୀ ସ୍ଵୈରିଣୀ
କୁତୋ ଯୁଷ୍ୟମାଣୋ ବୈ ଭଗବନ୍ତୋଽହମସ୍ମି ଯାବଦେକୈକସ୍ମା ରତ୍ନିଜେ ଧନଂ ଦାସ୍ୟାମି
ତାବଦ୍-ଭଗବଦ୍-ଭ୍ୟା ଦାସ୍ୟାମି ବସନ୍ତ ଭଗବନ୍ତ ଇତି || ୫.୧୧.୫||

ତେ ହୋରୁର୍ଯ୍ଯେନ ହୈବାର୍ଥେନ ପୁରୁଷଶ୍ଚରେଭଃ ହୈବ ବଦେଦାତ୍ମାନମେବେମଂ
ବୈଶ୍ଵାନରଃ ସଂପ୍ରତ୍ୟଧ୍ୟେଷି ତମେବ ନୋ ବ୍ରୁହୀତି || ୫.୧୧.୬||

ତାନ୍-ହୋବାଚ ପ୍ରାତର୍ବଃ ପ୍ରତିବକ୍ତ୍ରାସ୍ମୀତି ତେ ହ ସମିପ୍ରାଣୟଃ
ପୂର୍ବାହ୍-ଣେ ପ୍ରତିଚକ୍ରମିରେ ତାନ୍-ହାନୁପନୀୟୈବୈତଦୁବାଚ || ୫.୧୧.୭||

|| ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେ ଏକାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଦ୍ଵାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ଔପମନ୍ୟବ କଂ ତ୍ଵମାତ୍ମାନମୁପାସ୍ଵ ଇତି ଦିବମେବ ଭଗବୋ ରାଜନ୍ନିତି ହୋବାଚୈଷ
ବୈ ସୁତେଜା ଆତ୍ମା ବୈଶ୍ଵାନରୋ ଯଂ ତ୍ଵମାତ୍ମାନମୁପାସ୍ଵ-ସେ ତସ୍ମାଭବ ସୁତଂ
ପ୍ରସୁତମାସୁତଂ କୁଲେ ଦୃଶ୍ୟତେ || ୫.୧୨.୧||

ଅସ୍ତ୍ୟନ୍ନଂ ପଶ୍ୟସି ପ୍ରିୟମତ୍ୟନ୍ନଂ ପଶ୍ୟତି ପ୍ରିୟଂ ଭବତ୍ୟସ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସଂ କୁଲେ ଯ
ଏତମେବମାତ୍ମାନଂ ବୈଶ୍ଵାନରମୁପାସ୍ତେ ମୂର୍ଧା ଦ୍ଵେଷ ଆତ୍ମନ ଇତି ହୋବାଚ ମୂର୍ଧା ତେ
ବ୍ୟପତିଷ୍ୟଦ୍ୟନ୍ନାଂ ନାଗମିଷ୍ୟ ଇତି || ୫.୧୭.୭||

|| ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟୋଦ୍ଘାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ତ୍ରୟୋଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ଅଥ ହୋବାଚ ସତ୍ୟୟଜ୍ଞଂ ପୌଲୁଷିଂ ପ୍ରାଚୀନୟୋଗ୍ୟ କଂ ତ୍ଵମାତ୍ମାନମୁପାସ୍ତସ ଇତ୍ୟାଦିତ୍ୟମେବ
ଭଗବୋ ରାଜନିତି ହୋବାଚୈଷ ବୈ ବିଶ୍ଵରୂପ ଆତ୍ମା ବୈଶ୍ଵାନରୋ ଯଂ
ତ୍ଵମାତ୍ମାନମୁପାସ୍ତ-ସେ ତସ୍ମାନ୍ନବ ବହୁ ବିଶ୍ଵରୂପଂ କୁଲେ ଦୃଶ୍ୟତେ || ୫.୧୭.୧||

ପ୍ରବୃତ୍ତୋଽଶ୍ଵତରୀରଥୋ ଦାସୀନିଷ୍ଠୋଽସ୍ତ୍ୟନ୍ନଂ ପଶ୍ୟସି ପ୍ରିୟମତ୍ୟନ୍ନଂ ପଶ୍ୟତି ପ୍ରିୟଂ
ଭବତ୍ୟସ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସଂ କୁଲେ ଯ ଏତମେବମାତ୍ମାନଂ ବୈଶ୍ଵାନରମୁପାସ୍ତେ
ଚକ୍ଷୁଷ୍ଠେତଦାତ୍ମନ ଇତି ହୋବାଚାନ୍ଧୋଽଭିଷ୍ୟୋ ଯନ୍ନାଂ ନାଗମିଷ୍ୟ ଇତି || ୫.୧୭.୭||

|| ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟୋତ୍ରୟୋଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ଅଥ ହୋବାଚେନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନଂ ଭାଲୁବେୟଂ ବୈୟାଘ୍ରପଦ୍ୟ କଂ ତ୍ଵମାତ୍ମାନମୁପାସ୍ତସ ଇତି ବାୟୁମେବ
ଭଗବୋ ରାଜନିତି ହୋବାଚୈଷ ବୈ ପୃଥଗ୍ବର୍ତ୍ତାଃଽତ୍ମା ବୈଶ୍ଵାନରୋ ଯଂ
ତ୍ଵମାତ୍ମାନମୁପାସ୍ତ-ସେ ତସ୍ମାନ୍ନାଂ ପୃଥଗ୍-ବଲୟ ଆୟତି ପୃଥଗ୍ରଥଶ୍ରେଣୟୋଽନୁୟତି || ୫.୧୪.୧||

ଅସ୍ତ୍ୟନ୍ନଂ ପଶ୍ୟସି ପ୍ରିୟମତ୍ୟନ୍ନଂ ପଶ୍ୟତି ପ୍ରିୟଂ ଭବତ୍ୟସ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସଂ କୁଲେ ଯ
ଏତମେବମାତ୍ମାନଂ ବୈଶ୍ଵାନରମୁପାସ୍ତେ ପ୍ରାଣସ୍ତେଷ ଆତ୍ମନ ଇତି ହୋବାଚ ପ୍ରାଣସ୍ତ
ଭଦକ୍ରମିଷ୍ୟଦ୍ୟନ୍ନାଂ ନାଗମିଷ୍ୟ ଇତି || ୫.୧୪.୭||

|| ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟୋଚତୁର୍ଦ୍ଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ପଞ୍ଚଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ଅଥ ହୋବାଚ ଜନଃ ଶାର୍କରାକ୍ଷ୍ୟ କଂ ତ୍ୱମାତ୍ମାନମୁପାସ୍ତ୍ର ଇତ୍ୟାକାଶମେବ ଭଗବୋ ରାଜନ୍ନିତି
ହୋବାଚୈଷ ବୈ ବହୁଲ ଆତ୍ମା ବୈଶ୍ଵାନରୋ ଯଂ ତ୍ୱମାତ୍ମାନମୁପାସ୍ତ୍ର-ସ୍ତେ ତସ୍ମାତ୍ତ୍ୱଂ
ବହୁଲୋଽସି ପ୍ରଜୟା ତ ଧନେନ ତ || ୫.୧୫.୧||

ଅସ୍ତ୍ୟନ୍ନଂ ପଶ୍ୟସି ପ୍ରିୟମତ୍ୟନ୍ନଂ ପଶ୍ୟତି ପ୍ରିୟଂ ଭବତ୍ୟସ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସଂ କୁଲେ ଯ
ଏତମେବମାତ୍ମାନଂ ବୈଶ୍ଵାନରମୁପାସ୍ତ୍ରେ ସଂଦେହସ୍ତେଷ ଆତ୍ମନ ଇତି ହୋବାଚ
ସଂଦେହସ୍ତେ ବ୍ୟଶୀର୍ଯ୍ୟନ୍ତାଂ ନାଗମିଷ୍ୟ ଇତି || ୫.୧୫.୨||

|| ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେ ପଞ୍ଚଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଷୋଡଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ଅଥ ହୋବାଚ ବୁଡିଲମାଶ୍ୱତରାଶ୍ଵିଂ ବୈୟାହପଦ୍ୟ କଂ ତ୍ୱମାତ୍ମାନମୁପାସ୍ତ୍ର ଇତ୍ୟପ
ଏବ ଭଗବୋ ରାଜନ୍ନିତି ହୋବାଚୈଷ ବୈ ରୟିରାତ୍ମା ବୈଶ୍ଵାନରୋ ଯଂ
ତ୍ୱମାତ୍ମାନମୁପାସ୍ତ୍ର-ସ୍ତେ ତସ୍ମାତ୍ତ୍ୱଂ ରୟିମାନ୍ପୁଷ୍ଟିମାନସି || ୫.୧୬.୧||

ଅସ୍ତ୍ୟନ୍ନଂ ପଶ୍ୟସି ପ୍ରିୟମତ୍ୟନ୍ନଂ ପଶ୍ୟତି ପ୍ରିୟଂ ଭବତ୍ୟସ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସଂ କୁଲେ ଯ
ଏତମେବମାତ୍ମାନଂ ବୈଶ୍ଵାନରମୁପାସ୍ତ୍ରେ ବସ୍ତ୍ରିସ୍ତେଷ ଆତ୍ମନ ଇତି ହୋବାଚ ବସ୍ତ୍ରିସ୍ତେ
ବ୍ୟଭେସ୍ତ୍ୟନ୍ତାଂ ନାଗମିଷ୍ୟ ଇତି || ୫.୧୬.୨||

|| ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେ ଷୋଡଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ସପ୍ତଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ଅଥ ହୋବାଚୋଢାଲକମାରୁଶିଂ ଗୌତମ କଂ ତ୍ୱମାତ୍ମାନମୁପାସ୍ତ୍ର ଇତି ପୃଥିବୀମେବ
ଭଗବୋ ରାଜନ୍ନିତି ହୋବାଚୈଷ ବୈ ପ୍ରତିଷ୍ଠାତ୍ମା ବୈଶ୍ଵାନରୋ ଯଂ ତ୍ୱମାତ୍ମାନମୁପାସ୍ତ୍ର-ସ୍ତେ
ତସ୍ମାତ୍ତ୍ୱଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତୋଽସି ପ୍ରଜୟା ତ ପଶୁଭିଶ୍ଵ || ୫.୧୭.୧||

ଅସ୍ୟନ୍ନଂ ପଶ୍ୟସି ପ୍ରିୟମତ୍ୟନ୍ନଂ ପଶ୍ୟତି ପ୍ରିୟଂ ଭବତ୍ୟସ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସଂ କୁଲେ ଯୁ
ଏତମେବମାତ୍ମାନଂ ବୈଶ୍ଵାନରମୁପାସ୍ତେ ପାଦୌ ତ୍ଵେତାବାତ୍ମନ ଇତି ହୋବାଚ ପାଦୌ ତେ
ବ୍ୟମ୍ଳାସ୍ୟେତାଂ ଯନ୍ତ୍ରାଂ ନାଗମିଷ୍ୟ ଇତି || ୫.୧୭.୭||

|| ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟୋଽସ୍ତଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଅଷ୍ଟାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ତାନ୍-ହୋବାଚୈତେ ବୈ ଖଲୁ ଯୁୟଂ ପୃଥଗିବେମମାତ୍ମାନଂ ବୈଶ୍ଵାନରଂ ବିଦ୍ଵାଃ ସୋଽନ୍ନମତ୍ତ
ୟସ୍ତେତମେବଂ ପ୍ରାଦେଶମାତ୍ରମଭିବିମାନମାତ୍ମାନଂ ବୈଶ୍ଵାନରମୁପାସ୍ତେ ସ ସର୍ବେଷୁ
ଲୋକେଷୁ ସର୍ବେଷୁ ଭୂତେଷୁ ସର୍ବେଷ୍ଠାତ୍ମସ୍ତନ୍ନମତି || ୫.୧୮.୧||

ତସ୍ୟ ହ ବା ଏତସ୍ୟାତ୍ମନୋ ବୈଶ୍ଵାନରସ୍ୟ ମୂର୍ଧ୍ନିବ ସୁତେଜାଶ୍ଚକ୍ଷୁର୍ବିଶ୍ଵରୂପଃ ପ୍ରାଣଃ ପୃଥଗ୍ଭୂତାତ୍ମା
ସଂଦେହୋ ବହୁଲୋ ବସ୍ତିରେବ ରୟିଃ ପୃଥିବ୍ୟେବ ପାଦାବୁର ଏବ ବେଦିର୍ଲୋମାନି
ବର୍ହିର୍ହୃଦୟଂ ଗାର୍ହପତ୍ୟୋ ମନୋଽନ୍ତାହାର୍ଯ୍ୟପଚନ ଆସ୍ୟମାହବନୀୟଃ || ୫.୧୮.୨||

|| ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟୋଽଷ୍ଟାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଏକୋନବିଂଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ତଦ୍ୟଦ୍-ଭକ୍ତଂ ପ୍ରଥମମାଗଚ୍ଛେତ୍ତଜ୍ଞୋମୀୟଃ ସ ଯାଂ ପ୍ରଥମାମାତୁତିଂ
ଭୁଦୁୟାତ୍ଵାଂ ଭୁଦୁୟାତ୍-ପ୍ରାଣାୟ ସ୍ଵାହେତି ପ୍ରାଣସ୍ତୃପ୍ୟତି || ୫.୧୯.୧||

ପ୍ରାଣେ ତୃପ୍ୟତି ଚକ୍ଷୁସ୍ତୃପ୍ୟତି ଚକ୍ଷୁଷି ତୃପ୍ୟତ୍ୟାଦିତ୍ୟସ୍ତୃପ୍ୟତ୍ୟାଦିତ୍ୟେ ତୃପ୍ୟତି ଦୈବୀସ୍ତୃପ୍ୟତି
ଦିବି ତୃପ୍ୟତ୍ର୍ୟାଂ ଯଜ୍ଞିଂଚ ଦୈବୀଶ୍ଚାଦିତ୍ୟଶ୍ଚାଧିତିଷ୍ଠତସ୍ତୃପ୍ୟତି ତସ୍ୟାନୁ ତୃପ୍ତିଂ ତୃପ୍ୟତି ପ୍ରଜୟା
ପଶୁଭିରନ୍ନାଦ୍ୟେନ ତେଜସା ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସେନେତି || ୫.୧୯.୨||

|| ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟୋଽେକୋନବିଂଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

॥ ବିଂଶ ଖଣ୍ଡ ॥

ଅଥ ଯାଂ ଦ୍ଵିତୀୟାଂ ଭୁବୁୟାତ୍ଵାଂ ଭୁବୁୟାଦ୍ଵାନାୟ ସ୍ଵାହେତି ବ୍ୟାଂନସ୍ତୁପ୍ୟତି ॥ ୫.୨୦.୧॥

ବ୍ୟାଂନେ ତୃପ୍ୟତି ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ତୃପ୍ୟତି ଶ୍ରୋତ୍ରେ ତୃପ୍ୟତି ଚନ୍ଦ୍ରମାସ୍ତୃପ୍ୟତି ଚନ୍ଦ୍ରମସି ତୃପ୍ୟତି
ଦିଶସ୍ତୃପ୍ୟତି ଦିଷ୍ଠୁ ତୃପ୍ୟନ୍ତୀଷୁ ଯଜ୍ଞିଂଚ ଦିଶଶ୍ଚ ଚନ୍ଦ୍ରମାଶ୍ଵାପିତିଷ୍ଠତି ତତ୍ତୃପ୍ୟତି ତସ୍ୟାନୁ
ତୃପ୍ତିଂ ତୃପ୍ୟତି ପ୍ରଜୟା ପଶୁଭିରନ୍ନାଦ୍ୟେନ ତେଜସା ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସେନେତି ॥ ୫.୨୦.୨॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେ ବିଂଶ ଖଣ୍ଡ ॥

॥ ଏକବିଂଶ ଖଣ୍ଡ ॥

ଅଥ ଯାଂ ତୃତୀୟାଂ ଭୁବୁୟାତ୍ଵାଂ ଭୁବୁୟାଦ୍ଵାନାୟ ସ୍ଵାହେତ୍ୟପାନସ୍ତୁପ୍ୟତି ॥ ୫.୨୧.୧॥

ଅପାନେ ତୃପ୍ୟତି ବାକ୍ତୃପ୍ୟତି ବାତି ତୃପ୍ୟନ୍ତ୍ୟାମଗ୍ନିସ୍ତୃପ୍ୟତ୍ୟଗ୍ନୌ ତୃପ୍ୟତି ପୃଥିବୀ ତୃପ୍ୟତି
ପୃଥିବ୍ୟାଂ ତୃପ୍ୟନ୍ତ୍ୟାଂ ଯଜ୍ଞିଂଚ ପୃଥିବୀ ଚାଗ୍ନିଶ୍ଵାପିତିଷ୍ଠତିସ୍ତତ୍ତୃପ୍ୟତି ତସ୍ୟାନୁ ତୃପ୍ତିଂ ତୃପ୍ୟତି
ପ୍ରଜୟା ପଶୁଭିରନ୍ନାଦ୍ୟେନ ତେଜସା ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସେନେତି ॥ ୫.୨୧.୨॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେ ଏକବିଂଶ ଖଣ୍ଡ ॥

॥ ଦ୍ଵାବିଂଶ ଖଣ୍ଡ ॥

ଅଥ ଯାଂ ଚତୁର୍ଥୀଂ ଭୁବୁୟାତ୍ଵାଂ ଭୁବୁୟାସ୍ତମାନାୟ ସ୍ଵାହେତି ସମାନସ୍ତୁପ୍ୟତି ॥ ୫.୨୨.୧॥

ସମାନେ ତୃପ୍ୟତି ମନସ୍ତୃପ୍ୟତି ମନସି ତୃପ୍ୟତି ପର୍ଜନ୍ୟସ୍ତୃପ୍ୟତି ପର୍ଜନ୍ୟେ ତୃପ୍ୟତି
ବିଦ୍ୟୁତ୍ତୃପ୍ୟତି ବିଦ୍ୟୁତି ତୃପ୍ୟନ୍ତ୍ୟାଂ ଯଜ୍ଞିଂଚ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ପର୍ଜନ୍ୟଶ୍ଵାପିତିଷ୍ଠତିସ୍ତତ୍ତୃପ୍ୟତି
ତସ୍ୟାନୁ ତୃପ୍ତିଂ ତୃପ୍ୟତି ପ୍ରଜୟା ପଶୁଭିରନ୍ନାଦ୍ୟେନ ତେଜସା ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସେନେତି ॥ ୫.୨୨.୨ ॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେ ଦ୍ଵାବିଂଶ ଖଣ୍ଡ ॥

॥ ତ୍ରୟୋବିଂଶ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଅଥ ଯାଂ ପଞ୍ଚମୀଂ ଭୁବୁୟାତାଂ ଭୁବୁୟାଦୁଦାନାୟ ସ୍ବାହେତୁ୍ୟଦାନସ୍ତୃପ୍ୟତି ॥ ୫.୨୩.୧॥

ଉଦାନେ ତୃପ୍ୟତି ତ୍ୱକ୍ ତୃପ୍ୟତି ତ୍ୱଚି ତୃପ୍ୟନ୍ତ୍ୟାଂ ବାୟୁସ୍ତୃପ୍ୟତି ବାୟୌ
ତୃପ୍ୟତ୍ୟାକାଶସ୍ତୃପ୍ୟତ୍ୟାକାଶେ ତୃପ୍ୟତି ଯଜ୍ଞିଂଚ ବାୟୁଶ୍ଚାକାଶଶ୍ଚାଧିତିଷ୍ଠତସ୍ତୃପ୍ୟତି
ତସ୍ୟାନୁ ତୃପ୍ତିଂ ତୃପ୍ୟତି ପ୍ରଜୟା ପଶୁଭିରନ୍ନାଦ୍ୟେନ ତେଜସା ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସେନେତି ॥ ୫.୨୩.୨॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେତ୍ରୟୋବିଂଶ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଚତୁର୍ବିଂଶ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ସ ଯ ଇଦମବିଦ୍ୱାନଗ୍ନିହୋତ୍ରଂ ଭୁହୋତି ଯଥାଜ୍ଞାରାନପୋହ୍ୟ
ଭସ୍ମନି ଭୁବୁୟାତାଦୃକ୍ତସ୍ୟାତ୍ ॥ ୫.୨୪.୧॥

ଅଥ ଯ ଏତଦେବଂ ବିଦ୍ୱାନଗ୍ନିହୋତ୍ରଂ ଭୁହୋତି ତସ୍ୟ ସର୍ବେଷୁ ଲୋକେଷୁ
ସର୍ବେଷୁ ଭୂତେଷୁ ସର୍ବେଷ୍ଠାତ୍ମସୁ ହୁତଂ ଭବତି ॥ ୫.୨୪.୨॥

ତଦ୍ୟଥେଷୀକାତୁଲମଗ୍ନୌ ପ୍ରୋତଂ ପ୍ରଦୁୟେତୈବଂ ହାସ୍ୟ ସର୍ବେ
ପାପ୍ତାନଃ ପ୍ରଦୁୟନ୍ତେ ଯ ଏତଦେବଂ ବିଦ୍ୱାନଗ୍ନିହୋତ୍ରଂ ଭୁହୋତି ॥ ୫.୨୪.୩॥

ତସ୍ମାଦୁ ହୈବଂବିଦ୍ୟଦ୍ୟପି ଚଣ୍ଡାଲାୟୋଚ୍ଛିଷ୍ଟଂ ପ୍ରୟଚ୍ଛେଦାତ୍ମନି
ହୈବାସ୍ୟ ତଦ୍ୱୈଶ୍ଵାନରେ ହୁତଂ ସ୍ୟାଦିତି ତଦେଷ ଶ୍ଳୋକଃ ॥ ୫.୨୪.୪॥

ୟଥେହ ସ୍ତୂଧିତା ବାଲା ମାତରଂ ପର୍ଯ୍ୟୁପାସତେ ।
ଏବଂ ସର୍ବାଣି ଭୂତାନ୍ୟଗ୍ନିହୋତ୍ରମୁପାସତ ଇତ୍ୟଗ୍ନିହୋତ୍ରମୁପାସତ ଇତି ॥ ୫.୨୪.୫॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେଚତୁର୍ବିଂଶ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଇତି ପଞ୍ଚମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

॥ ଷଷ୍ଠୋଧ୍ୟାୟଃ ॥

॥ ପ୍ରଥମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଓଁ ଶ୍ଵେତକେତୁର୍ହାରୀରୁଣେୟ ଆସ ତଃ ହ ପିତୋବାଚ ଶ୍ଵେତକେତୋ
ବସ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟଂ ନ ବୈ ସୋମ୍ୟାସ୍ମିନ୍ନୁଲୀନୋନନୂତ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମବନ୍ଧୁରିବ ଭବତୀତି ॥ ୬.୧.୧॥

ସ ହ ଦ୍ଵାଦଶବର୍ଷ ଉପେତ୍ୟ ଚତୁର୍ବିଂଶତିବର୍ଷଃ ସର୍ବାନ୍ନେଦାନଧୀତ୍ୟ ମହାମନା
ଅନୁଚାନମାନୀ ସ୍ତ୍ରବ୍ୟ ଏୟାୟ ତଃ ହ ପିତୋବାଚ ଶ୍ଵେତକେତୋ ଯନ୍ମୁ ସୋମ୍ୟେଦଂ
ମହାମନା ଅନୁଚାନମାନୀ ସ୍ତ୍ରବ୍ଵୋଽସ୍ମ୍ୟତ ତମାଦେଶମପ୍ରାକ୍ଷ୍ୟଃ ॥ ୬.୧.୨॥

ୟେନାଶ୍ଵତଃ ଶ୍ଵତଂ ଭବତ୍ୟମତଂ ମତମବିଜ୍ଞାତଂ ବିଜ୍ଞାତମିତି
କଥଂ ନୁ ଭଗବଃ ସ ଆଦେଶୋ ଭବତୀତି ॥ ୬.୧.୩॥

ୟଥା ସୋମୈ୍ୟକେନ ମୃପ୍ତିଶ୍ଚେନ ସର୍ବଂ ମୃନ୍ମୟଂ ବିଜ୍ଞାତଃ
ସ୍ୟାଦ୍ଵାଚାରମୁଣଂ ବିକାରୋ ନାମଧେୟଂ ମୃତ୍ତିକେତ୍ୟେବ ସତ୍ୟମ୍ ॥ ୬.୧.୪॥

ୟଥା ସୋମୈ୍ୟକେନ ଲୋହମଶିନା ସର୍ବଂ ଲୋହମୟଂ ବିଜ୍ଞାତଃ
ସ୍ୟାଦ୍ଵାଚାରମୁଣଂ ବିକାରୋ ନାମଧେୟଂ ଲୋହମିତ୍ୟେବ ସତ୍ୟମ୍ ॥ ୬.୧.୫॥

ୟଥା ସୋମୈ୍ୟକେନ ନଖନିକୃତ୍ତନେନ ସର୍ବଂ କାର୍ଷ୍ଟ୍ୟାୟସଂ ବିଜ୍ଞାତଃ ସ୍ୟାଦ୍ଵାଚାରମୁଣଂ ବିକାରୋ
ନାମଧେୟଂ କୃଷ୍ଟାୟସମିତ୍ୟେବ ସତ୍ୟମେବଃ ସୋମ୍ୟ ସ ଆଦେଶୋ ଭବତୀତି ॥ ୬.୧.୬॥

ନ ବୈ ନୂନଂ ଭଗବନ୍ନସ୍ତ୍ର ଏତଦବେଦିଷୁର୍ଯ୍ୟଦେବେଦିଷ୍ୟନ୍ କଥଂ
ମେ ନାବକ୍ଷ୍ୟନ୍ତିତି ଭଗବାଃସ୍ତେବ ମେ ତଦ୍-ବ୍ରବୀତ୍ସିତି ତଥା ସୋମ୍ୟେତି ହୋବାଚ ॥ ୬.୧.୭॥

॥ ଇତି ଷଷ୍ଠାଧ୍ୟାୟେ ପ୍ରଥମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଦ୍ଵିତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ସଦେବ ସୋମ୍ୟେଦମଗ୍ର ଆସୀଦେକମେବାଦ୍ଵିତୀୟମ୍ ।

ତର୍ଜେକ ଆଦୁରସଦେବେଦମଗ୍ର ଆସୀଦେକମେବାଦ୍ଵିତୀୟଂ ତସ୍ମାଦସତଃ ସଞ୍ଜାୟତ ॥ ୬.୨.୧॥

କୁତସ୍ତୁ ଖଲୁ ସୋମ୍ୟେବଂ ସ୍ୟାଦିତି ହୋବାଚ କଥମସତଃ ସଞ୍ଜାୟେତେତି ।

ସତ୍ତ୍ଵେବ ସୋମ୍ୟେଦମଗ୍ର ଆସୀଦେକମେବାଦ୍ଵିତୀୟମ୍ ॥ ୬.୨.୨॥

ତଦୈକ୍ଷତ ବହୁ ସ୍ୟାଂ ପ୍ରଜାୟେୟେତି ତତ୍ତ୍ଵେଜୋଽସୃଜତ ତତ୍ତ୍ଵେଜ

ଐକ୍ଷତ ବହୁ ସ୍ୟାଂ ପ୍ରଜାୟେୟେତି ତଦପୋଽସୃଜତ ।

ତସ୍ମାଦ୍ୟତ୍ର କ୍ଵ ଚ ଶୋଚତି ସ୍ଵେଦତେ ବା ପୁରୁଷସ୍ତେଜସ ଏବ ତଦଧ୍ୟାପୋ ଜାୟନ୍ତେ ॥ ୬.୨.୩॥

ତା ଆପ ଐକ୍ଷତ୍ର ବହୁଃ ସ୍ୟାମ ପ୍ରଜାୟେମହୀତି ତା ଅନୁମସୃଜନ୍ତ ତସ୍ମାଦ୍ୟତ୍ର କ୍ଵ ଚ

ବର୍ଷତି ତଦେବ ଭୂୟିଷ୍ମମନ୍ନଂ ଭବତ୍ୟଦ୍-ଭ୍ୟ ଏବ ତଦଧ୍ୟନ୍ନାଦ୍ୟଂ ଜାୟତେ ॥ ୬.୨.୪॥

॥ ଇତି ଷଷ୍ଠାଧ୍ୟାୟେ ଦ୍ଵିତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ତୃତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ତେଷାଂ ଖଲ୍ଲେଷାଂ ଭୂତାନାଂ ତ୍ରୀଣ୍ୟେବ ବୀଜାନି

ଭବନ୍ତ୍ୟାଶ୍ଵଜଂ ଜୀବଜମୁଦ୍-ଭିଜ୍ଞମିତି ॥ ୬.୩.୧॥

ସେୟଂ ଦେବତୈକ୍ଷତ ହ୍ରଦ୍ଵାହମିମାସ୍ତ୍ରିସ୍ତ୍ରୋ ଦେବତା ଅନେନ

ଜୀବେନାତ୍ମନାନୁପ୍ରବିଶ୍ୟ ନାମରୂପେ ବ୍ୟାକରବାଣୀତି ॥ ୬.୩.୨॥

ତାସାଂ ତ୍ରିବୃତଂ ତ୍ରିବୃତମେକୈକାଂ କରବାଣୀତି ସେୟଂ ଦେବତେମାସ୍ତ୍ରିସ୍ତ୍ରୋ

ଦେବତା ଅନେନୈବ ଜୀବେନାତ୍ମନାନୁପ୍ରବିଶ୍ୟ ନାମରୂପେ ବ୍ୟାକରୋତ୍ ॥ ୬.୩.୩॥

ତାସାଂ ତ୍ରିବୃତଂ ତ୍ରିବୃତମେକୈକାମକରୋଦ୍ୟଥା ନୁ ଖଲୁ ସୋମ୍ୟେମାସ୍ତିସ୍ତେ।
ଦେବତାସ୍ତ୍ରିବୃତ୍ତିବୃଦେକୈକା ଭବତି ତନ୍ନୋ ବିଜାନୀହୀତି ।। ୬.୩.୪ ।।

।। ଇତି ଷଷ୍ଠାଧ୍ୟାୟେ ତୃତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଚତୁର୍ଥଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ୟଦଗ୍ନେ ରୋହିତଃ ରୂପଂ ତେଜସସ୍ତଦ୍ରୂପଂ ଯଜ୍ଞକୁଂ ତଦପାଂ
ୟଜ୍ଞଶ୍ଚ ତଦନ୍ନସ୍ୟାପାଗାଦଗ୍ନେରଗ୍ନିତ୍ୱଂ ବାଚାରମ୍ଭଣଂ
ବିକାରୋ ନାମଧେୟଂ ତ୍ରୀଣି ରୂପାଣୀତ୍ୟେବ ସତ୍ୟମ୍ ।। ୬.୪.୧ ।।

ୟଦାଦିତ୍ୟସ୍ୟ ରୋହିତଃ ରୂପଂ ତେଜସସ୍ତଦ୍ରୂପଂ ଯଜ୍ଞକୁଂ ତଦପାଂ
ୟଜ୍ଞଶ୍ଚ ତଦନ୍ନସ୍ୟାପାଗାଦାଦିତ୍ୟାଦାଦିତ୍ୟତ୍ୱଂ ବାଚାରମ୍ଭଣଂ
ବିକାରୋ ନାମଧେୟଂ ତ୍ରୀଣି ରୂପାଣୀତ୍ୟେବ ସତ୍ୟମ୍ ।। ୬.୪.୨ ।।

ୟଜ୍ଞନ୍ତମସୋ ରୋହିତଃ ରୂପଂ ତେଜସସ୍ତଦ୍ରୂପଂ ଯଜ୍ଞକୁଂ ତଦପାଂ
ୟଜ୍ଞଶ୍ଚ ତଦନ୍ନସ୍ୟାପାଗାଜନ୍ତାଜନ୍ତତ୍ୱଂ ବାଚାରମ୍ଭଣଂ
ବିକାରୋ ନାମଧେୟଂ ତ୍ରୀଣି ରୂପାଣୀତ୍ୟେବ ସତ୍ୟମ୍ ।। ୬.୪.୩ ।।

ୟଦ୍ବିଦ୍ୟୁତୋ ରୋହିତଃ ରୂପଂ ତେଜସସ୍ତଦ୍ରୂପଂ ଯଜ୍ଞକୁଂ ତଦପାଂ
ୟଜ୍ଞଶ୍ଚ ତଦନ୍ନସ୍ୟାପାଗାଦ୍ବିଦ୍ୟୁତୋ ବିଦ୍ୟୁତ୍ୱଂ ବାଚାରମ୍ଭଣଂ
ବିକାରୋ ନାମଧେୟଂ ତ୍ରୀଣି ରୂପାଣୀତ୍ୟେବ ସତ୍ୟମ୍ ।। ୬.୪.୪ ।।

ଏତଞ୍ଚ ସ୍ଥୁ ବୈ ତଦ୍ବିଦ୍ୟାଂ ସ ଆଦୁଃ ପୂର୍ବେ ମହାଶାଳା
ମହାଶ୍ରୋତ୍ରିୟା ନ ନୋଽଦ୍ୟ କଶ୍ଚନାଶ୍ଚୁତମମତମବିଜ୍ଞାତମୁଦାହରିଷ୍ୟତୀତି
ହ୍ୟେଭ୍ୟୋ ବିଦାଂ ତକ୍ଷୁଃ ।। ୬.୪.୫ ।।

ୟମ୍ ରୋହିତମିବାଭୂଦିତି ତେଜସସ୍ତଦ୍ଭୂପମିତି ତଦ୍ଦିଦାଂଚକ୍ଷୁର୍ଯମ୍
ଶୁକ୍ଳମିବାଭୂଦିତ୍ସପାଂ ରୂପମିତି ତଦ୍ଦିଦାଂଚକ୍ଷୁର୍ଯମ୍
କୃଷ୍ଣମିବାଭୂଦିତ୍ୟନ୍ନସ୍ୟ ରୂପମିତି ତଦ୍ଦିଦାଂଚକ୍ଷୁଃ ॥ ୭.୪.୭॥

ୟଦ୍ବିଜ୍ଞାତମିବାଭୂଦିତ୍ୟେତାସାମେବ ଦେବତାନାଂ ସମାସ ଇତି
ତଦ୍ଦିଦାଂଚକ୍ଷୁର୍ଯଥା ତୁ ଖଲୁ ସୋମ୍ୟେମାସ୍ତିସ୍ତେ ଦେବତାଃ
ପୁରୁଷଂ ପ୍ରାପ୍ୟ ତ୍ରିବୃତ୍ତିବୃଦେକୈକା ଭବତି ତନ୍ନେ ବିଜାନୀହୀତି ॥ ୭.୪.୭॥

॥ ଇତି ଷଷ୍ଠାଧ୍ୟାୟୋଚତୁର୍ଥଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ପଞ୍ଚମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଅନ୍ନମଶିତଂ ତ୍ରେଧା ବିଧୀୟତେ ତସ୍ୟ ଯଃ ସ୍ଥବିଷ୍ଠୋ ଧାତୁସ୍ତତ୍-ପୁରୀଷଂ
ଭବତି ଯୋ ମଧ୍ୟମସ୍ତନ୍ନାଂସଂ ଯୋଃଶିଷ୍ଠସ୍ତନ୍ନନଃ ॥ ୭.୫.୧॥

ଆପଃ ପୀତାସ୍ତେଧା ବିଧୀୟନ୍ତେ ତାସାଂ ଯଃ ସ୍ଥବିଷ୍ଠୋ
ଧାତୁସ୍ତନ୍ନୁତ୍ରଂ ଭବତି ଯୋ ମଧ୍ୟମସ୍ତଲ୍ଲୋହିତଂ ଯୋଃଶିଷ୍ଠଃ ସ ପ୍ରାଣଃ ॥ ୭.୫.୨॥

ତେଜୋଃଶିତଂ ତ୍ରେଧା ବିଧୀୟତେ ତସ୍ୟ ଯଃ ସ୍ଥବିଷ୍ଠୋ
ଧାତୁସ୍ତଦସ୍ତି ଭବତି ଯୋ ମଧ୍ୟମଃ ସ ମଜ୍ଜା ଯୋଃଶିଷ୍ଠଃ ସା ବାକ୍ ॥ ୭.୫.୩॥

ଅନ୍ନମୟଂ ହି ସୋମ୍ୟ ମନଃ ଆପୋମୟଃ ପ୍ରାଣସ୍ତେଜୋମୟୀ
ବାଗିତି ଭୂୟ ଏବ ମା ଭଗବାନ୍ନିଜ୍ଞାପୟତ୍ତିତି ତଥା ସୋମ୍ୟେତି ହୋବାଚ ॥ ୭.୫.୪॥

॥ ଇତି ଷଷ୍ଠାଧ୍ୟାୟୋପଞ୍ଚମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଷଷ୍ଠଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଦଧୃଃ ସୋମ୍ୟ ମଥ୍ୟମାନସ୍ୟ ଘ୍ନୋଃଶିମା ସ ଉର୍ଧ୍ବଃ ସମୁଦୀଷତି ତସ୍ତର୍ପିତ୍ବବତି ॥ ୬.୬.୧॥

ଏବମେବ ଖଲୁ ସୋମ୍ୟାନୁସ୍ୟାଶ୍ୟମାନସ୍ୟ ଘ୍ନୋଃଶିମା ସ ଉର୍ଧ୍ବଃ
ସମୁଦୀଷତି ତନ୍ନନୋ ଭବତି ॥ ୬.୬.୨॥

ଅପାଂ ସୋମ୍ୟ ପୀୟମାନାନାଂ ଘ୍ନୋଃଶିମା ସ ଉର୍ଧ୍ବଃ ସମୁଦୀଷତି ସା ପ୍ରାଣୋ ଭବତି ॥ ୬.୬.୩ ॥

ତେଜସଃ ସୋମ୍ୟାଶ୍ୟମାନସ୍ୟ ଘ୍ନୋଃଶିମା ସ ଉର୍ଧ୍ବଃ ସମୁଦୀଷତି ସା ବାଗ୍ଭବତି ॥ ୬.୬.୪॥

ଅନ୍ନମୟଃ ହି ସୋମ୍ୟ ମନ ଆପୋମୟଃ ପ୍ରାଣସ୍ତେଜୋମୟୀ ବାଗିତି
ଭୂୟ ଏବ ମା ଭଗବାନ୍ନିଜ୍ଞାପୟତ୍ବିତି ତଥା ସୋମ୍ୟେତି ହୋବାଚ ॥ ୬.୬.୫॥

॥ ଇତି ଷଷ୍ଠାଧ୍ୟାୟେ ଷଷ୍ଠଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ସପ୍ତମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଷୋଡଶକଲଃ ସୋମ୍ୟ ପୁରୁଷଃ ପଞ୍ଚଦଶାହାନ୍ ମାଂଶୀଃ
କାମମପଃ ପିବାପୋମୟଃ ପ୍ରାଣୋ ନ ପିବତୋ ବିଚ୍ଛେଦ୍ୟତ ଇତି ॥ ୬.୭.୧॥

ସ ହ ପଞ୍ଚଦଶାହାନ୍ ନାଂଶାଥ ହୈନମୁପସସାଦ କିଂ ବ୍ରବୀମି ତୋ ଇତ୍ୟତଃ
ସୋମ୍ୟ ଯଜୁଂଷି ସାମାନୀତି ସ ହୋବାଚ ନ ବୈ ମା ପ୍ରତିଭାନ୍ତି ତୋ ଇତି ॥ ୬.୭.୨॥

ତଂ ହୋବାଚ ଯଥା ସୋମ୍ୟ ମହତୋଃଭ୍ୟା ହିତସ୍ତୈ୍ୟକୋଂଜାରଃ ଖଦ୍ୟୋତମାତ୍ରଃ ପରିଶିଷ୍ଟଃ
ସ୍ୟାଞ୍ଜେନ ତତୋଽପି ନ ବହୁ ଦହେଦେବଂ ସୋମ୍ୟ ତେ ଷୋଡଶାନାଂ କଲାନାମେକା
କଲାରତିଶିଷ୍ଟା ସ୍ୟାଞ୍ଜୟୈତର୍ହ ବେଦାନାନୁଭବସ୍ୟାଶାନାଥ ମେ ବିଜ୍ଞାସ୍ୟସୀତି ॥ ୬.୭.୩॥

ସ ହଶାଥ ହୈନମୁପସସାଦ ତଂ ହ ଯଜ୍ଞିଂତ ପପ୍ରୁକ୍ଷ ସର୍ବଂ ହ ପ୍ରତିପେଦେ ॥ ୬.୭.୪॥

ତଃ ହୋବାଚ ଯୁଥା ସୋମ୍ୟ ମହତୋଽଭ୍ୟାହିତସ୍ତୈକମଙ୍ଗାରଂ ଖଦ୍ୟୋତମାତ୍ରଂ
ପରିଶିଷ୍ଟଂ ତଂ ତୃଣୈରୁପସମାଧାୟ ପ୍ରାଜ୍ଞଲୟେତେନ ତତୋଽପି ବହୁ ଦହେତ୍ ।। ୬.୭.୫।।

ଏବଂ ସୋମ୍ୟ ତେ ଷୋଡଶାନାଂ କଲାନାମେକା କଲଂତିଶିଷ୍ଟାଭୂସ୍ତ୍ରାଂନ୍ନେନୋପସମାହିତା
ପ୍ରାଜ୍ଞାଲୀ ତୟୈତର୍ହି ବେଦାନନ୍ତୁଭବସ୍ୟନ୍ନମୟଃ ହି ସୋମ୍ୟ ମନ ଆପୋମୟଃ
ପ୍ରାଣସ୍ତେଜୋମୟୀ ବାଗିତି ତଜ୍ଞାସ୍ୟ ବିଜଞ୍ଜାବିତି ବିଜଞ୍ଜାବିତି ।। ୬.୭.୬।।

।। ଇତି ଷଷ୍ଠାଧ୍ୟାୟେ ସପ୍ତମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଅଷ୍ଟମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ଉଦ୍ଦାଲକୋ ହାଃଃରୁଣିଃ ଶ୍ଵେତକେତୁଂ ପୁତ୍ରମୁବାଚ ସ୍ଵପ୍ନାନ୍ତଂ ମେ ସୋମ୍ୟ ବିଜାନୀହୀତି
ୟତ୍ରେତତ୍-ପୁରୁଷଃ ସ୍ଵପିତି ନାମ ସତା ସୋମ୍ୟ ତଦା ସଂପନ୍ନୋ ଭବତି ସ୍ଵମପୀତୋ ଭବତି
ତସ୍ମାଦେନଂ ସ୍ଵପିତୀତ୍ୟାତକ୍ଷତେ ସ୍ଵଂ ହ୍ୟପୀତୋ ଭବତି ।। ୬.୮.୧।।

ସ ଯୁଥା ଶକୁନିଃ ସୁତ୍ରେଣ ପ୍ରବକ୍ଷୋ ଦିଶଂ ଦିଶଂ ପତିତ୍ଵାନ୍ୟତ୍ରାୟତନମଲବ୍ଧ୍ଵା ବନ୍ଧନମେବୋପଶ୍ରୟତ
ଏବମେବ ଖଲୁ ସୋମ୍ୟ ତନ୍ନନୋ ଦିଶଂ ଦିଶଂ ପତିତ୍ଵାନ୍ୟତ୍ରାୟତନମଲବ୍ଧ୍ଵା ପ୍ରାଣମେବୋପଶ୍ରୟତେ
ପ୍ରାଣବନ୍ଧନଂ ହି ସୋମ୍ୟ ମନ ଇତି ।। ୬.୮.୨ ।।

ଅଶନାପିପାସେ ମେ ସୋମ୍ୟ ବିଜାନୀହୀତି ଯତ୍ରେତତ୍-ପୁରୁଷୋଽଗିଶିଷତି ନାମାପ ଏବ ତଦଶିତଂ
ନୟନ୍ତେ ତଦ୍ୟଥା ଗୋନାୟୋଽଶ୍ଵନାୟଃ ପୁରୁଷନାୟ ଇତ୍ୟେବଂ ତଦପ ଆତକ୍ଷତେଽଶନାୟେତି
ତତ୍ରେତଚ୍ଛୁଙ୍ଗମୁପ୍ତିତଂ ସୋମ୍ୟ ବିଜାନୀହି ନେଦମମୂଳଂ ଭବିଷ୍ୟତୀତି ।। ୬.୮.୩।।

ତସ୍ୟ କ୍ଵ ମୂଳଂ ସ୍ୟାଦନ୍ୟତ୍ରାନାଦେବମେବ ଖଲୁ ସୋମ୍ୟାନ୍ନେନ ଶୁଙ୍ଘେନାପୋ ମୂଳମନ୍ୱିକ୍ତାଦ୍-ଭିଃ
ସୋମ୍ୟ ଶୁଙ୍ଘେନ ତେଜୋ ମୂଳମନ୍ୱିକ୍ତ ତେଜସା ସୋମ୍ୟ ଶୁଙ୍ଘେନ ସନ୍ନୂଲମନ୍ୱିକ୍ତ
ସନ୍ନୂଲାଃ ସୋମ୍ୟେମାଃ ସର୍ବାଃ ପ୍ରଜାଃ ସଦାୟତନାଃ ସତ୍-ପ୍ରତିଷ୍ଠାଃ ।। ୬.୮.୪।।

ଅଥ ଯତ୍ରେତତ୍-ପୁରୁଷଃ ପିପାସତି ନାମ ତେଜ ଏବ ତତ୍ପୀତଂ ନୟତେ ତଦ୍ୟଥା ଗୋନାୟୋଃଶ୍ବନାୟଃ
ପୁରୁଷନାୟ ଇତ୍ୟେବଂ ତତ୍ତେଜ ଆତଶ୍ଚ ଉଦନ୍ୟେତି ତତ୍ରେତଦେବ ଶୁଙ୍ଗମୁପ୍ତତିତଂ ସୋମ୍ୟ
ବିଜାନୀହି ନେଦମମୂଳଂ ଭବିଷ୍ୟତୀତି ।। ୬.୮.୫।।

ତସ୍ୟ କୁ ମୂଳଂ ସ୍ୟାଦନ୍ୟତ୍ରାଦ୍-ଭ୍ୟୋଃଦ୍-ଭିଃ ସୋମ୍ୟ ଶୁଙ୍ଗେନ ତେଜୋ ମୂଳମନ୍ୱିକ୍ଷ୍ତ ତେଜସା
ସୋମ୍ୟ ଶୁଙ୍ଗେନ ସନ୍ନୂଲମନ୍ୱିକ୍ଷ୍ତ ସନ୍ନୂଲାଃ ସୋମ୍ୟେମାଃ ସର୍ବାଃ ପ୍ରଜାଃ ସଦାୟତନାଃ ସତ୍-ପ୍ରତିଷ୍ଠା
ୟଥା ନୁ ଖଲୁ ସୋମ୍ୟେମାସ୍ତିସ୍ତୋ ଦେବତାଃ ପୁରୁଷଂ ପ୍ରାପ୍ୟ ତ୍ରିବୃତ୍ତିବୃଦେକୈକା ଭବତି ତଦୁକ୍ତଂ
ପୁରସ୍ତାଦେବ ଭବତ୍ୟସ୍ୟ ସୋମ୍ୟ ପୁରୁଷସ୍ୟ ପ୍ରୟତୋ ବାଙ୍ମନସି ସଂପଦ୍ୟତେ ମନଃ ପ୍ରାଣେ
ପ୍ରାଣସ୍ତେଜସି ତେଜଃ ପରସ୍ୟାଂ ଦେବତାୟାମ୍ ।। ୬.୮.୬।।

ସ ଯ ଏଷୋଃଶିମୈତଦାତ୍ମ୍ୟମିଦଂ ସର୍ବଂ ତସ୍ମତ୍ୟଂ ସ ଆତ୍ମା ତତ୍ତ୍ୱମସି ଶ୍ଵେତକେତୋ ଇତି
ଭୂୟ ଏବ ମା ଭଗବାନ୍ ବିଜ୍ଞାପୟତ୍ତିତି ତଥା ସୋମ୍ୟେତି ହୋବାଚ ।। ୬.୮.୭।।

।। ଇତି ଷଷ୍ଠାଧ୍ୟାୟୋଃଷ୍ଟମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ନବମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ୟଥା ସୋମ୍ୟ ମଧୁ ମଧୁକୃତୋ ନିସ୍ତ୍ରିଷ୍ଠନ୍ତି ନାନାତ୍ୟୟାନାଂ
ବୃକ୍ଷାଣାଂ ରସାନ୍-ସମବହାରମେକତାଂ ରସଂ ଗମୟନ୍ତି ।। ୬.୯.୧।।

ତେ ଯଥା ତତ୍ର ନ ବିବେକଂ ଲଭନ୍ତେଃମୁଷ୍ୟାହଂ ବୃକ୍ଷସ୍ୟ ରସୋଃସ୍ଥମୁଷ୍ୟାହଂ ବୃକ୍ଷସ୍ୟ
ରସୋଃସ୍ଥୀତ୍ୟେବମେବ ଖଲୁ ସୋମ୍ୟେମାଃ ସର୍ବାଃ ପ୍ରଜାଃ ସତି ସଂପଦ୍ୟ ନ ବିଦୁଃ ସତି
ସଂପଦ୍ୟାମହ ଇତି ।। ୬.୯.୨ ।।

ତ ଇହ ବ୍ୟଘ୍ରୋ ବା ସିଂହୋ ବା ବୃକୋ ବା ବରାହୋ ବା କୀଟୋ ବା
ପତଙ୍ଗୋ ବା ଦଂଶୋ ବା ମଶକୋ ବା ଯଦ୍ୟଦ୍-ଭବନ୍ତି ତଦାଭବନ୍ତି ।। ୬.୯.୩ ।।

ସ ଯୁ ଏଷୋଃଶିମୈତଦାତ୍ମ୍ୟମିଦଂ ସର୍ବଂ ତସ୍ମତ୍ୟଂ ସ ଆତ୍ମା ତତ୍ତ୍ୱମସି ଶ୍ୱେତକେତୋ
ଇତି ଭୂୟ ଏବ ମା ଭଗବାନ୍ ବିଜ୍ଞାପୟନ୍ତିତି ତଥା ସୋମ୍ୟେତି ହୋବାଚ ।। ୬.୯.୪।।

।। ଇତି ଷଷ୍ଠାଧ୍ୟାୟେ ନବମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଦଶମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ଇମାଃ ସୋମ୍ୟ ନଦ୍ୟଃ ପୁରସ୍ତାତ୍-ପ୍ରାଚ୍ୟଃ ସ୍ୟନ୍ତେ
ପଶ୍ଚାତ୍-ପ୍ରତୀଚ୍ୟସ୍ତାଃ ସମୁଦ୍ରାସ୍ତମୁଦ୍ରମେବାପିୟନ୍ତି ସମୁଦ୍ର
ଏବ ଭବତି ତା ଯଥା ତତ୍ର ନ ବିଦୁରିୟମହମସ୍ତ୍ରୀୟମହମସ୍ତ୍ରୀତି ।। ୬.୧୦.୧।।

ଏବମେବ ଖଲୁ ସୋମ୍ୟମାଃ ସର୍ବାଃ ପ୍ରଜାଃ ସତ ଆଗମ୍ୟ ନ ବିଦୁଃ ସତ ଅଗାଚ୍ଛାମହ
ଇତି ତ ଇହ ବ୍ୟାଘ୍ରୋ ବା ସିଂହୋ ବା ବୃକୋ ବା ବରାହୋ ବା କୀଟୋ ବା ପତଙ୍ଗୋ
ବା ଦଂଶୋ ବା ମଶକୋ ବା ଯଦ୍ୟଦ୍-ଭବନ୍ତି ତଦାଭବନ୍ତି ।। ୬.୧୦.୨।।

ସ ଯୁ ଏଷୋଃଶିମୈତଦାତ୍ମ୍ୟମିଦଂ ସର୍ବଂ ତସ୍ମତ୍ୟଂ ସ ଆତ୍ମା ତତ୍ତ୍ୱମସି ଶ୍ୱେତକେତୋ
ଇତି ଭୂୟ ଏବ ମା ଭଗବାନ୍ ବିଜ୍ଞାପୟନ୍ତିତି ତଥା ସୋମ୍ୟେତି ହୋବାଚ ।। ୬.୧୦.୩।।

।। ଇତି ଷଷ୍ଠାଧ୍ୟାୟେ ଦଶମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଏକାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ଅସ୍ୟ ସୋମ୍ୟ ମହତୋ ବୃକ୍ଷସ୍ୟ ଯେ ମୂଲେଽଭ୍ୟାହନ୍ୟାଞ୍ଜୀବନ୍ ସ୍ରବେଦ୍ୟୋ
ମଧ୍ୟୋଽଭ୍ୟାହନ୍ୟାଞ୍ଜୀବନ୍ ସ୍ରବେଦ୍ୟୋଽଗ୍ରେଽଭ୍ୟାହନ୍ୟାଞ୍ଜୀବନ୍ ସ୍ରବେସ୍ତ୍ର
ଏଷ ଜୀବେନାତ୍ମନାନ୍ନୁପ୍ରଭୁତଃ ପେପୀୟମାନୋ ମୋଦମାନସ୍ତ୍ରିଷ୍ଠତି ।। ୬.୧୧.୧।।

ଅସ୍ୟ ଯଦେକାଃ ଶାଖାଂ ଜୀବୋ ଜହାତ୍ୟଥ ସା ଶୁଷ୍ୟତି
ଦ୍ୱିତୀୟାଂ ଜହାତ୍ୟଥ ସା ଶୁଷ୍ୟତି ତୃତୀୟାଂ ଜହାତ୍ୟଥ ସା
ଶୁଷ୍ୟତି ସର୍ବଂ ଜହାତି ସର୍ବଃ ଶୁଷ୍ୟତ୍ୟେବମେବ ଖଲୁ ସୋମ୍ୟ ବିଜୀତି ହୋବାତ ।। ୬.୧୧.୭।।

ଜୀବାପେତଂ ବାବ କିଲେଦଂ ମ୍ରିୟତେ ନ ଜୀବୋ ମ୍ରିୟତ ଇତି ସ ଯ
ଏଷୋଃଶିମୈତଦାତ୍ମ୍ୟମିଦଂ ସର୍ବଂ ତସ୍ମତ୍ୟଃ ସ ଆତ୍ମା ତତ୍ତ୍ୱମସି ଶ୍ୱେତକେତୋ
ଇତି ଭୂୟ ଏବ ମା ଭଗବାନ୍ ବିଜ୍ଞାପୟତ୍ୱିତି ତଥା ସୋମ୍ୟେତି ହୋବାତ ।। ୬.୧୧.୩।।

।। ଇତି ଷଷ୍ଠାଧ୍ୟାୟେ ଏକାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଦ୍ୱାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ନ୍ୟଗ୍ରୋଧଫଲମତ ଆହରେତୀଦଂ ଭଗବ ଇତି ଭିକ୍ଷୀତି ଭିନ୍ନଂ ଭଗବ ଇତି କିମତ୍ର
ପଶ୍ୟସୀତ୍ୟଶ୍ୱ୍ୟ ଇବେମା ଧାନା ଭଗବ ଇତ୍ୟାସାମଜ୍ଞୈକାଂ ଭିକ୍ଷୀତି ଭିନ୍ନା ଭଗବ
ଇତି କିମତ୍ର ପଶ୍ୟସୀତି ନ କିଂଚନ ଭଗବ ଇତି ।। ୬.୧୨.୧।।

ତଃ ହୋବାତ ଯଂ ବୈ ସୋମୈତମଶିମାନଂ ନ ନିଭାଲୟସ ଏତସ୍ୟ ବୈ
ସୋମୈଷୋଃଶିମ୍ନୁ ଏବଂ ମହାନ୍ୟଗ୍ରୋଧସ୍ତ୍ରିଷ୍ଠତି ଶ୍ରବ୍ଧସ୍ତୁ ସୋମ୍ୟେତି ।। ୬.୧୨.୨।।

ସ ଯ ଏଷୋଃଶିମୈତଦାତ୍ମ୍ୟମିଦଂ ସର୍ବଂ ତସ୍ମତ୍ୟଃ ସ ଆତ୍ମା ତତ୍ତ୍ୱମସି ଶ୍ୱେତକେତୋ
ଇତି ଭୂୟ ଏବ ମା ଭଗବାନ୍ ବିଜ୍ଞାପୟତ୍ୱିତି ତଥା ସୋମ୍ୟେତି ହୋବାତ ।। ୬.୧୨.୩।।

।। ଇତି ଷଷ୍ଠାଧ୍ୟାୟେ ଦ୍ୱାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

|| ତ୍ରୟୋଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ଲବଣମେତଦ୍ବଦକେଽବଧାୟାଥ ମା ପ୍ରାତରୁପସୀଦଥା ଇତି ସ ହ ତଥା ଚକାର ତଃ ହୋବାତ
ୟଦୋଷା ଲବଣମୁଦକେଽବଧା ଅଙ୍ଗ ତଦାହରେତି ତଦ୍ଭାବମୃଣ୍ୟ ନ ବିବେଦ || ୬.୧୩.୧||

ୟଥା ବିଲୀନମେବାଙ୍ଗାସ୍ୟାନ୍ତ୍ରାଦାଚାମେତି କଥମିତି ଲବଣମିତି ମଧ୍ୟାଦାଚାମେତି
କଥମିତି ଲବଣମିତ୍ୟନ୍ତ୍ରାଦାଚାମେତି କଥମିତି ଲବଣମିତ୍ୟଭିପ୍ରାସ୍ୟୈତଦଥ
ମୋପସୀଦଥା ଇତି ତଦ୍ ତଥା ଚକାର ତଦ୍ଭଗ୍ନୁଞ୍ଚଂବର୍ତ୍ତତେ ତଃ ହୋବାଚାତ୍ର
ବାବ କିଲ ତସ୍ରୋମ୍ୟ ନ ନିଭାଲୟସ୍ତେଽତ୍ରେବ କିଲେତି || ୬.୧୩.୨||

ସ ଯୁ ଏଷୋଽଶିମୈତଦାତ୍ମ୍ୟମିଦଂ ସର୍ବଂ ତସ୍ରତ୍ୟଂ ସ ଆତ୍ମା ତତ୍ତ୍ବମସି ଶ୍ଵେତକେତୋ
ଇତି ଭୂୟ ଏବ ମା ଭଗବାନ୍-ବିଜ୍ଞାପୟତ୍ବିତି ତଥା ସୋମେତି ହୋବାଚ || ୬.୧୩.୩||

|| ଇତି ଷଷ୍ଠାଧ୍ୟାୟେ ତ୍ରୟୋଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ୟଥା ସୋମ୍ୟ ପୁରୁଷଂ ଗନ୍ଧାରେଭ୍ୟୋଽଭିନିଦାକ୍ଷମାନୀୟୁ ତଂ
ତତୋଽତିଜନେ ବିସ୍ତୃଜେସ୍ତୁ ଯଥା ତତ୍ର ପ୍ରାଜ୍ଞୋଦତ୍ତ୍ବାଽଧରାତ୍ମା
ପ୍ରତ୍ୟତ୍ମା ପ୍ରଧ୍ଵାୟାତାଭିନିଦାକ୍ଷ ଆନୀତୋଽଭିନିଦାକ୍ଷୋ ବିସ୍ତୃଷ୍ଟଃ || ୬.୧୪.୧||

ତସ୍ୟ ଯଥାଭିନିଦନ୍ ପ୍ରମୁତ୍ୟ ପ୍ରବୁୟାଦେତାଂ ଦିଶଂ ଗନ୍ଧାରା
ଏତାଂ ଦିଶଂ ବ୍ରଜେତି ସ ଗ୍ରାମାଦ୍-ଗ୍ରାମଂ ପୃଚ୍ଛନ୍ ପଶ୍ଚିତୋ ମେଧାବୀ
ଗନ୍ଧାରାନେବୋପସଂପଦ୍ୟେତୈବମେବେହାଚାର୍ଯ୍ୟବାନ୍ ପୁରୁଷୋ ବେଦ
ତସ୍ୟ ତାବଦେବ ଚିରଂ ଯାବନ୍ ବିମୋକ୍ଷ୍ୟଽଥ ସଂପସ୍ୟ ଇତି || ୬.୧୪.୨||

ସ ଯୁ ଏଷୋଃଶିମୈତଦାତ୍ମ୍ୟମିଦଂ ସର୍ବଂ ତସ୍ମତ୍ୟଂ ସ ଆତ୍ମା ତତ୍ତ୍ୱମସି
ଶ୍ୱେତକେତୋ ଇତି ଭୂୟ ଏବ ମା ଭଗବାନ୍ନିଜ୍ଞାପୟତ୍ୱିତି ତଥା ସୋମ୍ୟେତି ହୋବାଚ ।। ୬.୧୪.୩।।

।। ଇତି ଷଷ୍ଠାଧ୍ୟାୟୋଚତୁର୍ଦ୍ଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ପଞ୍ଚିଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ପୁରୁଷଂ ସୋମ୍ୟୋତୋପତାପିନଂ ଜ୍ଞାତୟଃ ପର୍ଯ୍ୟୁପାସତେ ଜାନାସି ମାଂ ଜାନାସି ମାମିତି
ତସ୍ୟ ଯାବନ୍ନ ବାତ୍ସନସି ସଂପଦ୍ୟତେ ମନଃ ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣସ୍ତେଜସି ତେଜଃ ପରସ୍ୟାଂ
ଦେବତାୟାଂ ତାବଜ୍ଞାନାତି ।। ୬.୧୫.୧।।

ଅଥ ଯଦାସ୍ୟ ବାତ୍ସନସି ସଂପଦ୍ୟତେ ମନଃ ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣସ୍ତେଜସି
ତେଜଃ ପରସ୍ୟାଂ ଦେବତାୟାମଥ ନ ଜାନାତି ।। ୬.୧୫.୨।।

ସ ଯୁ ଏଷୋଃଶିମୈତଦାତ୍ମ୍ୟମିଦଂ ସର୍ବଂ ତସ୍ମତ୍ୟଂ ସ ଆତ୍ମା ତତ୍ତ୍ୱମସି ଶ୍ୱେତକେତୋ
ଇତି ଭୂୟ ଏବ ମା ଭଗବାନ୍ ବିଜ୍ଞାପୟତ୍ୱିତି ତଥା ସୋମ୍ୟେତି ହୋବାଚ ।। ୬.୧୫.୩।।

।। ଇତି ଷଷ୍ଠାଧ୍ୟାୟୋପଞ୍ଚିଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଷୋଡ଼ଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ପୁରୁଷଂ ସୋମ୍ୟୋତ ହସ୍ତଗୃହୀତମାନୟନ୍ତ୍ୟପହାର୍ଷୀତ୍ସ୍ତେୟମକାର୍ଷୀପୁରଶୁମସ୍ତୈ
ତପତେତି ସ ଯୁଦି ତସ୍ୟ କର୍ତ୍ତା ଭବତି ତତ ଏବାନୃତମାତ୍ମାନଂ
କୁରୁତେ ସୋଂନୃତାଭିସଞ୍ଚୋଂନୃତେନାତ୍ମାନମନ୍ତର୍ଯ୍ୟାୟ
ପରଶୁଂ ତପ୍ତଂ ପ୍ରତିଗୃହ୍ଣାତି ସ ଦହ୍ୟତେଽଥ ଦହ୍ୟତେ ।। ୬.୧୬.୧।।

ଅଥ ଯଦି ତସ୍ୟାକର୍ତ୍ତା ଭବତି ତତ ଏବ ସତ୍ୟମାତ୍ମାନଂ କୁରୁତେ ସ ସତ୍ୟାଭିସନ୍ଧଃ
ସତ୍ୟେନାତ୍ମାନମନ୍ତର୍ଯ୍ୟାୟ ପରଶ୍ଚଂ ତଦ୍ରଂ ପ୍ରତିଗୃହ୍ଣାତି ସ ନ ଦହ୍ୟତେଽଥ ମୁତ୍ୟତେ ।। ୬.୧୭.୭।।

ସ ଯଥା ତତ୍ର ନାଦାହ୍ୟେତୈତଦାତ୍ମ୍ୟମିଦଂ ସର୍ବଂ ତସୂତ୍ୟଂ ସ
ଆତ୍ମା ତତ୍ତ୍ୱମସି ଶ୍ୱେତକେତୋ ଇତି ତଦ୍ଭାସ୍ୟ ବିଜଞ୍ଜାବିତି ବିଜଞ୍ଜାବିତି ।। ୬.୧୭.୩।।

।। ଇତି ଷଷ୍ଠାଧ୍ୟାୟେ ଷୋଡଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଇତି ଷଷ୍ଠୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।।



|| ସପ୍ତମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ||

|| ପ୍ରଥମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ଓଁ ଅଧୀହି ଭଗବ ଇତି ହୋପସସାଦ ସନକ୍କୁମାରଂ ନାରଦସ୍ତଃ ହୋବାଚ ଯୁଦ୍ଧେନ୍ଦ୍ର
ତେନ ମୋପସୀଦ ତତସ୍ତ ଉର୍ଧ୍ବଂ ବକ୍ଷ୍ୟାମୀତି ସ ହୋବାଚ || ୭.୧.୧||

ଋଗ୍-ବେଦଂ ଭଗବୋଽଧ୍ୟେମି ଯଜୁର୍ବେଦଃ ସାମବେଦମାଧର୍ବଣଂ ଚତୁର୍ଥମିତିହାସପୁରାଣଂ
ପଞ୍ଚମଂ ବେଦାନାଂ ବେଦଂ ପିତ୍ର୍ୟଃ ରାଶିଂ ଦୈବଂ ନିଧିଂ ବାକୋବାକ୍ୟମେକାୟନଂ
ଦେବବିଦ୍ୟାଂ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାଂ ଭୂତବିଦ୍ୟାଂ କ୍ଷତ୍ରବିଦ୍ୟାଂ ନକ୍ଷତ୍ରବିଦ୍ୟାଂ
ସର୍ପଦେବଜନବିଦ୍ୟାମେତଦ୍-ଭଗବୋଽଧ୍ୟେମି || ୭.୧.୨||

ସୋଽହଂ ଭଗବୋ ମନ୍ତ୍ରବିଦେବାସ୍ମି ନାତ୍ମବିଚ୍ଛୁତଃ ହ୍ୟେବ ମେ ଭଗବଦ୍ବିଶେଷ୍ୟସ୍ତରତି
ଶୋକମାତ୍ମବିଦିତି ସୋଽହଂ ଭଗବଃ ଶୋଚାମି ତଂ ମା ଭଗବାଞ୍ଜ୍ଞୋକସ୍ୟ ପାରଂ ତାରୟତ୍ସିତି
ତଃ ହୋବାଚ ଯୁଦ୍ଧୈ କିଂଚୈତଦଧ୍ୟାଶୀଷ୍ଠା ନାମୈବୈତତ୍ || ୭.୧.୩||

ନାମ ବା ଋଗ୍-ବେଦୋ ଯଜୁର୍ବେଦଃ ସାମବେଦ ଆଧର୍ବଣଶ୍ଚତୁର୍ଥ ଇତିହାସପୁରାଣଃ
ପଞ୍ଚମୋ ବେଦାନାଂ ବେଦଃ ପିତ୍ରେୟା ରାଶିର୍ଦୈବୋ ନିଧିର୍ବାକୋବାକ୍ୟମେକାୟନଂ
ଦେବବିଦ୍ୟା ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ଭୂତବିଦ୍ୟା କ୍ଷତ୍ରବିଦ୍ୟା ନକ୍ଷତ୍ରବିଦ୍ୟା ସର୍ପଦେବଜନବିଦ୍ୟା
ନାମୈବୈତନ୍ନାମୋପାସ୍-ସ୍ମୃତି || ୭.୧.୪ ||

ସ ଯୋ ନାମ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟୁପାସ୍ତେ ଯାବନ୍ନାମ୍ନୋ ଗତଂ ତତ୍ରାସ୍ୟ ଯଥାକାମଚାରୋ ଭବତି
ଯୋ ନାମ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟୁପାସ୍ତେଽସ୍ତି ଭଗବୋ ନାମ୍ନୋ ଭୂୟ ଇତି ନାମ୍ନୋ ବାବ ଭୂୟୋଽସ୍ତୀତି
ତନ୍ନେ ଭଗବାନ୍-ବ୍ରବୀତ୍ସିତି || ୭.୧.୫||

|| ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟୋପ୍ରଥମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଦ୍ଵିତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ବାଗ୍ନାବ ନାମ୍ନୋ ଭୂୟସୀ ବାଗ୍ନା ଋଗ୍-ବେଦଂ ବିଜ୍ଞାପୟତି ଯଜୁର୍ବେଦଂ
 ସାମବେଦମାଥର୍ବଣଂ ଚତୁର୍ଥମିତିହାସପୁରାଣଂ ପଞ୍ଚମଂ ବେଦାନାଂ ବେଦଂ
 ପିତ୍ରଂ ରାଶିଂ ଦୈବଂ ନିଧିଂ ବାକୋବାକ୍ୟମେକାୟନଂ ଦେବବିଦ୍ୟାଂ
 ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାଂ ଭୂତବିଦ୍ୟାଂ କ୍ଷତ୍ରବିଦ୍ୟାଂ ନକ୍ଷତ୍ରବିଦ୍ୟାଂ ଯଜ୍ଞଦେବଜନବିଦ୍ୟାଂ
 ଦିବଂ ଚ ପୃଥିବୀଂ ଚ ବାୟୁଂ ଚାକାଶଂ ଚାପଶ୍ଚ ତେଜଶ୍ଚ ଦେବାଂଶ୍ଚ ମନୁଷ୍ୟାଂଶ୍ଚ
 ପଶୁଂଶ୍ଚ ବୟାଂସି ଚ ତୃଣବନସ୍ପତୀଞ୍ଜ୍ଞାପଦାନ୍ୟାକୀଚପତଙ୍ଗପିପୀଲକଂ
 ଧର୍ମଂ ଚାଧର୍ମଂ ଚ ସତ୍ୟଂ ଚାନୃତଂ ଚ ସାଧୁ ଚାସାଧୁ ଚ ହୃଦୟଞ୍ଜଂ ଚାହୃଦୟଞ୍ଜଂ ଚ
 ଯଦ୍ଵୈ ବାତ୍-ନାଭବିଷ୍ୟନ୍ନ ଧର୍ମୋ ନାଧର୍ମୋ ବ୍ୟଜ୍ଞାପୟିଷ୍ୟନ୍ନ ସତ୍ୟଂ ନାନୃତଂ ନ ସାଧୁ ନାସାଧୁ ନ
 ହୃଦୟଞ୍ଜୋ ନାହୃଦୟଞ୍ଜୋ ବାଗେବୈତସ୍ରର୍ବଂ ବିଜ୍ଞାପୟତି ବାଚମୁପାସ୍-ସ୍ଵେତି || ୭.୭.୧||

ସ ଯୋ ବାଚଂ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟପାସ୍ତେ ଯାବଦ୍ଵାରୋ ଗତଂ ତତ୍ରାସ୍ୟ ଯଥାକାମତାରୋ
 ଭବତି ଯୋ ବାଚଂ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟପାସ୍ତେଽସ୍ତି ଭଗବୋ ବାଚୋ ଭୂୟ ଇତି ବାଚୋ ବାବ
 ଭୂୟୋଽସ୍ତୀତି ତନ୍ନେ ଭଗବାନ୍-ବ୍ରବୀଦ୍ଵିତି || ୭.୭.୨||

|| ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟେ ଦ୍ଵିତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ତୃତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ମନୋ ବାବ ବାଚୋ ଭୂୟୋ ଯଥା ବୈ ଦ୍ଵେ ବାମଲକେ ଦ୍ଵେ ବା କୋଲେ ଦ୍ଵୌ ବାକ୍ଷୌ
 ମୁଷ୍ଟିରନ୍ନୁଭବତ୍ୟେବଂ ବାଚଂ ଚ ନାମ ଚ ମନୋଽନୁଭବତି ସ ଯଦା ମନସା ମନସ୍ୟତି
 ମନ୍ଥାନଧୀୟାୟେତ୍ୟଥାଧୀତେ କର୍ମାଣି କୁର୍ବାୟେତ୍ୟଥ କୁରୁତେ ପୁତ୍ରାଂଶ୍ଚ
 ପଶୁଂଶ୍ଚେକ୍ଲେୟେତ୍ୟଥେକ୍ଳତ ଇମଂ ଚ ଲୋକମମ୍ନଂ ଚେକ୍ଲେୟେତ୍ୟଥେକ୍ଳତେ ମନୋ ହ୍ୟାତ୍ନା
 ମନୋ ହି ଲୋକୋ ମନୋ ହି ବ୍ରହ୍ମ ମନ ଉପାସ୍-ସ୍ଵେତି || ୭.୩.୧ ||

ସ ଯୋ ମନୋ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟପାସ୍ତେ ଯାବନ୍ନନସୋ ଗତଂ ତତ୍ରାସ୍ୟ ଯଥାକାମଚାରୋ
ଭବତି ଯୋ ମନୋ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟପାସ୍ତେଽସ୍ତି ଭଗବୋ ମନସୋ ଭୂୟ ଇତି ମନସୋ
ବାବ ଭୂୟୋଽସ୍ତୀତି ତନ୍ନେ ଭଗବାନ୍-ବ୍ରବୀଦ୍ବିତି || ୭.୩.୭||

|| ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟେ ତୃତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଚତୁର୍ଥଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ସଂକଳ୍ପୋ ବାବ ମନସୋ ଭୂୟାନ୍ୟଦା ବୈ ସଂକଳ୍ପୟତେଽଥ ମନସ୍ୟତ୍ୟଥ ବାଚମୀରୟତି
ତାମୁ ନାମ୍ନୀରୟତି ନାମ୍ନି ମନ୍ତ୍ରା ଏକଂ ଭବନ୍ତି ମନ୍ତ୍ରେଷୁ କର୍ମାଣି || ୭.୪.୧||

ତାନି ହ ବା ଏତାନି ସଂକଳ୍ପେକାୟନାନି ସଂକଳ୍ପାତ୍ମକାନି ସଂକଳ୍ପେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତାନି ସମକ୍ଳପତାଂ
ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ ସମକଳ୍ପେତାଂ ବାୟୁଶ୍ଚାକାଶଂ ଚ ସମକଳ୍ପକ୍ତାପଶ୍ଚ ତେଜଶ୍ଚ ତେଷାଂ ସଂ କ୍ଳୃତ୍ୟେ
ବର୍ଷଂ ସଂକଳ୍ପତେ ବର୍ଷସ୍ୟ ସଂକ୍ଳୃପ୍ୟା ଅନ୍ନଂ ସଂକଳ୍ପତେଽନ୍ନସ୍ୟ ସଂ କ୍ଳୃତ୍ୟେ ପ୍ରାଣାଃ ସଂକଳ୍ପନ୍ତେ
ପ୍ରାଣାନାଂ ସଂ କ୍ଳୃତ୍ୟେ ମନ୍ତ୍ରାଃ ସଂକଳ୍ପନ୍ତେ ମନ୍ତ୍ରାଣାଂ ସଂ କ୍ଳୃତ୍ୟେ କର୍ମାଣି ସଂକଳ୍ପନ୍ତେ କର୍ମାଣାଂ
ସଂକ୍ଳୃତ୍ୟେ ଲୋକଃ ସଂକଳ୍ପତେ ଲୋକସ୍ୟ ସଂ କ୍ଳୃତ୍ୟେ ସର୍ବଂ ସଂକଳ୍ପତେ ସ ଏଷ ସଂକଳ୍ପଃ
ସଂକଳ୍ପମୁପାସ୍-ସ୍ତେତି || ୭.୪.୨ ||

ସ ଯଃ ସଂକଳ୍ପଂ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟପାସ୍ତେ ସଂକ୍ଳୃପ୍ତାନ୍ତୈ ସ ଲୋକାନ୍ ପୁରାନ୍ ପୁରଃ
ପ୍ରତିଷ୍ଠିତାନ୍ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତୋଽବ୍ୟଥମାନାନବ୍ୟଥମାନୋଽଭିସିଧ୍ୟତି
ଯାବତ୍ସଂକଳ୍ପସ୍ୟ ଗତଂ ତତ୍ରାସ୍ୟ ଯଥାକାମଚାରୋ ଭବତି ଯଃ
ସଂକଳ୍ପଂ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟପାସ୍ତେଽସ୍ତି ଭଗବଃ ସଂକଳ୍ପାଦ୍-ଭୂୟ ଇତି
ସଂକଳ୍ପାଦ୍ବାବ ଭୂୟୋଽସ୍ତୀତି ତନ୍ନେ ଭଗବାନ୍-ବ୍ରବୀଦ୍ବିତି || ୭.୪.୩||

|| ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟେ ଚତୁର୍ଥଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

॥ ପଞ୍ଚମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଚିତ୍ତଂ ବାବ ସଂ କଳ୍ପାଦ୍-ଭୂୟୋ ଯଦା ବୈ ଚେତୟତେଽଥ ସଂକଳ୍ପୟତେଽଥ ମନସ୍ୟତ୍ୟଥ
ବାଚମୀରୟତି ତାମ୍ ନାମ୍ନୀରୟତି ନାମ୍ନି ମନ୍ତ୍ରା ଏକଂ ଭବନ୍ତି ମନ୍ତ୍ରେଷୁ କର୍ମାଣି ॥ ୭.୫.୧॥

ତାନି ହ ବା ଏତାନି ଚିତ୍ତେକାୟନାନି ଚିତ୍ତାତ୍ମାନି ଚିତ୍ତେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତାନି ତସ୍ମାଦ୍ୟଦ୍ୟପି
ବହୁବିଦଚିତ୍ତୋ ଭବତି ନାୟମସ୍ତ୍ରୀତ୍ୟେବୈନମାତ୍ମୟଦୟଂ ବେଦ ଯଦ୍ବା ଅୟଂ
ବିଦ୍ବାନ୍ନେତ୍ସମଚିତ୍ତଃ ସ୍ୟାଦିତ୍ୟଥ ଯଦ୍ୟଲ୍ଲବିଚିତ୍ତବାନ୍ଭବତି ତସ୍ମା ଏବୋତ ଶୁଶ୍ରୂଷନ୍ତେ
ଚିତ୍ତଂ ହ୍ୟେବୈଷାମେକାୟନଂ ଚିତ୍ତମାତ୍ମା ଚିତ୍ତଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଚିତ୍ତମୁପାସ୍-ସ୍ମେତି ॥ ୭.୫.୨ ॥

ସ ଯଶ୍ଚିତ୍ତଂ ବ୍ରହ୍ମେତୁ୍ୟପାସ୍ତେ ଚିତ୍ତାନ୍ତୈ ସ ଲୋକାନ୍ ପୁରାନ୍ ପୁରଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତାନ୍
ପ୍ରତିଷ୍ଠିତୋଽବ୍ୟଥମାନାନ୍ ଅବ୍ୟଥମାନୋଽଭିସିଧ୍ୟତି ଯାବଚ୍ଚିତ୍ତସ୍ୟ ଗତଂ ତତ୍ରାସ୍ୟ
ୟଥାକାମଚାରୋ ଭବତି ଯଶ୍ଚିତ୍ତଂ ବ୍ରହ୍ମେତୁ୍ୟପାସ୍ତେଽସ୍ତି ଭଗବଶ୍ଚିତ୍ତାଦ୍-ଭୂୟ ଇତି
ଚିତ୍ତାଦ୍ବାବ ଭୂୟୋଽସ୍ତୀତି ତନ୍ନେ ଭଗବାନ୍-ବ୍ରବୀତିତି ॥ ୭.୫.୩॥

॥ ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟୋ ପଞ୍ଚମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଷଷ୍ଠଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଧ୍ୟାନଂ ବାବ ଚିତ୍ତାଦ୍-ଭୂୟୋ ଧ୍ୟାୟତୀବ ପୃଥିବୀ ଧ୍ୟାୟତୀବାକ୍ତରିକ୍ଷଂ ଧ୍ୟାୟତୀବ
ଦୈର୍ଘ୍ୟାୟତ୍ତୀବାପୋ ଧ୍ୟାୟତ୍ତୀବ ପର୍ବତା ଧ୍ୟାୟତ୍ତୀବ ଦେବମନୁଷ୍ୟାସ୍ତସ୍ମାଦ୍ୟ ଇହ
ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ ମହତ୍ତାଂ ପ୍ରାପୁବନ୍ତି ଧ୍ୟାନାପାଦାଂ ଶା ଇବୈବ ତେ ଭବନ୍ତ୍ୟଥ
ୟେଽଲ୍ଲାଃ କଲହିନଃ ପିଶୁନା ଉପବାଦିନସ୍ତେଽଥ ଯେ ପ୍ରଭବୋ
ଧ୍ୟାନାପାଦାଂ ଶା ଇବୈବ ତେ ଭବନ୍ତି ଧ୍ୟାନମୁପାସ୍-ସ୍ମେତି ॥ ୭.୬.୧॥

ସ ଯୋ ଧ୍ୟାନଂ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟପାସ୍ତେ ଯାବନ୍ଧ୍ୟାନସ୍ୟ ଗତଂ ତତ୍ରାସ୍ୟ ଯଥାକାମଚାରୋ ଭବତି ଯୋ
ଧ୍ୟାନଂ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟପାସ୍ତେଽସ୍ତି ଭଗବୋ ଧ୍ୟାନାଦ୍-ଭୂୟଃ ଇତି ଧ୍ୟାନାଦ୍ବାବ ଭୂୟୋଽସ୍ତୀତି
ତନ୍ନୋ ଭଗବାନ୍-ବ୍ରବୀତ୍ସିତି || ୭.୭.୭||

|| ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟେ ଷଷ୍ଠଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ସପ୍ତମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ବିଜ୍ଞାନଂ ବାବ ଧ୍ୟାନାଦ୍-ଭୂୟଃ ବିଜ୍ଞାନେନ ବା ଋଗ୍-ବେଦଂ ବିଜ୍ଞାନାତି ଯଜୁର୍ବେଦଃ
ସାମବେଦମାଧର୍ବଣଂ ଚତୁର୍ଥମିତିହାସପୁରାଣଂ ପଞ୍ଚମଂ ବେଦାନାଂ ବେଦଂ ପିତ୍ର୍ୟଃ ରାଶିଂ
ଦୈବଂ ନିଧିଂ ବାକୋବାକ୍ୟମେକାୟନଂ ଦେବବିଦ୍ୟାଂ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାଂ ଭୂତବିଦ୍ୟାଂ
କ୍ଷତ୍ରବିଦ୍ୟାଂ ନକ୍ଷତ୍ରବିଦ୍ୟାଂ ସର୍ପଦେବଜନବିଦ୍ୟାଂ ଦିବଂ ଚ ପୃଥିବୀଂ ଚ ବାୟୁଂ ଚାକାଶଂ
ଚାପଶ୍ଚ ତେଜଶ୍ଚ ଦେବାଃଶ୍ଚ ମନୁଷ୍ୟାଃଶ୍ଚ ପଶୁଃଶ୍ଚ ବୟାଃସି ଚ
ତୃଣବନସ୍ତୃତୀଞ୍ଜ୍ଞାପଦାନ୍ୟାକୀଟପତଙ୍ଗପିପୀଲକଂ ଧର୍ମଂ ଚାଧର୍ମଂ ଚ ସତ୍ୟଂ ଚାନୃତଂ ଚ
ସାଧୁ ଚାସାଧୁ ଚ ହୃଦୟଞ୍ଜଂ ଚାହୃଦୟଞ୍ଜଂ ଚାନ୍ନଂ ଚ ରସଂ ଚେମଂ ଚ ଲୋକମମ୍ନୁଂ ଚ
ବିଜ୍ଞାନେନୈବ ବିଜ୍ଞାନାତି ବିଜ୍ଞାନମୁପାସ୍-ସ୍ତେତି || ୭.୭.୧ ||

ସ ଯୋ ବିଜ୍ଞାନଂ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟପାସ୍ତେ ବିଜ୍ଞାନବତୋ ବୈ ସ
ଲୋକାଞ୍ଜ୍ଞାନବତୋଽଭିସିଧ୍ୟତି ଯାବଦ୍ବିଜ୍ଞାନସ୍ୟ ଗତଂ ତତ୍ରାସ୍ୟ
ଯଥାକାମଚାରୋ ଭବତି ଯୋ ବିଜ୍ଞାନଂ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟପାସ୍ତେଽସ୍ତି ଭଗବୋ
ବିଜ୍ଞାନାଦ୍-ଭୂୟଃ ଇତି ବିଜ୍ଞାନାଦ୍ବାବ ଭୂୟୋଽସ୍ତୀତି ତନ୍ନୋ ଭଗବାନ୍-ବ୍ରବୀତ୍ସିତି || ୭.୭.୭||

|| ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟେ ସପ୍ତମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଅଷ୍ଟମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ବଲ୍ଲଂ ବାବ ବିଜ୍ଞାନାଦ୍-ଭୂୟୋଽପି ହ ଶତଂ ବିଜ୍ଞାନବତାମେକୋ ବଲ୍ଲବାନାକମ୍ପୟତେ
 ସ ଯଦା ବଲ୍ଲୀ ଭବତ୍ୟଥୋଦ୍ଭାତା ଭବତୁ୍ୟଞ୍ଜିଷ୍ଟନ୍-ପରିଚରିତା ଭବତି ପରିଚରନ୍ନୁପସତ୍ତା
 ଭବତୁ୍ୟପସୀଦନ୍ତୁଷ୍ଟା ଭବତି ଶ୍ରୋତା ଭବତି ମନ୍ତ୍ରା ଭବତି ବୋଦ୍ଧା ଭବତି କର୍ତ୍ତା ଭବତି ବିଜ୍ଞାତା
 ଭବତି ବଲ୍ଲେନ ବୈ ପୃଥିବୀ ତିଷ୍ଠତି ବଲ୍ଲେନାନ୍ତରିକ୍ଷଂ ବଲ୍ଲେନ ଦୈର୍ଘ୍ୟଲ୍ଲେନ ପର୍ବତା ବଲ୍ଲେନ
 ଦେବମନୁଷ୍ୟା ବଲ୍ଲେନ ପଶବଶ୍ଚ ବୟାଃସି ଚ ତୃଣବନସ୍ତତୟଃ ଶ୍ୱାପଦାନ୍ୟାକୀଟପତଙ୍ଗପିପୀଲକଂ
 ବଲ୍ଲେନ ଲୋକସ୍ତିଷ୍ଠତି ବଲ୍ଲମୁପାସ୍-ସ୍ଵେତି || ୭.୮.୧||

ସ ଯୋ ବଲ୍ଲଂ ବ୍ରହ୍ମେତୁ୍ୟପାସ୍ତେ ଯାବଦ୍ବଲ୍ଲସ୍ୟ ଶତଂ ତତ୍ରାସ୍ୟ ଯଥାକାମଚାରୋ ଭବତି
 ଯୋ ବଲ୍ଲଂ ବ୍ରହ୍ମେତୁ୍ୟପାସ୍ତେଽସ୍ତି ଭଗବୋ ବଲ୍ଲାଦ୍-ଭୂୟଃ ଇତି ବଲ୍ଲାଦ୍ବାବ ଭୂୟୋଽସ୍ତୀତି
 ତନ୍ନେ ଭଗବାନ୍-ବ୍ରବୀତ୍ତିତି || ୭.୮.୨||

|| ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟୋଽଷ୍ଟମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ନବମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ଅନ୍ନଂ ବାବ ବଲ୍ଲାଦ୍-ଭୂୟସ୍ତସ୍ଥାଦ୍ୟଦ୍ୟପି ଦଶରାତ୍ରୀର୍ନାଶ୍ନାୟାଦ୍ୟଦ୍ୟୁ୍ୟ ହ
 ଜୀବେଦଥବାଽଦ୍ରଷ୍ଟାଽଶ୍ରୋତାଽମନ୍ତ୍ରାଽବୋଦ୍ଧାଽକର୍ତ୍ତାଽବିଜ୍ଞାତା ଭବତ୍ୟଥାନ୍ନସ୍ୟାଽଽୟୈ ଦ୍ରଷ୍ଟା
 ଭବତି ଶ୍ରୋତା ଭବତି ମନ୍ତ୍ରା ଭବତି ବୋଦ୍ଧା ଭବତି କର୍ତ୍ତା ଭବତି ବିଜ୍ଞାତା
 ଭବତ୍ୟନ୍ନମୁପାସ୍-ସ୍ଵେତି || ୭.୯.୧||

ସ ଯୋଽନ୍ନଂ ବ୍ରହ୍ମେତୁ୍ୟପାସ୍ତେଽନ୍ନବତୋ ବୈ ସ ଲୋକାନ୍-ପାନବତୋଽଭିସିଧ୍ୟତି
 ଯାବଦନ୍ନସ୍ୟ ଶତଂ ତତ୍ରାସ୍ୟ ଯଥାକାମଚାରୋ ଭବତି ଯୋଽନ୍ନଂ ବ୍ରହ୍ମେତୁ୍ୟପାସ୍ତେଽସ୍ତି
 ଭଗବୋଽନ୍ନାଦ୍-ଭୂୟଃ ଇତ୍ୟନ୍ନାଦ୍ବାବ ଭୂୟୋଽସ୍ତୀତି ତନ୍ନେ ଭଗବାନ୍-ବ୍ରବୀତ୍ତିତି || ୭.୯.୨||

|| ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟୋ ନବମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଦଶମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ଆପୋ ବାବାନ୍ନାଦ୍-ଭୂୟସ୍ତସ୍ମାଦ୍ୟଦା ସୁବୃଷ୍ଟିର୍ନ ଭବତି ବ୍ୟାଧୀୟନ୍ତେ ପ୍ରାଣା ଅନ୍ନଂ କନୀୟୋ
ଭବିଷ୍ୟତୀତ୍ୟଥ ଯଦା ସୁବୃଷ୍ଟିର୍ଭବତ୍ୟାନନ୍ଦିନଃ ପ୍ରାଣା ଭବନ୍ତ୍ୟନ୍ନଂ ବହୁ ଭବିଷ୍ୟତୀତ୍ୟାପ
ଏବେମା ମୂର୍ତ୍ତା ଯେୟଂ ପୃଥିବୀ ଯଦନ୍ତରିକ୍ଷଂ ଯଦ୍ ଦୈର୍ଘ୍ୟପୂର୍ବତା ଯଦେବମନୁଷ୍ୟା
ୟପୁଶବଶ୍ଚ ବୟଃଽସି ଚ ତୃଣବନସ୍ତତୟଃ ଶ୍ଵାପଦାନ୍ୟାକୀଟପତଙ୍ଗପିପୀଲକମାପ
ଏବେମା ମୂର୍ତ୍ତା ଅପ ଉପାସ୍-ସ୍ଵେତି || ୭.୧୦.୧||

ସ ଯୋଽପୋ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟୁପାସ୍ତ ଆପ୍ନୋତି ସର୍ବାନ୍-କାମାଃ ସ୍ଵପ୍ତିମାନ୍ଭବତି ଯାବଦପାଂ ଗତଂ
ତତ୍ରାସ୍ୟ ଯଥାକାମଚାରୋ ଭବତି ଯୋଽପୋ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟୁପାସ୍ତେଽସ୍ତି ଭଗବୋଽଦ୍-ଭ୍ୟା ଭୂୟ
ଇତ୍ୟଦ୍-ଭ୍ୟା ବା ଭୂୟୋଽସ୍ତୀତି ତନ୍ନେ ଭଗବାନ୍-ବ୍ରବୀଦ୍ଭିତି || ୭.୧୦.୨||

|| ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟେ ଦଶମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଏକାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ତେଜୋ ବାବାଦ୍-ଭ୍ୟା ଭୂୟସ୍ତଦ୍ଵା ଏତଦ୍ଵାୟୁମାଗୃହ୍ୟାକାଶମଭିତପତି ତଦାହୁର୍ନିଶୋଚତି ନିତପତି
ବର୍ଷିଷ୍ୟତି ବା ଇତି ତେଜ ଏବ ତତ୍-ପୂର୍ବଂ ଦର୍ଶୟିତ୍ଵାଽଥାପଃ ସୃଜତେ ତଦେତଦୂର୍ଧ୍ଵାଭିଶ୍ଵ
ତିରଶ୍ଚାଭିଶ୍ଵ ବିଦ୍ୟୁଦ୍-ଭିରାହ୍ରାଦାଶ୍ଚରନ୍ତି ତସ୍ମାଦାହୁର୍ବିଦ୍ୟୋତତେ ସ୍ତନୟତି ବର୍ଷିଷ୍ୟତି ବା ଇତି
ତେଜ ଏବ ତତ୍-ପୂର୍ବଂ ଦର୍ଶୟିତ୍ଵାଽଥାପଃ ସୃଜତେ ତେଜ ଉପାସ୍-ସ୍ଵେତି || ୭.୧୧.୧||

ସ ଯସ୍ତେଜୋ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟୁପାସ୍ତେ ତେଜସ୍ଵୀ ବୈ ସ ତେଜସ୍ଵତୋ
ଲୋକାନ୍ତାସ୍ତତୋଽପହତତମସ୍ମାନଭିସିଧ୍ୟତି ଯାବତ୍ତେଜସୋ ଗତଂ ତତ୍ରାସ୍ୟ
ୟଥାକାମଚାରୋ ଭବତି ଯସ୍ତେଜୋ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟୁପାସ୍ତେଽସ୍ତି ଭଗବତ୍ତେଜସୋ ଭୂୟ
ଇତି ତେଜସୋ ବାବ ଭୂୟୋଽସ୍ତୀତି ତନ୍ନେ ଭଗବାନ୍-ବ୍ରବୀଦ୍ଭିତି || ୭.୧୧.୨||

|| ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟେ ଏକାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

॥ ଦ୍ଵାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଆକାଶୋ ବାବ ତେଜସୋ ଭୂୟାନାକାଶେ ବୈ ସୂର୍ଯ୍ୟାଚନ୍ଦ୍ରମସ୍ତାରୁଭୌ
ବିଦ୍ୟୁନ୍ନକ୍ଷତ୍ରାଣ୍ୟଗ୍ନିରାକାଶେନାହ୍ନୟତ୍ୟାକାଶେନ ଶୃଣୋତ୍ୟାକାଶେନ
ପ୍ରତିଶୃଣୋତ୍ୟାକାଶେ ରମତ ଆକାଶେ ନ ରମତ ଆକାଶେ ଜାୟତ
ଆକାଶମଭିଜାୟତ ଆକାଶମୁପାସ୍-ସ୍ଵେତି ॥ ୭.୧୭.୧॥

ସ ଯ ଆକାଶଂ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟୁପାସ୍ତ ଆକାଶବତୋ ବୈ ସ
ଲୋକାନୁପ୍ରକାଶବତୋଽସଂବାଧାନୁରୁଗାୟବତୋଽଭିସିଧ୍ୟତି ଯାବଦାକାଶସ୍ୟ ଗତଂ ତତ୍ରାସ୍ୟ
ୟଥାକାମଚାରୋ ଭବତି ଯ ଆକାଶଂ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟୁପାସ୍ତେଽସ୍ତି ଭଗବ ଆକାଶାଦ୍-ଭୂୟ
ଇତ୍ୟାକାଶାଦ୍ବାବ ଭୂୟୋଽସ୍ତୀତି ତନ୍ନେ ଭଗବାନ୍-ବ୍ରବୀଦ୍ଭିତି ॥ ୭.୧୭.୨॥

॥ ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟେ ଦ୍ଵାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ତ୍ରୟୋଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ସ୍ଵରୋ ବାବାକାଶାଦ୍-ଭୂୟସ୍ତସ୍ମାଦ୍ୟଦ୍ୟପି ବହବ ଆସୀରନ୍ନସ୍ମରନ୍ତେ
ନୈବ ତେ କଂଚନ ଶୃଣୁୟନ୍ ମନ୍ତ୍ରୀରନ୍ନ ବିଜାନୀରନ୍ ଯଦା
ବାବ ତେ ସ୍ଵରେୟୁରଥ ଶୃଣୁୟୁରଥ ମନ୍ତ୍ରୀରନ୍ନଥ ବିଜାନୀରନ୍ ସ୍ଵରେଣ
ବୈ ପୁତ୍ରାନ୍ନିଜାନାତି ସ୍ଵରେଣ ପଶୁନ୍ ସ୍ଵରମୁପାସ୍-ସ୍ଵେତି ॥ ୭.୧୩.୧॥

ସ ଯଃ ସ୍ଵରଂ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟୁପାସ୍ତେ ଯାବସ୍ମରସ୍ୟ ଗତଂ ତତ୍ରାସ୍ୟ ଯଥାକାମଚାରୋ ଭବତି
ୟଃ ସ୍ଵରଂ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟୁପାସ୍ତେଽସ୍ତି ଭଗବଃ ସ୍ଵରାଦ୍-ଭୂୟ ଇତି ସ୍ଵରାଦ୍ବାବ ଭୂୟୋଽସ୍ତୀତି
ତନ୍ନେ ଭଗବାନ୍-ବ୍ରବୀଦ୍ଭିତି ॥ ୭.୧୩.୨॥

॥ ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟେ ତ୍ରୟୋଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଆଶା ବାବ ସ୍ତ୍ରାଦ୍-ଭୂୟସ୍ୟାଶେଞ୍ଜୋ ବୈ ସ୍ତ୍ରୋ ମନ୍ତ୍ରାନଧୀତେ କର୍ମାଣି କୁରୁତେ
ପୁତ୍ରାଂଶ୍ଚ ପଶୁଂଶ୍ଚେଚ୍ଛତ ଇମଂ ଚ ଲୋକମମ୍ନଂ ଚେଚ୍ଛତ ଆଶାମୁପାସ୍-ସ୍ତେତି ॥ ୭.୧୪.୧॥

ସ ଯ ଆଶାଂ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟପାସ୍ତ ଆଶୟାଂସ୍ୟ ସର୍ବେ କାମାଃ ସମୃଧ୍ୟନ୍ତ୍ୟମୋଦା ହାସ୍ୟାଶିଷୋ ଭବନ୍ତି
ୟବଦାଶାୟା ଗତଂ ତତ୍ରାସ୍ୟ ଯଥାକାମଚାରୋ ଭବତି ଯ ଆଶାଂ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟପାସ୍ତେଽସ୍ତି ଭଗବ
ଆଶାୟା ଭୂୟ ଇତ୍ୟାଶାୟା ବାବ ଭୂୟୋଽସ୍ତୀତି ତନ୍ନେ ଭଗବାନ୍-ବ୍ରବୀଦ୍ଭିତି ॥ ୭.୧୪.୨॥

॥ ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ପଞ୍ଚଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ପ୍ରାଣୋ ବା ଆଶାୟା ଭୂୟାନ୍ୟଥା ବା ଅରା ନାଭୌ ସମର୍ପିତା ଏବମସ୍ମିନ୍ ପ୍ରାଣେ ସର୍ବଂ ସମର୍ପିତଂ
ପ୍ରାଣଃ ପ୍ରାଣେନ ଯାତି ପ୍ରାଣଃ ପ୍ରାଣଂ ଦଦାତି ପ୍ରାଣାୟ ଦଦାତି ପ୍ରାଣୋ ହ ପିତା ପ୍ରାଣୋ
ମାତା ପ୍ରାଣୋ ଭ୍ରାତା ପ୍ରାଣଃ ସ୍ୱସା ପ୍ରାଣ ଆଚାର୍ଯ୍ୟଃ ପ୍ରାଣୋ ବ୍ରାହ୍ମଣଃ ॥ ୭.୧୫.୧॥

ସ ଯଦି ପିତରଂ ବା ମାତରଂ ବା ଭ୍ରାତରଂ ବା ସ୍ୱସାରଂ ବାଚାର୍ଯ୍ୟଂ ବା ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ବା କିଂଚିଦ୍ ଭୃଣମିବ
ପ୍ରତ୍ୟାହ ପିଙ୍ଗାଂସ୍ତ୍ରୈତ୍ୟେବୈନମାତୁଃ ପିତୃହା ବୈ ତ୍ୱମସି ମାତୃହା ବୈ ତ୍ୱମସି ଭ୍ରାତୃହା ବୈ ତ୍ୱମସି
ସ୍ୱସୃହା ବୈ ତ୍ୱମସ୍ୟାଚାର୍ଯ୍ୟହା ବୈ ତ୍ୱମସି ବ୍ରାହ୍ମଣହା ବୈ ତ୍ୱମସୀତି ॥ ୭.୧୫.୨॥

ଅଥ ଯଦ୍ୟପ୍ୟେନାନୁକ୍ରାନ୍ତପ୍ରାଣାନ୍ ଶୂଲେନ ସମାସଂ ବ୍ୟତିଷଂଦହେନ୍ନୈବୈନଂ ବ୍ରୂୟୁଃ
ପିତୃହାଂସୀତି ନ ମାତୃହାଂସୀତି ନ ଭ୍ରାତୃହାଂସୀତି ନ ସ୍ୱସୃହାଂସୀତି ନାଚାର୍ଯ୍ୟହାଂସୀତି
ନ ବ୍ରାହ୍ମଣହାଂସୀତି ॥ ୭.୧୫.୩॥

ପ୍ରାଣୋ ହ୍ୟେବୈତାନି ସର୍ବାଣି ଭବନ୍ତି ସ ବା ଏଷ ଏବଂ ପଶ୍ୟନ୍ନେବଂ ମନ୍ତ୍ରାନ ଏବଂ ବିଜାନନ୍ନୁତିବାଦୀ
ଭବତି ତଂ ଚେଦ୍ଭୂୟୁରତିବାଦ୍ୟସୀତ୍ୟତିବାଦ୍ୟସ୍ମୀତି ବ୍ରୂୟାନ୍ନାପଦ୍ଭୁବୀତ ॥ ୭.୧୫.୪॥

॥ ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟେ ପଞ୍ଚଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଷୋଡଶ ଖଣ୍ଡ ॥

ଏଷ ତୁ ବା ଅତିବଦତି ଯଃ ସତ୍ୟେନାତିବଦତି ସୋଽହଂ ଭଗବଃ ସତ୍ୟେନାତିବଦାନୀତି
ସତ୍ୟଂ ତ୍ୱେବ ବିଜିଜ୍ଞାସିତବ୍ୟମିତି ସତ୍ୟଂ ଭଗବୋ ବିଜିଜ୍ଞାସ ଇତି ॥ ୭.୧୭.୧॥

॥ ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟେ ଷୋଡଶ ଖଣ୍ଡ ॥

॥ ସପ୍ତଦଶ ଖଣ୍ଡ ॥

ୟଦା ବୈ ବିଜାନାତ୍ୟଥ ସତ୍ୟଂ ବଦତି ନାବିଜାନନ୍ ସତ୍ୟଂ ବଦତି ବିଜାନନ୍ନେବ ସତ୍ୟଂ
ବଦତି ବିଜ୍ଞାନଂ ତ୍ୱେବ ବିଜିଜ୍ଞାସିତବ୍ୟମିତି ବିଜ୍ଞାନଂ ଭଗବୋ ବିଜିଜ୍ଞାସ ଇତି ॥ ୭.୧୭.୧॥

॥ ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟେ ସପ୍ତଦଶ ଖଣ୍ଡ ॥

॥ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଖଣ୍ଡ ॥

ୟଦା ବୈ ମନୁତେଽଥ ବିଜାନାତି ନାମତ୍ତା ବିଜାନାତି ମତ୍ତୈବ ବିଜାନାତି ମତିସ୍ତୈବ
ବିଜିଜ୍ଞାସିତବ୍ୟେତି ମତିଂ ଭଗବୋ ବିଜିଜ୍ଞାସ ଇତି ॥ ୭.୧୮.୧॥

॥ ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟେ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଖଣ୍ଡ ॥

॥ ଏକୋନବିଂଶତିତମଃ ଖଣ୍ଡ ॥

ୟଦା ବୈ ଶ୍ରବଧାତ୍ୟଥ ମନୁତେ ନାଶ୍ରବଧନ୍ନୁତେ ଶ୍ରବଧଦେବ ମନୁତେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ତ୍ୱେବ
ବିଜିଜ୍ଞାସିତବ୍ୟେତି ଶ୍ରଦ୍ଧାଂ ଭଗବୋ ବିଜିଜ୍ଞାସ ଇତି ॥ ୭.୧୯.୧॥

॥ ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟେ ଏକୋନବିଂଶତିତମଃ ଖଣ୍ଡ ॥

॥ ବିଂଶତିତମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଯଦା ବୈ ନିସ୍ତ୍ରିଷ୍ଟତ୍ୟଥ ଶ୍ରଦଧାତି ନାନିସ୍ତ୍ରିଷ୍ଟଜ୍ଞଧାତି ନିସ୍ତ୍ରିଷ୍ଟନ୍ନେବ ଶ୍ରଦଧାତି
ନିଷ୍ଠା ତ୍ୱେବ ବିଜିଜ୍ଞାସିତବ୍ୟେତି ନିଷ୍ଠାଂ ଭଗବୋ ବିଜିଜ୍ଞାସ ଇତି ॥ ୭.୨୦.୧॥

॥ ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟେ ବିଂଶତିତମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଏକବିଂଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଯଦା ବୈ କରୋତ୍ୟଥ ନିସ୍ତ୍ରିଷ୍ଟି ନାକୃତ୍ୱା ନିସ୍ତ୍ରିଷ୍ଟି କୃତ୍ୱେବ ନିସ୍ତ୍ରିଷ୍ଟି କୃତିସ୍ତ୍ୱେବ
ବିଜିଜ୍ଞାସିତବ୍ୟେତି କୃତିଂ ଭଗବୋ ବିଜିଜ୍ଞାସ ଇତି ॥ ୭.୨୧.୧॥

॥ ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟେ ଏକବିଂଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଦ୍ୱାବିଂଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଯଦା ବୈ ସୁଖଂ ଲଭତେଽଥ କରୋତି ନାସୁଖଂ ଲବ୍ଧ୍ୱା କରୋତି ସୁଖମେବ ଲବ୍ଧ୍ୱା କରୋତି
ସୁଖଂ ତ୍ୱେବ ବିଜିଜ୍ଞାସିତବ୍ୟମିତି ସୁଖଂ ଭଗବୋ ବିଜିଜ୍ଞାସ ଇତି ॥ ୭.୨୨.୧॥

॥ ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟେ ଦ୍ୱାବିଂଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ତ୍ରୟୋବିଂଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ୟୋ ବୈ ଭୂମା ତସୁଖଂ ନାଲ୍ଲେ ସୁଖମସ୍ତି ଭୂମୈବ ସୁଖଂ ଭୂମା ତ୍ୱେବ ବିଜିଜ୍ଞାସିତବ୍ୟ ଇତି
ଭୂମାନଂ ଭଗବୋ ବିଜିଜ୍ଞାସ ଇତି ॥ ୭.୨୩.୧॥

॥ ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟେ ତ୍ରୟୋବିଂଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

|| ଚତୁର୍ବିଂଶ ଖଣ୍ଡ ||

ଯତ୍ର ନାନ୍ୟପୁଣ୍ୟତି ନାନ୍ୟଲ୍ଲୁଗୋତି ନାନ୍ୟଦ୍ବିଜାନାତି ସ
ଭୂମାଃଥ ଯତ୍ରାନ୍ୟପୁଣ୍ୟତ୍ୟନ୍ୟଲ୍ଲୁଗୋତ୍ୟନ୍ୟଦ୍ବିଜାନାତି ତଦଲ୍ଲୁଂ ଯେ ବୈ ଭୂମା ତଦମୃତମଥ ଯଦଲ୍ଲୁଂ
ତନ୍ନୃତ୍ୟଃ ସ ଭଗବଃ କସ୍ମିନ୍ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଇତି ସ୍ବେ ମହିମ୍ନି ଯଦି ବା ନ ମହିମ୍ନୀତି || ୭.୨୪.୧||

ଗୋଅଶ୍ବମିହ ମହିମେତ୍ୟାଚକ୍ଷତେ ହସ୍ତିହିରଣ୍ୟଂ ଦାସଭାର୍ଯ୍ୟଂ କ୍ଷେତ୍ରାଣ୍ୟାୟତନାନୀତି
ନାହମେବଂ ବ୍ରବୀମି ବ୍ରବୀମୀତି ହୋବାଚାନେୟା ହ୍ୟନ୍ୟସ୍ମିନ୍ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଇତି || ୭.୨୪.୨||

|| ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟେ ଚତୁର୍ବିଂଶ ଖଣ୍ଡ ||

|| ପଞ୍ଚବିଂଶ ଖଣ୍ଡ ||

ସ ଏବାଧସ୍ତାସ୍ତ ଉପରିଷ୍ଠାସ୍ତ ପଶ୍ଚାସ୍ତ ପୁରସ୍ତାସ୍ତ ଦକ୍ଷିଣତଃ ସ ଉତ୍ତରତଃ ସ ଏବେଦଃ
ସର୍ବମିତ୍ୟଥାତୋଃହଂକାରାଦେଶ ଏବାହମେବାଧସ୍ତାଦହମୁପରିଷ୍ଠାଦହଂ ପଶ୍ଚାଦହଂ
ପୁରସ୍ତାଦହଂ ଦକ୍ଷିଣତୋଃହମୁତ୍ତରତୋଃହମେବେଦଃ ସର୍ବମିତି || ୭.୨୫.୧||

ଅଥାତ ଆତ୍ମାଦେଶ ଏବାତ୍ତ୍ୱେବାଧସ୍ତାଦାତ୍ମୋପରିଷ୍ଠାଦାତ୍ମା ପଶ୍ଚାଦାତ୍ମା ପୁରସ୍ତାଦାତ୍ମା
ଦକ୍ଷିଣତ ଆତ୍ମୋତ୍ତରତ ଆତ୍ମେବେଦଃ ସର୍ବମିତି ସ ବା ଏଷ ଏବଂ ପଶ୍ୟନ୍ନେବଂ ମନ୍ୱାନ
ଏବଂ ବିଜାନନ୍ନାତ୍ମରତିରାତ୍ମକ୍ରୀତ ଆତ୍ମମିଥୁନ ଆତ୍ମାନନ୍ଦଃ ସ ସ୍ୱରାତ୍ ଭବତି ତସ୍ୟ ସର୍ବେଷୁ
ଲୋକେଷୁ କାମଚାରୋ ଭବତି ଅଥ ଯେନ୍ୟଥାତୋ ବିଦୁରନ୍ୟରାଜାନସ୍ତେ କ୍ଷୟଲୋକା
ଭବନ୍ତି ତେଷାଃ ସର୍ବେଷୁ ଲୋକେଷୁକାମଚାରୋ ଭବତି || ୭.୨୫.୨||

|| ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟେ ପଞ୍ଚବିଂଶ ଖଣ୍ଡ ||

॥ ଷଡ୍ଫିଂଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ତସ୍ୟ ହ ବା ଏତସ୍ୟୈବଂ ପଶ୍ୟତ ଏବଂ ମନ୍ଦାନସ୍ୟୈବଂ ବିଜାନତ ଆତ୍ମତଃ ପ୍ରାଣ ଆତ୍ମତ
ଆଶାତ୍ମତଃ ସ୍ମର ଆତ୍ମତ ଆକାଶ ଆତ୍ମତସ୍ତେଜ ଆତ୍ମତ ଆପ ଆତ୍ମତ
ଆବିର୍ଭାବତିରୋଭାବାବାତ୍ମତୋଽନ୍ନମାତ୍ମତୋ ବଲମାତ୍ମତୋ ବିଜ୍ଞାନମାତ୍ମତୋ
ଧ୍ୟାନମାତ୍ମତଶ୍ଚିତ୍ତମାତ୍ମତଃ ସଂକଳ୍ପ ଆତ୍ମତୋ ମନ ଆତ୍ମତୋ ବାଗାତ୍ମତୋ ନାମାତ୍ମତୋ
ମନ୍ତ୍ରା ଆତ୍ମତଃ କର୍ମାଣ୍ୟାତ୍ମତ ଏବେଦଂ ସର୍ବମିତି ॥ ୭.୨୭.୧॥

ତଦେଷ ଶ୍ଳୋକୋ ନ ପଶ୍ୟା ମୃତ୍ୟୁଂ ପଶ୍ୟତି ନ ରୋଗଂ ନୋତ ଦୁଃଖତାଂ
ସର୍ବଂ ହ ପଶ୍ୟଃ ପଶ୍ୟତି ସର୍ବମାପ୍ନୋତି ସର୍ବଶ ଇତି ସ ଏକଧା ଭବତି ତ୍ରିଧା ଭବତି
ପଞ୍ଚଧା ସପ୍ତଧା ନବଧା ଚୈବ ପୁନଶ୍ଚୈକାଦଶଃ ସ୍ତୂତଃ ଶତଂ ଚ ଦଶ ଚୈକଶ୍ଚ ସହସ୍ରାଶି ଚ
ବିଂଶତିରାହାରଶୁଦ୍ଧୌ ସତ୍ତ୍ୱଶୁଦ୍ଧିଃ ସତ୍ତ୍ୱଶୁଦ୍ଧୌ ଧୂବା ସ୍ତୂତିଃ ସ୍ତୂତିଲକ୍ଷ୍ମେ ସର୍ବଗ୍ରହୀନାଂ
ବିପ୍ରମୋକ୍ଷସ୍ତୁଷ୍ଟୈ ମୃଦିତକଷାୟାୟ ତମସସ୍ୱାରଂ ଦର୍ଶୟତି ଭଗବାନ୍ ସନକ୍କୁମାରସ୍ତଃ ସ୍ୱନ୍
ଇତ୍ୟାତକ୍ଷତେ ତଂ ସ୍ୱନ୍ ଇତ୍ୟାତକ୍ଷତେ ॥ ୭.୨୭.୨॥

॥ ଇତି ସପ୍ତମାଧ୍ୟାୟେ ଷଡ୍ଫିଂଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଇତି ସପ୍ତମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥



|| ଅଷ୍ଟମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ||

|| ପ୍ରଥମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ଓଁ ଅଥ ଯୁଦିଦମସ୍ମିନ୍-ବ୍ରହ୍ମପୁରେ ଦହରଂ ପୁଣ୍ଡରୀକଂ ବେଶ୍ମ
ଦହରୋଽସ୍ମିନ୍ନୁକ୍ତରାକାଶସ୍ତସ୍ମିନ୍ୟଦନ୍ତସ୍ତଦନ୍ଦେଷ୍ଟବ୍ୟଂ ତଦ୍ବାବ ବିଜିଜ୍ଞାସିତବ୍ୟମିତି || ୮.୧.୧||

ତଂ ଚେଦ୍ବୁୟୁର୍ଯୁଦିଦମସ୍ମିନ୍-ବ୍ରହ୍ମପୁରେ ଦହରଂ ପୁଣ୍ଡରୀକଂ ବେଶ୍ମ ଦହରୋଽସ୍ମିନ୍ନୁକ୍ତରାକାଶଃ
କିଂ ତଦତ୍ର ବିଦ୍ୟତେ ଯଦନ୍ଦେଷ୍ଟବ୍ୟଂ ଯଦ୍ବାବ ବିଜିଜ୍ଞାସିତବ୍ୟମିତି ସ ବ୍ରୁୟାତ୍ || ୮.୧.୨||

ୟାବାନ୍ନା ଅୟମାକାଶସ୍ତାବାନେଷୋଽନ୍ତର୍ହୃଦୟ ଆକାଶ ଉଭେ ଅସ୍ମିନ୍ ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ
ଅନ୍ତରେବ ସମାହିତେ ଉଭାବଗ୍ନିଶ୍ଚ ବାୟୁଶ୍ଚ ସୂର୍ଯ୍ୟାଚନ୍ଦ୍ରମସାରୁର୍ଭୌ
ବିଦ୍ୟୁନ୍ନକ୍ଷତ୍ରାଣି ଯଜ୍ଞାସ୍ୟେହାସ୍ତି ଯଜ ନାସ୍ତି ସର୍ବଂ ତଦସ୍ମିନ୍ସମାହିତମିତି || ୮.୧.୩||

ତଂ ଚେଦ୍ବୁୟୁରସ୍ମିଂଶ୍ଚେଦିଦଂ ବ୍ରହ୍ମପୁରେ ସର୍ବଂ ସମାହିତଂ ସର୍ବାଣି ଚ ଭୂତାନି ସର୍ବେ ଚ
କାମା ଯଦୈତଜ୍ଜରା ବାପ୍ନୋତି ପ୍ରଧୁଂସତେ ବା କିଂ ତତୋଽତିଶିଷ୍ୟତ ଇତି || ୮.୧.୪||

ସ ବ୍ରୁୟାନ୍ନାସ୍ୟ ଜରୟୈତଜ୍ଜୀର୍ୟତି ନ ବପେନାସ୍ୟ ହନ୍ୟତ ଏତସ୍ତତ୍ୟଂ ବ୍ରହ୍ମପୁରମସ୍ମିନ୍-କାମାଃ
ସମାହିତାଃ ଏଷ ଆତ୍ମାଽପହତପାପ୍ନା ବିଜରୋ ବିମୃତ୍ୟୁର୍ବିଶୋକୋ ବିଜିଘ୍ରୋଽପିପାସଃ ସତ୍ୟକାମଃ
ସତ୍ୟସଂକଳ୍ପୋ ଯଥା ହ୍ୟେବେହ ପ୍ରଜା ଅନ୍ଧାବିଶନ୍ତି ଯଥାନ୍ୟୁଶାସନଂ ଯଂ ଯମନ୍ତମଭିକାମା
ଭବନ୍ତି ଯଂ ଜନପଦଂ ଯଂ କ୍ଷେତ୍ରଭାଗଂ ତଂ ତମେବୋପଜୀବନ୍ତି || ୮.୧.୫||

ତଦ୍ୟଥେହ କର୍ମଜିତୋ ଲୋକଃ କ୍ଷୀୟତ ଏବମେବାମୁତ୍ର ପୁଣ୍ୟଜିତୋ ଲୋକଃ କ୍ଷୀୟତେ
ତଦ୍ୟ ଇହାତ୍ମାନମନନ୍ତୁବିଦ୍ୟ ବ୍ରଜନ୍ତ୍ୟେତାଂଶ୍ଚ ସତ୍ୟାନ୍ କାମାଂସ୍ତେଷାଂ ସର୍ବେଷୁ
ଲୋକେଷ୍ଟକାମତାରୋ ଭବତ୍ୟଥ ଯ ଇହାତ୍ମାନମନନ୍ତୁବିଦ୍ୟ ବ୍ରଜନ୍ତ୍ୟେତାଂଶ୍ଚ ସତ୍ୟାନ୍ କାମାଂସ୍ତେଷାଂ
ସର୍ବେଷୁ ଲୋକେଷ୍ଟ କାମତାରୋ ଭବତି || ୮.୧.୬||

|| ଇତ୍ୟଷ୍ଟମାଧ୍ୟାୟେ ପ୍ରଥମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

॥ ଦ୍ଵିତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଅଥ ଯଦି ପିତୃଲୋକକାମୋ ଭବତି ସଂକଳ୍ପାଦେବାସ୍ୟ ପିତରଃ
ସମୁତ୍ଥିଷ୍ଠତି ତେନ ପିତୃଲୋକେନ ସଂପନ୍ନୋ ମହୀୟତେ ॥ ୮.୭.୧॥

ଅଥ ଯଦି ମାତୃଲୋକକାମୋ ଭବତି ସଂକଳ୍ପାଦେବାସ୍ୟ ମାତରଃ
ସମୁତ୍ଥିଷ୍ଠତି ତେନ ମାତୃଲୋକେନ ସଂପନ୍ନୋ ମହୀୟତେ ॥ ୮.୭.୨॥

ଅଥ ଯଦି ଭ୍ରାତୃଲୋକକାମୋ ଭବତି ସଂକଳ୍ପାଦେବାସ୍ୟ ଭ୍ରାତରଃ
ସମୁତ୍ଥିଷ୍ଠତି ତେନ ଭ୍ରାତୃଲୋକେନ ସଂପନ୍ନୋ ମହୀୟତେ ॥ ୮.୭.୩॥

ଅଥ ଯଦି ସ୍ଵସ୍ତୃଲୋକକାମୋ ଭବତି ସଂକଳ୍ପାଦେବାସ୍ୟ ସ୍ଵସ୍ତାରଃ
ସମୁତ୍ଥିଷ୍ଠତି ତେନ ସ୍ଵସ୍ତୃଲୋକେନ ସଂପନ୍ନୋ ମହୀୟତେ ॥ ୮.୭.୪॥

ଅଥ ଯଦି ସଖିଲୋକକାମୋ ଭବତି ସଂକଳ୍ପାଦେବାସ୍ୟ ସଖାୟଃ
ସମୁତ୍ଥିଷ୍ଠତି ତେନ ସଖିଲୋକେନ ସଂପନ୍ନୋ ମହୀୟତେ ॥ ୮.୭.୫॥

ଅଥ ଯଦି ଗନ୍ଧମାଲ୍ୟଲୋକକାମୋ ଭବତି ସଂକଳ୍ପାଦେବାସ୍ୟ
ଗନ୍ଧମାଲ୍ୟେ ସମୁତ୍ଥିଷ୍ଠତସ୍ତେନ ଗନ୍ଧମାଲ୍ୟଲୋକେନ ସଂପନ୍ନୋ ମହୀୟତେ ॥ ୮.୭.୬॥

ଅଥ ଯଦ୍ୟନ୍ନପାନଲୋକକାମୋ ଭବତି ସଂକଳ୍ପାଦେବାସ୍ୟାନ୍ନପାନେ
ସମୁତ୍ଥିଷ୍ଠତସ୍ତେନାନ୍ନପାନଲୋକେନ ସଂପନ୍ନୋ ମହୀୟତେ ॥ ୮.୭.୭॥

ଅଥ ଯଦି ଗୀତବାଦିତଲୋକକାମୋ ଭବତି ସଂକଳ୍ପାଦେବାସ୍ୟ
ଗୀତବାଦିତେ ସମୁତ୍ଥିଷ୍ଠତସ୍ତେନ ଗୀତବାଦିତଲୋକେନ ସଂପନ୍ନୋ ମହୀୟତେ ॥ ୮.୭.୮॥

ଅଥ ଯଦି ସ୍ତ୍ରୀଲୋକକାମୋ ଭବତି ସଂକଳ୍ପାଦେବାସ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀୟଃ
ସମୁତ୍ଥିଷ୍ଠତି ତେନ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକେନ ସଂପନ୍ନୋ ମହୀୟତେ ॥ ୮.୭.୯॥

ୟଂ ଯୁମନ୍ତୁମତିକାମୋ ଭବତି ଯଂ କାମଂ କାମୟତେ ସୋଽସ୍ୟ
ସଂକଳ୍ପାଦେବ ସମୁତ୍ଥିଷ୍ଠତି ତେନ ସଂପନ୍ନୋ ମହୀୟତେ || ୮.୭.୧୦||

|| ଇତ୍ୟଶ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେ ଦ୍ଵିତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଦୃତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ତ ଇମେ ସତ୍ୟାଃ କାମା ଅନୃତାପିଧାନାସ୍ତେଷାଃ ସତ୍ୟାନାଃ
ସତାମନୃତମପିଧାନଂ ଯୋ ଯୋ ହ୍ୟସ୍ୟେତଃ ପ୍ରେତି ନ ତମିହ ଦର୍ଶନାୟ ଲଭତେ || ୮.୩.୧||

ଅଥ ଯେ ଚାସ୍ୟେହ ଜୀବା ଯେ ଚ ପ୍ରେତା ଯଜ୍ଞାନ୍ୟଦିକ୍ଷନ୍ତୁ ଲଭତେ ସର୍ବଂ ତଦତ୍ର ଗତ୍ଵା
ବିନ୍ଦତେଽତ୍ର ହ୍ୟସ୍ୟୈତେ ସତ୍ୟାଃ କାମା ଅନୃତାପିଧାନାସ୍ତଦ୍ୟଥାପି ହିରଣ୍ୟନିଧିଂ
ନିହିତମକ୍ଷେତ୍ରଜ୍ଞା ଭପୟ୍ମୁପରି ସଂଚରନ୍ତୋ ନ ବିନ୍ଦେୟୁରେବମେବେମାଃ ସର୍ବାଃ ପ୍ରଜା
ଅହରହର୍ଗଚ୍ଛନ୍ତ୍ୟ ଏତଂ ବ୍ରହ୍ମଲୋକଂ ନ ବିନ୍ଦନ୍ତ୍ୟନୃତେନ ହି ପ୍ରତ୍ୟୁତାଃ || ୮.୩.୨||

ସ ବା ଏଷ ଆତ୍ମା ଦୃଦି ତସ୍ୟୈତଦେବ ନିରୁକ୍ତଃ ଦୃଦ୍ୟୟମିତି
ତସ୍ମାଦ୍ଦୃଦୟମହରହର୍ବା ଏବଂବିସ୍ମର୍ଗଂ ଲୋକମେତି || ୮.୩.୩||

ଅଥ ଯ ଏଷ ସଂପ୍ରସାଦୋଽସ୍ମାକ୍ଛରୀରାସ୍ତମୁଦ୍ଵାୟ ପରଂ ଜ୍ୟୋତିରୁପସଂପଦ୍ୟ ସ୍ଵେନ
ରୂପେଣାଭିନିଷ୍ଠୟତ ଏଷ ଆତ୍ମେତି ହୋବାଚତଦମୃତମଭୟମେତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମେତି ତସ୍ୟ
ହ ବା ଏତସ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଣୋ ନାମ ସତ୍ୟମିତି || ୮.୩.୪||

ତାନି ହ ବା ଏତାନି ତ୍ରୀଣ୍ୟକ୍ଷରାଣି ସତୀୟମିତି ତଦ୍ୟସ୍ତଉଦମୃତମଥ ଯତ୍ଵି ତନ୍ନୃତ୍ୟମଥ
ୟଦ୍ୟଂ ତେନୋଭେ ଯଜ୍ଞତି ଯଦନେନୋଭେ ଯଜ୍ଞତି ତସ୍ମାଦ୍ୟମହରହର୍ବା
ଏବଂବିସ୍ମର୍ଗଂ ଲୋକମେତି || ୮.୩.୫||

|| ଇତ୍ୟଶ୍ଚମାଧ୍ୟାୟେ ଦୃତୀୟଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

॥ ଚତୁର୍ଥଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଅଥ ଯୁ ଆତ୍ମା ସ ସେତୁର୍ବିଧୃତିରେଷାଂ ଲୋକାନାମସଂଭେଦାୟ ନୈତଃ ସେତୁମହୋରାତ୍ରେ
ତରତୋ ନ ଜରା ନ ମୃତ୍ୟୁର୍ନ ଶୋକୋ ନ ସୁକୃତଂ ନ ଦୁଷ୍ଟତଃ ସର୍ବେ ପାପ୍ମାନୋଃତୋ
ନିବର୍ତ୍ତନ୍ତେଽପହତପାପ୍ମା ହ୍ୟେଷ ବ୍ରହ୍ମଲୋକଃ ॥ ୮.୪.୧॥

ତସ୍ମାଦ୍ବା ଏତଃ ସେତୁଂ ତୀର୍ତ୍ତାଃକ୍ଷଃ ସନ୍ନନକ୍ଷୋ ଭବତି ବିକ୍ଷଃ ସନ୍ନବିକ୍ଷୋ ଭବତ୍ୟପତାପୀ
ସନ୍ନନୁପତାପୀ ଭବତି ତସ୍ମାଦ୍ବା ଏତଃ ସେତୁଂ ତୀର୍ତ୍ତାପି ନକ୍ରମହରେବାଭିନିଷ୍ପଦ୍ୟତେ
ସକୃଦ୍ଭିଭାତୋ ହ୍ୟେବୈଷ ବ୍ରହ୍ମଲୋକଃ ॥ ୮.୪.୨॥

ତଦ୍ୟ ଏବୈତଂ ବ୍ରହ୍ମଲୋକଂ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟେଣାନୁବିନ୍ଧନ୍ତି ତେଷାମେବୈଷ
ବ୍ରହ୍ମଲୋକସ୍ତେଷାଃ ସର୍ବେଷୁ ଲୋକେଷୁ କାମଚାରୋ ଭବତି ॥ ୮.୪.୩॥

॥ ଇତ୍ୟଷ୍ଟମାଧ୍ୟାୟେ ଚତୁର୍ଥଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ପଞ୍ଚମଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ଅଥ ଯଦ୍ୟଜ୍ଞି ଇତ୍ୟାଚକ୍ଷତେ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟମେବ ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟେଣ
ହ୍ୟେବ ଯୋ ଜ୍ଞାତା ତଂ ବିନ୍ଧତେଽଥ ଯଦିଷ୍ଟମିତ୍ୟାଚକ୍ଷତେ
ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟମେବ ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟେଣ ହ୍ୟେବେଷ୍ଟାତ୍ମାନମନୁବିନ୍ଧତେ ॥ ୮.୫.୧॥

ଅଥ ଯସ୍ତ୍ରାୟାମିତ୍ୟାଚକ୍ଷତେ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟମେବ ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟେଣ
ହ୍ୟେବ ସତ ଆତ୍ମନସ୍ତାଣଂ ବିନ୍ଧତେଽଥ ଯନ୍ନୌନମିତ୍ୟାଚକ୍ଷତେ
ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟମେବ ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟେଣ ହ୍ୟେବାତ୍ମାନମନୁବିନ୍ଧ୍ୟ ମନୁତେ ॥ ୮.୫.୨॥

ଅଥ ଯଦନାଶକାୟନମିତ୍ୟାଚକ୍ଷତେ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟମେବ ତଦେଷ ହ୍ୟାତ୍ମା ନ ନଶ୍ୟତି ଯଂ
ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟେଣାନୁବିନ୍ଦତେଽଥ ଯଦରଣ୍ୟାୟନମିତ୍ୟାଚକ୍ଷତେ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟମେବ ତଉରଶ୍ଚ ହ ବୈ
ଶ୍ୟଶ୍ଚାଶ୍ଚୈବୌ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ତୃତୀୟସ୍ୟାମିତୋ ଦିବି ତଦୈରଂ ମଦୀୟଃ ସରସ୍ତଦଶ୍ଚତ୍ସଃ
ସୋମସବନସ୍ତଦପରାଜିତା ପୂର୍ବହ୍ନଶଃ ପ୍ରଭୁବିମିତଃ ହିରଣ୍ମୟଃ ।। ୮.୫.୩।।

ତଦ୍ୟ ଏବୈତାବରଂ ଚ ଶ୍ୟଂ ଚାଶ୍ଚୈବୌ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟେଣାନୁବିନ୍ଦତି
ତେଷାମେବୈଷ ବ୍ରହ୍ମଲୋକସ୍ତେଷାଃ ସର୍ବେଷୁ ଲୋକେଷୁ କାମଚାରୋ ଭବତି ।। ୮.୫.୪।।

।। ଇତ୍ୟଷ୍ଟମାଧ୍ୟାୟେ ପଞ୍ଚମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଷଷ୍ଠଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ଅଥ ଯା ଏତା ହୃଦୟସ୍ୟ ନାତ୍ୟସ୍ତାଃ ପିଙ୍ଗଲସ୍ୟାଶିନ୍ନସ୍ତ୍ରିଷ୍ଠନ୍ତି
ଶୁକ୍ଳସ୍ୟ ନୀଲସ୍ୟ ପୀତସ୍ୟ ଲୋହିତସ୍ୟେତ୍ୟସୌ ବା ଆଦିତ୍ୟଃ
ପିଙ୍ଗଲ ଏଷ ଶୁକ୍ଳ ଏଷ ନୀଲ ଏଷ ପୀତ ଏଷ ଲୋହିତଃ ।। ୮.୬.୧।।

ତଦ୍ୟଥା ମହାପଥ ଆତତ ଉତୌ ଗ୍ରାମୌ ଗଚ୍ଛତୀମଂ ଚାମ୍ନଂ
ଚୈବମେବୈତା ଆଦିତ୍ୟସ୍ୟ ରଶ୍ମୟ ଉତୌ ଲୋକୌ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀମଂ ଚାମ୍ନଂ
ଚାମ୍ନଶ୍ଚାଦାଦିତ୍ୟାତ୍-ପ୍ରତାୟନ୍ତେ ତା ଆସୁ ନାତୀଷୁ ସୃଷ୍ଟା
ଆତ୍ୟୋ ନାତୀଭ୍ୟଃ ପ୍ରତାୟନ୍ତେ ତେଂମୁଷ୍ଟିନ୍ନାଦିତ୍ୟେ ସୃଷ୍ଟାଃ ।। ୮.୬.୨।।

ତଦ୍ୟତ୍ରେତସ୍ତୁପ୍ତଃ ସମସ୍ତଃ ସଂପ୍ରସନ୍ନଃ ସ୍ବପ୍ନଂ ନ ବିଜାନାତ୍ୟାସୁ ତଦା ନାତୀଷୁ ସୃଷ୍ଟୋ
ଭବତି ତଂ ନ କଶ୍ଚନ ପାପ୍ତା ସ୍ମୃଶତି ତେଜସା ହି ତଦା ସଂପନ୍ନୋ ଭବତି ।। ୮.୬.୩।।

ଅଥ ଯତ୍ରେତଦବଲିମାନଂ ନୀତୋ ଭବତି ତମଭିତ ଆସୀନା ଆହୁର୍ଜାନାସି ମାଂ
ଜାନାସି ମାମିତି ସ ଯାବଦସ୍ମାଚ୍ଛରୀରାଦନୁକ୍ରାନ୍ତୋ ଭବତି ତାବଜ୍ଜାନାତି ।। ୮.୬.୪।।

ଅଥ ଯତ୍ରେତଦସ୍ମାନ୍ନରୀରାଦୁକ୍ତାମତ୍ୟଥୈତୈରେବ ରଶ୍ମିଭିରୂର୍ଧ୍ୱମାକ୍ରମତେ ସ ଓମିତି ବା
ହୋଦ୍ୱା ମୀୟତେ ସ ଯାବତ୍ଷିପ୍ୟେନ୍ନନସ୍ତାବଦାଦିତ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତ୍ୟେତଦ୍ୱୈ ଖଲୁ
ଲୋକଦ୍ୱାରଂ ବିଦୁଷାଂ ପ୍ରପଦନଂ ନିରୋଧୋଽବିଦୁଷାମ୍ || ୮.୭.୫||

ତଦେଷ ଶ୍ଳୋକଃ |

ଶତଂ ଚୈକା ଚ ହୃଦୟସ୍ୟ ନାତ୍ୟସ୍ତାସାଂ ମୂର୍ଧାନମଭିନିଃସୃତୈକା |
ତୟୋର୍ଧ୍ୱମାୟନ୍ନମୃତତ୍ୱମେତି ବିଷ୍ଣୁତ୍ତନ୍ୟା ଉକ୍ରମଣେ ଭବନ୍ତ୍ୟୁକ୍ରମଣେ ଭବନ୍ତି || ୮.୭.୬||

|| ଇତ୍ୟଷ୍ଟମାଧ୍ୟାୟେ ଷଷ୍ଠଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ସପ୍ତମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ୟ ଆତ୍ମାଽପହତପାପ୍ତା ବିଜରୋ ବିମୃତ୍ୟର୍ବିଶୋକୋ ବିଜିଘ୍ରୋଽପିପାସଃ ସତ୍ୟକାମଃ
ସତ୍ୟସଂକଳ୍ପଃ ସୋଽନ୍ୱେଷ୍ଟବ୍ୟଃ ସ ବିଜିଜ୍ଞାସିତବ୍ୟଃ ସ ସର୍ବାଂଶ୍ଚ ଲୋକାନାପ୍ନୋତି
ସର୍ବାଂଶ୍ଚ କାମାନ୍ୟସ୍ତମାତ୍ମାନମନୁବିଦ୍ୟ ବିଜାନାତୀତି ହ ପ୍ରଜାପତିରୁବାଚ || ୮.୭.୧||

ତଦ୍ଭୋଭୟେ ଦେବାସୁରା ଅନୁରୁରୁପିରେ ତେ ହୋରୁର୍ହନ୍ତ ତମାତ୍ମାନମନ୍ୱିକ୍ଷାମୋ
ୟମାତ୍ମାନମନ୍ୱିଷ୍ୟ ସର୍ବାଂଶ୍ଚ ଲୋକାନାପ୍ନୋତି ସର୍ବାଂଶ୍ଚ କାମାନିତୀନ୍ଦ୍ରୋ ହୈବ
ଦେବାନାମଭିପ୍ରବବ୍ରାଜ ବିରୋଚନୋଽସୁରାଣାଂ ତୌ ହାସଂବିଦାନାବେବ ସମିପ୍ତାଣୀ
ପ୍ରଜାପତିସକାଶମାଜଗ୍ନୁରୁଃ || ୮.୭.୨||

ତୌ ହ ଦ୍ୱାତ୍ରିଂଶତଂ ବର୍ଷାଣି ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟମୁଷତୁସ୍ତୌ ହ ପ୍ରଜାପତିରୁବାଚ କିମିଚ୍ଛନ୍ତାବବାସ୍ତମିତି
ତୌ ହୋତତୁର୍ଯ୍ୟ ଆତ୍ମାଽପହତପାପ୍ତା ବିଜରୋ ବିମୃତ୍ୟର୍ବିଶୋକୋ ବିଜିଘ୍ରୋଽପିପାସଃ
ସତ୍ୟକାମଃ ସତ୍ୟସଂକଳ୍ପଃ ସୋଽନ୍ୱେଷ୍ଟବ୍ୟଃ ସ ବିଜିଜ୍ଞାସିତବ୍ୟଃ ସ ସର୍ବାଂଶ୍ଚ ଲୋକାନାପ୍ନୋତି
ସର୍ବାଂଶ୍ଚ କାମାନ୍ୟସ୍ତମାତ୍ମାନମନୁବିଦ୍ୟ ବିଜାନାତୀତି ଭଗବତୋ ବତୋ
ବେଦୟନ୍ତେ ତମିଚ୍ଛନ୍ତାବବାସ୍ତମିତି || ୮.୭.୩||

ତୌ ହ ପ୍ରଜାପତିରୁବାର ଯୁ ଏଷୋଃକ୍ଷିଣି ପୁରୁଷୋ ଦୃଶ୍ୟତ ଏଷ ଆତ୍ମେତି
ହୋବାଚୈତଦମୃତମଭୟମେତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟଥ ଯୋଃୟଂ ଭଗବୋଽୟଂ ପରିଖ୍ୟାୟତେ ଯୁଷ୍ଟାୟମାଦର୍ଶେ
କତମ ଏଷ ଇତ୍ୟେଷ ଭ ଏବୈଷ୍ଟୁ ସର୍ବେଷ୍ଟୁକ୍ତେଷ୍ଟୁ ପରିଖ୍ୟାୟତ ଇତି ହୋବାର ।। ୮.୭.୪।।

।। ଇତ୍ୟଷ୍ଟମାଧ୍ୟାୟେ ସପ୍ତମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଅଷ୍ଟମଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ଭଦଗରାବ ଆତ୍ମାନମବେକ୍ଷ୍ୟ ଯଦାତ୍ମନୋ ନ ବିଜାନୀଥସ୍ତନ୍ନେ ପ୍ରବ୍ରୁତମିତି ତୌ
ହୋଦଗରାବେଽବେକ୍ଷାଂଚକ୍ରାତେ ତୌ ହ ପ୍ରଜାପତିରୁବାର କିଂ ପଶ୍ୟଥ ଇତି ତୌ
ହୋଚତୁଃ ସର୍ବମେବେଦମାବାଂ ଭଗବ ଆତ୍ମାନଂ ପଶ୍ୟାବ ଆ ଲୋମଭ୍ୟଃ ଆ
ନଶେଭ୍ୟଃ ପ୍ରତିରୁପମିତି ।। ୮.୮.୧।।

ତୌ ହ ପ୍ରଜାପତିରୁବାର ସାଧୁଲ୍ଲଂକୃତୌ ସୁବସନୌ ପରିଷ୍ଠତୌ
ଭୂତ୍ୱୋଦଗରାବେଽବେକ୍ଷେଥାମିତି ତୌ ହ ସାଧୁଲ୍ଲଂକୃତୌ ସୁବସନୌ ପରିଷ୍ଠତୌ
ଭୂତ୍ୱୋଦଗରାବେଽବେକ୍ଷାଂଚକ୍ରାତେ ତୌ ହ ପ୍ରଜାପତିରୁବାର କିଂ ପଶ୍ୟଥ ଇତି ।। ୮.୮.୨।।

ତୌ ହୋଚତୁର୍ଯ୍ୟଥୈବେଦମାବାଂ ଭଗବଃ ସାଧୁଲ୍ଲଂକୃତୌ ସୁବସନୌ ପରିଷ୍ଠତୌ ସ୍ତ
ଏବମେବେମୌ ଭଗବଃ ସାଧୁଲ୍ଲଂକୃତୌ ସୁବସନୌ ପରିଷ୍ଠତାବିତ୍ୟେଷ ଆତ୍ମେତି
ହୋବାଚୈତଦମୃତମଭୟମେତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମେତି ତୌ ହ ଶାନ୍ତହୃଦୟୌ ପ୍ରବବ୍ରଜତୁଃ ।। ୮.୮.୩।।

ତୌ ହାନ୍ତୀକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରଜାପତିରୁବାରାନୁପଲଭ୍ୟାତ୍ମାନମନନ୍ନୁବିଦ୍ୟ ବ୍ରଜତୋ ଯତର
ଏତଦୁପନିଷଦୋ ଭବିଷ୍ୟନ୍ତି ଦେବା ବାଃସୁରା ବା ତେ ପରାଭବିଷ୍ୟନ୍ତୀତି ସ ହ
ଶାନ୍ତହୃଦୟ ଏବ ବିରୋଚନୋଽସୁରାଞ୍ଜିଗାମ ତେଭ୍ୟା ହୈତାମୁପନିଷଦଂ
ପ୍ରୋବାଚାତ୍ମୈବେହ ମହୟା ଆତ୍ମା ପରିଚର୍ଯ୍ୟ ଆତ୍ମାନମେବେହ ମହୟନ୍ନାତ୍ମାନଂ
ପରିଚରନ୍ନୁତୌ ଲୋକାବବାପ୍ନୋତୀମଂ ଚାମୁଂ ଚେତି ।। ୮.୮.୪।।

ତସ୍ମାଦପ୍ୟଦ୍ୟେହାଦଦାନମଶ୍ରଦ୍ଧଧାନମୟଜମାନମାହୁରାସୁରୋ ବତେତ୍ୟସୁରାଣାଃ
ହ୍ୟେଷୋପନିଷଦ୍-ପ୍ରେତସ୍ୟ ଶରୀରଂ ଭିକ୍ଷୟା ବସନେନାଲଂକାରେଣେତି
ସଂସ୍କୃର୍ବତ୍ତ୍ୟେତେନ ହ୍ୟମ୍ଭଂ ଲୋକଂ ଜେଷ୍ୟନ୍ତୋ ମନ୍ୟନ୍ତେ || ୮.୮.୫||

|| ଇତ୍ୟଷ୍ଟମାଧ୍ୟାୟୋଽଷ୍ଟମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ନବମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ଅଥ ହେନ୍ଦ୍ରୋଽପ୍ରାପ୍ୟେବ ଦେବାନେତଦ୍-ଭୟଂ ଦଦର୍ଶ ଯଥୈବ ଖଲ୍ଲୟମସ୍ମିଞ୍ଚିରୀରେ
ସାଧୁଲଂକୃତେ ସାଧୁଲଂକୃତୋ ଭବତି ସୁବସନେ ସୁବସନଃ ପରିଷ୍କୃତେ ପରିଷ୍କୃତ
ଏବମେବାୟମସ୍ମିନ୍ନନ୍ଦେଃକ୍ଷୋ ଭବତି ସ୍ରାମେ ସ୍ରାମଃ ପରିବୃକ୍-ଣୋ
ପରିବୃକ୍-ଣୋଽସ୍ୟେବ ଶରୀରସ୍ୟ ନାଶମନ୍ଦେଷ ନଶ୍ୟତି || ୮.୯.୧||

ନାହମତ୍ର ଭୋଗ୍ୟଂ ପଶ୍ୟାମୀତି ସ ସମିପ୍ରାଣିଃ ପୁନରେୟାୟ ତଃ ହ ପ୍ରଜାପତିରୁବାଚ
ମଘବନ୍ୟଜ୍ଞାତ୍ତଦ୍ବଦୟଃ ପ୍ରାବ୍ରାଜୀଃ ସାର୍ଧଂ ବିରୋଚନେନ କିମିଚ୍ଛନ୍ ପୁନରାଗମ ଇତି ସ
ହୋବାଚ ଯଥୈବ ଖଲ୍ଲୟଂ ଭଗବୋଽସ୍ମିଞ୍ଚିରୀରେ ସାଧୁଲଂକୃତେ ସାଧୁଲଂକୃତୋ ଭବତି
ସୁବସନେ ସୁବସନଃ ପରିଷ୍କୃତେ ପରିଷ୍କୃତ ଏବମେବାୟମସ୍ମିନ୍ନନ୍ଦେଃକ୍ଷୋ ଭବତି ସ୍ରାମେ
ସ୍ରାମଃ ପରିବୃକ୍-ଣୋ ପରିବୃକ୍-ଣୋଽସ୍ୟେବ ଶରୀରସ୍ୟ ନାଶମନ୍ଦେଷ ନଶ୍ୟତି ନାହମତ୍ର
ଭୋଗ୍ୟଂ ପଶ୍ୟାମୀତି || ୮.୯.୨||

ଏବମେବୈଷ ମଘବନ୍ନିତି ହୋବାଚୈତଂ ତ୍ବେବ ତେ
ଭୂୟୋଽନୁବ୍ୟାଖ୍ୟାସ୍ୟାମି ବସାପରାଣି ଦ୍ଵାତ୍ରିଂଶତଂ ବର୍ଷାଣୀତି
ସ ହାପରାଣି ଦ୍ଵାତ୍ରିଂଶତଂ ବର୍ଷାଣ୍ୟବାସ ତସ୍ମୈ ହୋବାଚ || ୮.୯.୩||

|| ଇତ୍ୟଷ୍ଟମାଧ୍ୟାୟୋ ନବମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଦଶମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ୟ ଏଷ ସ୍ବପ୍ନେ ମହୀୟମାନଶ୍ଚରତ୍ୟେଷ ଆତ୍ମେତି ହୋବାଚୈତଦମୃତମଭୟମେତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମେତି
ସ ହ ଶାନ୍ତହୃଦୟଃ ପ୍ରବବ୍ରାଜ ସ ହାପ୍ରାପ୍ୟୈବ ଦେବାନେତଦ୍-ଭୟଂ ଦଦର୍ଶ
ତଦ୍ୟଦ୍ୟପୀଦଂ ଶରୀରମନ୍ଧଂ ଭବତ୍ୟନନ୍ଧଃ ସ ଭବତି ଯୁଦି
ସ୍ରାମମସ୍ରାମୋ ନୈବୈଷୋଽସ୍ୟ ଦୋଷେଶ ଦୁଷ୍ୟତି || ୮.୧୦.୧||

ନ ବଧେନାସ୍ୟ ହନ୍ୟତେ ନାସ୍ୟ ସ୍ରାମ୍ୟେଶ ସ୍ରାମୋ ଘୃନ୍ତି ତ୍ୱେବୈନଂ
ବିଚ୍ଛାଦୟନ୍ତ୍ରୀବାପ୍ରିୟବେତ୍ତେବ ଭବତ୍ୟପି ରୋଦିତୀବ ନାହମତ୍ର ଭୋଗ୍ୟଂ ପଶ୍ୟାମୀତି || ୮.୧୦.୨||

ସ ସମିପ୍ତାଶିଃ ପୁନରେୟାୟ ତଂ ହ ପ୍ରଜାପତିରୁବାଚ ମଘବନ୍ୟଚ୍ଛାନ୍ତହୃଦୟଃ ପ୍ରାବ୍ରାଜୀଃ
କିମିଚ୍ଛନ୍ ପୁନରାଗମ ଇତି ସ ହୋବାଚ ତଦ୍ୟଦ୍ୟପୀଦଂ ଭଗବଃ ଶରୀରମନ୍ଧଂ ଭବତ୍ୟନନ୍ଧଃ
ସ ଭବତି ଯୁଦି ସ୍ରାମମସ୍ରାମୋ ନୈବୈଷୋଽସ୍ୟ ଦୋଷେଶ ଦୁଷ୍ୟତି || ୮.୧୦.୩||

ନ ବଧେନାସ୍ୟ ହନ୍ୟତେ ନାସ୍ୟ ସ୍ରାମ୍ୟେଶ ସ୍ରାମୋ ଘୃନ୍ତି ତ୍ୱେବୈନଂ
ବିଚ୍ଛାଦୟନ୍ତ୍ରୀବାପ୍ରିୟବେତ୍ତେବ ଭବତ୍ୟପି ରୋଦିତୀବ ନାହମତ୍ର ଭୋଗ୍ୟଂ ପଶ୍ୟାମୀତ୍ୟେବମେବୈଷ
ମଘବନ୍ନିତି ହୋବାଚୈତଂ ତ୍ୱେବ ତେ ଭୂୟୋଽନୁବ୍ୟାଖ୍ୟାସ୍ୟାମି ବସାପରାଶି ଦ୍ୱାତ୍ରିଂଶତଂ ବର୍ଷାଶୀତି
ସ ହାଽପରାଶି ଦ୍ୱାତ୍ରିଂଶତଂ ବର୍ଷାଶ୍ୟୁବାସ ତସ୍ମୈ ହୋବାଚ || ୮.୧୦.୪||

|| ଇତ୍ୟଷ୍ଟମାଧ୍ୟାୟେ ଦଶମଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

|| ଏକାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ||

ତଦ୍ୟତ୍ତୈତତ୍ ସୁପ୍ତଃ ସମସ୍ତଃ ସଂପ୍ରସନ୍ନଃ ସ୍ବପ୍ନଂ ନ ବିଜାନାତ୍ୟେଷ ଆତ୍ମେତି
ହୋବାଚୈତଦମୃତମଭୟମେତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମେତି ସ ହ ଶାନ୍ତହୃଦୟଃ ପ୍ରବବ୍ରାଜ ସ ହାପ୍ରାପ୍ୟୈବ
ଦେବାନେତଦ୍-ଭୟଂ ଦଦର୍ଶ ନାହ ଖଲ୍ବୟମେବଂ ସଂପ୍ରତ୍ୟାତ୍ମାନଂ ଜାନାତ୍ୟୟମହମସ୍ମୀତି
ନୋ ଏବେମାନି ଭୂତାନି ବିନାଶମେବାପୀତୋ ଭବତି ନାହମତ୍ର ଭୋଗ୍ୟଂ ପଶ୍ୟାମୀତି || ୮.୧୧.୧||

ସ ସମିପ୍ରାଣିଃ ପୁନରେୟାୟ ତଃ ହ ପ୍ରଜାପତିରୁବାଚ ମଘବନ୍ୟଞ୍ଜାନ୍ତହୃଦୟଃ
ପ୍ରାବ୍ରାଜଃ କିମିଚ୍ଛନ୍ପୁନରାଗମ ଇତି ସ ହୋବାଚ ନାହ ଖଲ୍ଲୟଂ ଭଗବ ଏବଂ
ସଂପ୍ରତ୍ୟାତ୍ଥାନଂ ଜାନାତ୍ୟୟମହମସ୍ମାତି ନୋ ଏବେମାନି ଭୂତାନି
ବିନାଶମେବାପୀତୋ ଭବତି ନାହମତ୍ର ଭୋଗ୍ୟଂ ପଶ୍ୟାମୀତି ।। ୮.୧୧.୨।।

ଏବମେବୈଷ ମଘବନ୍ନିତି ହୋବାଚୈତଂ ତ୍ୱେବ ତେ ଭୂୟୋଽନୁବ୍ୟାଖ୍ୟାସ୍ୟାମି ନୋ
ଏବାନ୍ୟତ୍ୱୈତସ୍ମାଦ୍ୱସାପରାଣି ପଞ୍ଚ ବର୍ଷାଣୀତି ସ ହାପରାଣି ପଞ୍ଚ ବର୍ଷାଣ୍ୟବାସ
ତାନ୍ୟେକଶତଂ ସଂପେଦୁରେତଉଦ୍ୟଦାହୁରେକଶତଂ ହ ବୈ ବର୍ଷାଣି
ମଘବାନ୍ପ୍ରଜାପତୌ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟମୁବାସ ତସ୍ମୈ ହୋବାଚ ।। ୮.୧୧.୩।।

।। ଇତ୍ୟଷ୍ଟମାଧ୍ୟାୟେ ଏକାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଦ୍ୱାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ମଘବନ୍ନୃତ୍ୟଂ ବା ଇଦଂ ଶରୀରମାଉଂ ମୃତ୍ୟୁନା ତଦସ୍ୟାମୃତସ୍ୟାଶରୀରସ୍ୟାତୁନୋଽପିଷ୍ଠାନମାତ୍ତୋ
ବୈ ସଶରୀରଃ ପ୍ରିୟାପ୍ରିୟାଭ୍ୟାଂ ନ ବୈ ସଶରୀରସ୍ୟ ସତଃ ପ୍ରିୟାପ୍ରିୟୟୋରପହତିରସ୍ତ୍ୟଶରୀରଂ
ବାବ ସନ୍ତଂ ନ ପ୍ରିୟାପ୍ରିୟେ ସ୍ଫୁଟତଃ ।। ୮.୧୨.୧।।

ଅଶରୀରୋ ବାୟୁରତ୍ରଂ ବିଦ୍ୟୁତ୍ସ୍ତନୟିତୁରଶରୀରାଣ୍ୟେତାନି
ତଦ୍ୟଥୈତାନ୍ୟମୁଷ୍ମାଦାକାଶାସ୍ତମୁଦ୍ଭାୟ ପରଂ ଜ୍ୟୋତିରୁପସଂପଦ୍ୟ
ସ୍ୱେନ ରୂପେଶାଭିନିଷ୍ଠୟନ୍ତେ ।। ୮.୧୨.୨।।

ଏବମେବୈଷ ସଂପ୍ରସାଦୋଽସ୍ମାନ୍ନରୀରାସ୍ତମୁଦ୍ଭାୟ ପରଂ ଜ୍ୟୋତିରୁପସଂପଦ୍ୟ ସ୍ୱେନ
ରୂପେଶାଭିନିଷ୍ଠୟନ୍ତେ ସ ଉତ୍ତମପୁରୁଷଃ ସ ତତ୍ର ପର୍ଯ୍ୟେତି ଜଷକ୍ରୀତନ୍ମମାଶଃ ସ୍ୱୀତିର୍ବା
ୟାନୈର୍ବା ଜ୍ଞାତିଭିର୍ବା ନୋପଜନଂ ସ୍ମରନ୍ନିଦଂ ଶରୀରଂ ସ ଯଥା ପ୍ରୟୋଗ୍ୟ ଆତରଣେ
ଯୁକ୍ତ ଏବମେବାୟମସ୍ମିନ୍ନିରୀରେ ପ୍ରାଣୋ ଯୁକ୍ତଃ ।। ୮.୧୨.୩।।

ଅଥ ଯତ୍ରେତଦାକାଶମନୁବିଷଣ୍ଠଂ ଚକ୍ଷୁଃ ସ ଚାକ୍ଷୁଷଃ ପୁରୁଷୋ ଦର୍ଶନାୟ ଚକ୍ଷୁରଥ ଯୋ ବେଦେଦଂ
ଜିହ୍ଵାଶୀତି ସ ଆତ୍ମା ଗନ୍ଧାୟ ଗ୍ରାଣମଥ ଯୋ ବେଦେଦମଭିବ୍ୟାହରାଶୀତି ସ ଆତ୍ମାଭିବ୍ୟାହାରାୟ
ବାଗଥ ଯୋ ବେଦେଦଂ ଶୃଣ୍ଵାନୀତି ସ ଆତ୍ମା ଶ୍ରବଣାୟ ଶ୍ରୋତ୍ରମ୍ ।। ୮.୧୭.୪।।

ଅଥ ଯୋ ବେଦେଦଂ ମନ୍ଦାନୀତି ସ ଆତ୍ମା ମନୋଽସ୍ୟ ଦୈବଂ ଚକ୍ଷୁଃ
ସ ବା ଏଷ ଏତେନ ଦୈବେନ ଚକ୍ଷୁଷା ମନସ୍ତୈତାନ୍ କାମାନ୍ ପଶ୍ୟନ୍ ରମତେ ।। ୮.୧୭.୫।।

ୟ ଏତେ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ତଂ ବା ଏତଂ ଦେବା ଆତ୍ମାନମୁପାସତେ ତସ୍ମାନ୍ନେଷାଂ ସର୍ବେ ଚ
ଲୋକା ଆତ୍ମାଃ ସର୍ବେ ଚ କାମାଃ ସ ସର୍ବାଂଶ୍ଚ ଲୋକାନାପ୍ନୋତି ସର୍ବାଂଶ୍ଚ
କାମାନ୍ୟସ୍ତମାତ୍ମାନମନୁବିଦ୍ୟ ବିଜାନାତୀତି ହ ପ୍ରଜାପତିରୁବାଚ ପ୍ରଜାପତିରୁବାଚ ।। ୮.୧୭.୬।।

।। ଇତ୍ୟଷ୍ଟମାଧ୍ୟାୟେ ଦ୍ଵାଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ତ୍ରୟୋଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ଶ୍ୟାମାକ୍ଷବଲଂ ପ୍ରପଦ୍ୟେ ଶବଲାକ୍ଷ୍ୟାମଂ ପ୍ରପଦ୍ୟେଽଶ୍ଵ ଇବ ରୋମାଶି ବିଧୂୟ ପାପଂ
ଚନ୍ଦ୍ର ଇବ ରାହୋର୍ମୁଖାତ୍-ପ୍ରମୁଚ୍ୟ ଧୂତ୍ଵା ଶରୀରମକୃତଂ କୃତାତ୍ମା
ବ୍ରହ୍ମଲୋକମଭିସଂଭବାମୀତ୍ୟଭିସଂଭବାମୀତି ।। ୮.୧୩.୧।।

।। ଇତ୍ୟଷ୍ଟମାଧ୍ୟାୟେ ତ୍ରୟୋଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

।। ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

ଆକାଶୋ ବୈ ନାମ ନାମରୂପୟୋର୍ନିର୍ବହିତା ତେ ଯଦନ୍ତରା ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମ ତଦମୃତଂ ସ ଆତ୍ମା
ପ୍ରଜାପତେଃ ସତ୍ତ୍ଵାଂ ବେଶ୍ମ ପ୍ରପଦ୍ୟେ ଯଶୋଽହଂ ଭବାମି ବ୍ରାହ୍ମଣାନାଂ ଯଶୋ ରାଜ୍ଞାଂ ଯଶୋ ବିଶାଂ
ୟଶୋଽହମନୁପ୍ରାପସ୍ମି ସ ହାହଂ ଯଶସାଂ ଯଶଃ ଶ୍ୟେତମଦକ୍ଷମଦକ୍ଷଂ ଶ୍ୟେତଂ ଲିନ୍ଦୁ
ମାଂଭିଶାଂ ଲିନ୍ଦୁ ମାଂଭିଶାମ୍ ।। ୮.୧୪.୧।।

।। ଇତ୍ୟଷ୍ଟମାଧ୍ୟାୟେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ।।

॥ ପଞ୍ଚଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

ତଞ୍ଜିତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମା ପ୍ରଜାପତୟ ଉବାଚ ପ୍ରଜାପତିର୍ମନବେ ମନୁଃ ପ୍ରଜାତ୍ୟଃ
ଆଚାର୍ଯ୍ୟକୁଳାଦ୍ଦେବମଧୀତ୍ୟ ଯଥାବିଧାନଂ ଗୁରୋଃ କର୍ମାତିଶେଷେଣାଭିସମାବୃତ୍ୟ
କୁରୁମ୍ନେ ଶୁଚିରୌ ଦେଶେ ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟମଧୀୟାନୋ ଧର୍ମିକାନ୍ନିଦଧାତୁନି ସର୍ବେନ୍ଦ୍ରିୟାଣି
ସଂପ୍ରତିଷ୍ଠାପ୍ୟାହିଃ ସନ୍-ସୁର୍ବଭୂତାନ୍ୟନ୍ୟତ୍ର ତୀର୍ଥେଭ୍ୟଃ ସ ଖଲ୍ଲେବଂ ବର୍ତୟନ୍ୟାବଦାୟୁଷଂ
ବ୍ରହ୍ମଲୋକମଭିସଂପଦ୍ୟତେ ନ ଚ ପୁନରାବର୍ତତେ ନ ଚ ପୁନରାବର୍ତତେ ॥ ୮.୧୫.୧ ॥

॥ ଇତ୍ୟଷ୍ଟମାଧ୍ୟାୟେ ପଞ୍ଚଦଶଃ ଖଣ୍ଡଃ ॥

॥ ଇତି ଅଷ୍ଟମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥



ଓଁ ଆପ୍ୟାୟନ୍ତୁ ମମାଙ୍ଗାନି ବାକ୍ପ୍ରାଣଶ୍ଚକ୍ଷୁଃ ଶ୍ରୋତ୍ରମଥୋ ବଲମିନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ଚ ସର୍ବାଣି ସର୍ବଂ
ବ୍ରହ୍ମୌପନିଷଦଂ ମାହଂ ବ୍ରହ୍ମ ନିରାକୁର୍ୟାଂ ମା ମା ବ୍ରହ୍ମ ନିରାକରୋଦନିରାକରଣମସ୍ତୁନିକାରଣଂ
ମେଃସ୍ତୁ ତଦାତୁନି ନିରତେ ଯ ଉପନିଷସ୍ତୁ ଧର୍ମାସ୍ତେ ମୟି ସନ୍ତୁ ତେ ମୟି ସନ୍ତୁ ॥
॥ ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତି ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟୋପନିଷଦ୍ ॥

